

T.C
İstanbul Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yabancı Dil Olarak Türkçe Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**‘HİTİT DERS KİTAPLARI’ ÖRNEĞİNDE YABANCI DİL
OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI
SÜRECİNE ÇÖZÜMLEYİCİ VE DEĞERLENDİRİCİ BİR BAKIŞ**

Nilüfer ÜLKER
2501050144

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nilüfer TAPAN

İSTANBUL-2007

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE Bilim Dalında 2501050144 numaralı NİLÜFER ÜLKER'İN hazırladığı "HİTİT DERS KİTAPLARI ÖRNEĞİNDE YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI SÜRECİNE ÇÖZÜMLEYİCİ VE DEĞERLENDİRİCİ BİR BAKIŞ" konulu YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZİ ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 15. Maddesi uyarınca 02/08/2007 PERŞEMBE günü saat..10.00.'de yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin *Kabulü* "ne* OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ(*)	İMZA
PROF.DR.NİLÜFER TAPAN	<i>kabulü</i>	<i>[Signature]</i>
PROF.DR. TULİN POLAT	<i>kabulu</i>	<i>[Signature]</i>
DOÇ.DR.YILDIZ KOCASAVAŞ	<i>kabulu</i>	<i>[Signature]</i>
YRD.DOÇ.DR.SEVİNÇ HATİPOĞLU	<i>Kabulü</i>	<i>[Signature]</i>
YRD.DOÇ.DR.BİNNUR CANGİL	<i>kabulu</i>	<i>[Signature]</i>

ÖZ

Günümüzde yabancı dil öğretiminde iletişime verilen önem gitgide artmaktadır. Yabancı bir dili öğrenmek için sadece o dilin kelime ve dilbilgisi yapılarını öğrenmek yeterli değildir. Dil ve kültür arasındaki yakın ilişki, bir dile o dilin kültürünü öğrenmeden egemen olunamayacağı gerçeğini ortaya koymaktadır. Yabancı dil öğretimi için kullanılan ders kitaplarının da bu doğrultuda yazılarak kültür aktarımı yoluyla öğrencilerin kültürel farkındalığını artırması ve farklı olana karşı hoşgörüyle yaklaşımlarını sağlayarak iletişim becerilerini geliştirmesi beklenmektedir. Bu çalışmada, yabancılara Türkçe öğretimi bağlamında ders kitaplarında kültür aktarımı Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama merkezi TÖMER’de kullanılan Hitit serisi kitapları esas alınarak belirli ölçütlere göre incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

ABSTRACT

Communication in foreign language teaching is gradually attached more importance in today’s world. Mastering the vocabulary and grammatical structures of a particular language is not sufficient to learn a foreign language. The close relationship between language and culture reveals the fact that it is impossible to master a language without learning its culture. Therefore, the coursebooks used for teaching a foreign language are expected to be written in such a way that will improve students’ communication skills by raising their cultural awareness and helping them develop a kind of tolerant attitude towards the different via culture transfer. In this study, culture transfer through textbooks has been analysed and evaluated following certain criteria within the context of teaching Turkish to foreigners based on ‘Hitit’ series, which are used in Ankara University Turkish and Foreign Languages Research and Application Center, TÖMER.

ÖNSÖZ

Dünyada ve Türkiye’de yabancı dil öğretimi denilince ilk akla gelen şüphesiz İngilizce’dir. Bunun en önemli sebebi ise İngilizce’nin dünyada birçok alanda ortak dil olarak kullanılmasıdır. Dünyada olduğu gibi ülkemizde de İngilizce öğretiminin bu denli büyük bir pazara dönüşmesi sebebiyle, birçok diğer dil gibi, dünyanın çeşitli yerlerinde anadili ve resmi dil olma özelliği taşıyan ve yaklaşık 200 milyon insan tarafından değişik lehçeleriyle konuşulmakta olan Türkçe öğretimine gereken önem verilmemiştir.

Ancak, son yıllarda Türkçe’nin yabancı dil olarak öğretilmesi gitgide daha çok önem verilen bir alana dönüşmeye başlamıştır. Başka ülkelerle ticari, politik, hukuksal, vb. alanlarda iletişim içerisinde bulunmanın gerekliliği ve ülkemizin jeopolitik konumu, bu popülerliğin artmasında büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla, günümüzde çeşitli sebeplerle Türkçe’yi yabancı dil olarak öğrenenlerin ve öğrenmek isteyenlerin sayısı azımsanamayacak kadar çoktur.

Bu durum, günümüzde halen Avrupa Birliği’ne girme süreci içerisinde bulunan Türkiye için önemli bir fırsat olarak da değerlendirilebilir. Dilin kültürden bağımsız olarak öğretilmeyeceği gerçeğinden hareketle, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin aynı zamanda Türk kültürünün de dünyaya tanıtılması olduğu söylenebilir. Başka bir deyişle, Türkçe’yi yabancılara öğretmek Türk kültürünün de uluslararası arenada tanınmasının anahtarıdır. Dolayısıyla, Türkçe’yi yabancı dil olarak öğretmenin önemi her fırsatta vurgulanarak, henüz yeni olan bu alanı geliştirmek için yapılan çalışmalara ivme kazandırılmalıdır.

Bu tez çalışması, Türkçe’nin yabancılara öğretilmesinin henüz yeni bir uzmanlık alanı olması göz önünde bulundurularak, bu alanda çalışanlara ışık tutmak ve onlara çalışmalarında yardımcı olmak amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada, kültür kavramının dille olan yakın ilişkisi, yabancı dil öğretiminde kültürün yeri ve önemi, derste kültürü öğrencilere aktarma yolları ve günümüzde yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla kullanılan ders kitaplarındaki kültür aktarımı belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu çalışma sürecinde değerli fikir ve tecrübeleriyle çalışmama büyük katkıda bulunan ve beni her zaman cesaretlendiren değerli hocam sayın **Prof. Dr. Nilüfer**

Tapan'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans yaptığım dönemde değerli birikim ve fikirlerinden faydalandığım değerli hocalarım sayın **Prof. Dr. Tülin Polat'a; Prof. Dr. Mustafa Özkan'a, Doç. Dr. Yıldız Kocasavaş'a, Yrd. Doç. Dr. Binnur Erişkon Cangil'e** ve **Yrd. Doç. Dr. Sevinç Hatipoğlu'na** teşekkür ederim.

Evdeki çalışmalarımda benden maddi manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen ve her konuda beni yüreklendiren sevgili eşim **Dr. Vural Ülker'e** ve çalışmamı bitirmemi sabırla bekleyen biricik kızım **Beril'e** hep yanımda oldukları için teşekkür ederim.

Ayrıca, varlıklarıyla beni onurlandıran ve eğitim hayatımda bu günlere gelmemde büyük katkıları olan sevgili annem **Ayşe Yüce** ve babam **Mustafa Yüce'ye**; tezimin yazımında bana teknik destek sağlayan sevgili kardeşim **Gamze Yüce'ye** teşekkür ederim.

Son olarak, halen çalışmakta olduğum İstanbul Teknik Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'ndaki arkadaşlarım **Sibel Kırıkçı'ya, Yasemin Kuyucaklı Ellison'a, Emine Sari'ye ve Gamze Moran'a** fikirlerini benimle paylaşarak tezimin şekillenmesine katkıda bulundukları için teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Öz.....	iii
Önsöz.....	iv
İçindekiler.....	vi
Giriş.....	1
1. Kültür Kavramı	6
1.1. Kültürün Tanımı.....	6
1.2. Dil-Kültür İlişkisi.....	9
1.3. Kültür-İletişim İlişkisi.....	12
2. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımı	16
2.1 Yabancı Dil Dersleri ve Kültür Aktarımı.....	16
2.2 Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımında Önemli Unsurlar.....	20
2.2.1 Kaynak Kültür	20
2.2.2 Hedef Kültür	23
2.3 Kültür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi.....	25
2.3.1 Kültürel Farkındalık.....	26
2.3.2 Kültürlerarası İletişim Yetisi	29
3. Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarma Yolları	32
3.1. Ders Kitapları Yoluyla Kültür Aktarımı	32
3.2. Öğretmen Yoluyla Kültür Aktarımı	36
3.3. Ek Malzeme Yoluyla Kültür Aktarımı.....	38
4. Hitit Serisi Ders Kitapları	41
4.1. Hitit Serisi Ders Kitaplarının Tanıtılması.....	41
4.2. Hitit Serisi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı İnceleme Ölçütleri	42
4.3. Hitit Serisi Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Çözümlemesi	44
4.3.1. Hitit 1 Temel Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Ünitelere göre Konu Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından Çözümlemesi.....	44

4.3.2. Hitit 1 Temel Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin	
Değerlendirilmesi.....	65
4.3.3. Hitit 2 Orta Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin ünitelere göre Konu	
Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından	
zmlenmesi.....	68
4.3.4. Hitit 2 Orta Seviyede Kültür Aktarımının Sürecinin	
Değerlendirilmesi.....	91
4.3.5. Hitit 3 İleri Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin ünitelere göre Konu	
Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından	
zmlenmesi.....	94
4.3.6. Hitit 3 İleri Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin	
Değerlendirilmesi.....	120
5. Hitit Serisi Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Genel	
Değerlendirmesi.....	123
Sonuç.....	127
Kaynakça.....	129
Ek-1.....	134
Ek-2.....	144
Ek-3.....	154
Ek-4.....	162

GİRİŞ

Son zamanlarda tüm dünya milletleri olarak tanıklık etmekte olduğumuz küreselleşmeyle birlikte kültür olgusu, üzerinde fazlaca konuşulan bir konu haline gelmiştir. Dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan birçok devletin gerek politik gerekse ticari anlamda birbirleriyle iletişim içinde bulunmasının gerekliliği, kültür olgusunun bu denli tartışılır hale gelmesindeki önemli bir sebeptir. Her milletin kendine özgü kültür değerlerinin var oluşu gerçeğinden hareketle, çağımızın gerekliliklerinden biri olan kültürlerarası iletişimi sağlamanın tek yolu, farklı ülkelerin sahip olduğu farklı kültürleri tanımak ve bu doğrultuda kendi kültürünü de bir şekilde diğerlerine tanıtmaktan geçer.

Uygur'a göre (1996: 17) kültür, insan varoluşunun nasıl ve ne olduğu, insanın nasıl düşündüğü, duyduğu, yaptığı; kendisine nasıl baktığı, özünü nasıl gördüğü, değerlerini ülkülerini, isteklerini nasıl düzenlediğidir. Kongar ise kültürü insanın yarattıklarının tümü olarak tanımlamıştır (Kongar 2005:19). Buradan hareketle varılacak nokta, kültürün insanın var oluşunun olmazsa olmaz bir ögesi olduğudur. Kişi, içinde bulunduğu kültür kadar değerlendirebilir etrafında olup bitenleri; yani kültür, insanın içinde yaşadığı toplumun değer sınırlarını belirler. İnsan tanık olduğu veya maruz kaldığı bir durumu ancak kendi kültür değerleri doğrultusunda değerlendirebilir; çünkü doğduğu andan itibaren bu değerlerle yoğrulmuştur.

“Kültür değerleri toplumdan topluma değişir. Bir toplumun sahip olduğu, yarattığı, paylaştığı tüm alışkanlıklar o toplumun kültürüdür” (Güvenç 1997: 55). Burada önemli olan nokta, hiç şüphesiz, kişinin kendi kültürü kadar diğer toplumların da kendilerine özgü kültür değerleri olduğu gerçeğini kabul etmesidir. Aksi takdirde, kendi kültür değerleri dahilinde olmayan her şey ters ya da tamamen yanlış olarak algılanabilir. Kişinin diğer kültürleri de benimsemesi ve kendi kültürüne göre yanlış olan bir şeyin diğer toplumun kültür değerlerine göre doğru olabileceğini de öğrenmesi gerekmektedir. Bunu yapabilmek öncelikle kendi kültürünü çok iyi tanımak ve her toplumun kendine ait bir kültürü olduğu gerçeğini kabul etmekten geçer. Böylelikle, kişi farklı kültürleri olan insanlara da hiç şüphesiz daha hoşgörülü olacaktır.

Kültür bağlamında üzerinde durulması gereken diğer bir konu da kültürün

dille olan yakın ilişkisidir. “ Dil bize bir toplumun yaşayışını, gelenek ve göreneklerini, davranış biçimlerini, değer yargılarını, sanatını, bilimini, inançlarını, alışkanlıklarını yansıtır; bir toplumun kültürünün aynasıdır dil” (Tapan 1990: 315). Kültür değerleri dil yoluyla anlam kazanır, söze dökülür ve toplumlara yansıtılır. Bu bağlamda, bir dili biliyor olmak, o dili konuşan insanların kültürünü de biliyor olmak demektir. Çünkü, dil sadece kelimeler ve belirli dilbilgisi yapılarından oluşmaz; dil ve o dilin konuşulduğu toplumun kültür değerleri asla birbirinden ayrılamaz bir bütündür.

Yabancı dil öğretimi ise tüm dünyada son dönemde önemle üzerinde durulan bir konudur. Yabancı dil bilmenin uluslararası arenaya açılmada bir çeşit anahtar niteliği taşıdığını belirten Tapan (2006: 313) son yıllarda ülkemiz insanının yabancı dil bilmenin önemini gün geçtikçe daha çok kavradığını ve hatta bununla ilgili olarak toplumca bir uzlaşma içinde olduğumuzu ifade etmiştir. Tseng (2002:11) ise dilbilimi ve öğrenme teorilerindeki değişiklikler ve kültürün yabancı dil öğretiminde önemle üzerinde durulması gereken bir konu olduğunun altını çizer. Bu noktadan da hareketle, kültürün yabancı dil öğretiminde vurgulanması gereken bir kavram ve başvurulması gereken önemli bir kaynak haline geldiği söylenebilir.

“ Bir dili öğrenmek, kişinin hedef dili ve o dili konuşanları yansıtan yeni bir kültürel bir bakış açısı edindiği bir kültürlenme hadisesidir” (Aktuna 2005: 58). Alptekin’e göre de (2002: 58) yabancı dil bilmek birinin hedef dilin kültürü ve onu konuşanları yansıtan yeni kültürel değerler ve yeni bir dünya görüşü edindiği bir çeşit kültürlenme sürecidir. Başka bir deyişle, yabancı bir dili öğrenmek, o dilin yaşadığı kültürü de öğrenmek demektir. Bu gerçeğin göz ardı edilmesi ise kişinin yabancı dil öğrenimini daha da zorlaştıracak; kişi hedef dilde dilbilgisi bakımından çok zor yapıları dahi rahatlıkla yazıp konuşabilecek fakat hedef kültürle karşı karşıya geldiğinde kendini ifade etmekte zorlanacak, hangi durumda neyin doğru neyin yanlış olduğunu kestiremeyecektir.

Kültürel farklılıklar bu noktada ön plana çıkmaktadır. Çünkü bir toplumda doğru olarak kabul edilen bir şey diğer toplumda çok yanlış olarak görülüyor olabilir. “ Bir kültürün üyeleri genellikle kendi davranışlarını, etrafta olup bitenleri algılama yollarını, kendi şekil ve anlamlandırmalarını doğru olarak kabul ederler. İşte asıl sorun da budur” (Leather 2001:230). Dolayısıyla, dili öğrenen kişiye o dilin

kültürünü de öğretirken öğrencinin kültür karşılaştırması yapması gayet doğal bir süreçtir. Önemli olan bu süreçte öğrencinin hedef kültüre karşı olumsuz bir tutum benimsememesidir. Bunu da sağlayacak olanlar hiç şüphesiz öğretmenlerdir.

Öğrencinin hedef kültüre karşı olumsuz bir tutum sergilememesi öncelikle kendi kültürünü çok iyi tanımaktan geçer. Kendi kültürünü çok iyi tanıyan bir öğrenci diğer kültürlerle karşı daha hoşgörülü bakmayı da öğrenecektir. Bu yüzden, dil öğretiminde önceliğin kültürel farkındalığa verilmesi ve daha sonra hedef kültürün tanıtılmasına geçilmesi daha doğru bir yaklaşımdır. Bunun için öğrencilere kendi dillerinde ve öğrendikleri dilde nasıl ve hangi durumda özür dilendiği, kendi kültürlerinde diğer kültüre kıyasla neyin ayıp olarak kabul edildiği, iki dilde farklı durumlardaki topluma göre doğruluk-yanlışlık dereceleri, kişiler arası ilişkilerin özörlere, tekliflere, ricalara veya emirlere nasıl yansıdığı öğrencilere söz-eylemler yoluyla gösterilip kültür farkındalığının gerçekleşmesine katkıda bulunulabilir (Rasekh 2005: 200).

Küreselleşme, çok dillilik, çok kültürlülük, dil-kültür ilişkisi ve bir dili öğretirken o dilin kültürünün de öğretilmesinin gerekliliği, bunun en iyi nasıl yapılabileceği gibi konular yabancı dil başlığı altında düşünüldüğünde ilk akla gelen hiç şüphesiz İngilizce'dir. Fakat göz ardı edilmemesi gereken bir gerçek vardır ki, o da yabancı dil olarak başka dillerin de öğretilmesi gerekliliğidir. Bu diller arasında Türkçe de bulunmaktadır. "Türkçe birkaç bin yılla ifade edilen geçmişe sahip, dünyanın en zengin ve en eski dillerinden biridir" (Ağar: t.y.). Fakat son dönemlere kadar bu güzellikteki dilimizin yabancılara öğretilmesi için maalesef yeterince çaba sarf edilmemiştir.

Dilimiz dünyanın birçok yerinde ana dili ve resmi dil olma özelliği taşıması, yaklaşık 200 milyon insan tarafından konuşuluyor olmasına rağmen, başka bir deyişle Çince, Hintçe, İspanyolca, İngilizce, Fransızca ve Rusça'nın ardından en çok konuşulan yedinci dil olmasına rağmen eğitimi ve öğretimi, adı geçen diller kadar yaygınlaşmamıştır (Gürser ve diğerleri: t.y.). Bu sebeple, Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi ülkemizde pek köklü bir geçmişe sahip değildir. Halbuki, yukarıda sözü geçenler açısından baktığımızda, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türk kültürünün de başkalarına tanıtılması süreci olarak algılanabilir. Ülkemiz Avrupa Birliği'ne girme süreci içindedir ve bu sadece ekonomik değil aynı zamanda kültürel

bir olaydır. Kültürümüzün yabancılar tarafından öğrenilmesi bizi uluslararası arenada – zellikle bu Avrupa Birliği süreci döneminde- iyi bir yere taşıması ve Türkçe'nin Avrupa'da da yaygınlaşması yolundaki en önemli adımlardan biridir.

K reseleşme hareketleri ve Avrupa birliği yolundaki gelişmeler son dönemde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine de bir ivme kazandırdı. “Güneş bir daha parladı: Yabancı Dil olarak Türkçe. Hem de öyle bir parladı ki ışınları dünyayı aydınlattı ve ısıttı. Yabancı dil olarak Türkçe  ğretimi dil devrimimizin evrensel boyutunu oluşturuyor. Artık biz de ekonomik ürünlerimizin (televizyon, beyaz eşya, otomobil vb.) yanı sıra dilimizi ihraç ediyoruz. Dilimiz  ğretilirken Türkiye'nin ve Türk Kültürü'n n tanıtılmasına yardımcı olunuyor. Türkçe konuşan yabancıları gördükçe insanımızın kendine güveni artıyor” (Demircan: t.y.).

Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesi son dönemlerde hız kazanmıştır, ancak bu alanda yapılmış olan çalışmalar yine de yeterlidir diyemeyiz. Bu çalışmanın amacı, yabancı dil  ğretiminde kültürün yeri ve önemi, kültür aktarma yolları ve yabancı dil olarak Türkçe alanında kullanılan ders kitaplarındaki kültür aktarımını belirli ölçütler çerçevesinde incelemektir. Çalışmada“ Kültür Nedir?”, “ Yabancı Dil  ğretiminde Kültür Aktarımında  nemli Unsurlar Nelerdir?”, “Kültür Aktarımının Yabancı Dil  ğretimindeki İşlevi Nedir?”, “ Derste Kültür Aktarma Yolları Nelerdir?” ve “ Hitit Serisi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı Nasıl Yapılmaktadır?” sorularına cevap aranacaktır. Çalışma, alanın yeniliğinden dolayı derslerde zorluk çeken yabancı dil olarak Türkçe  ğretmenlerine çalışmalarında kolaylık sağlamak açısından önemlidir.

Çalışmamızın ilk bölümünde, dil ve kültürün çeşitli tanımlarından yola çıkılarak ikisi arasındaki ilişkidен söz edilecektir. Daha sonra, bu dil-kültür ilişkisinin iletişimdeki rolü örneklerle açıklanacak; iletişimi sağlayabilmek için dil ve kültürün birbirinden bağımsız olarak d ş n lmemesinin gerekliliği üzerinde durulacaktır.

 kinci bölümde, kültür yabancı dil  ğretimi bağlamında ele alınacaktır. Yabancı dili öğrenen kişinin kendi kültürü olan kaynak kültür ve öğrenilen yabancı dilin kültürü olan hedef kültürün yabancı dil öğrenim sürecindeki rollerinden bahsedilecek ve bu süreç zarfında yabancı dil  ğretiminde kültür aktarımının öğrencilerin kültürel farkındalığını ve k lt rl r r sı iletişimsel becerilerini

geliştirmedeki önemi vurgulanacaktır.

Üçüncü bölümde, yabancı dil derslerinde kültür aktarma yolları üzerinde durulacaktır. Bu bağlamda, ders kitapları, öğretmen ve ek malzemelerin yabancı dil derslerinde etkili olabilmeleri için sahip olmaları gereken özellikler sunulacaktır. Aynı zamanda, her birinin kültür aktarımına nasıl katkıda bulunduğu anlatılacaktır.

Dördüncü bölümde, TÖMER tarafından yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla yazılmış olan *Hitit* serisi ders kitapları ele alınacaktır. Öncelikle *Hitit* serisi ders kitapları tanıtılacak ve daha sonra her bir kitap kültür aktarımı açısından oluşturulan belirli ölçütlere göre üniteler tek tek ele alınarak *konu alanı*, *metin türü* ve *görsellik* başlıkları altında incelenecektir. Bu inceleme sırasında, metin çözümlemeleri kapsamında kitaplardan örnek metin ve alıştırma örnekleri yer verilecektir. Çözümleme işleminin sonrasında, her bir kitap kültür aktarımı açısından oluşturulan ölçütlerle tutarlılıkları kapsamında değerlendirilecektir.

Beşinci ve son bölümde ise *Hitit* serisi ders kitaplarının kültür aktarımı açısından genel değerlendirmesi yapılacaktır. Burada, daha önceden yapılan çözümlemeler ve değerlendirmeler ışığında *Hitit* serisi kitapların her birinde kültür aktarımı boyutu, kültürlerarası iletişim odaklı yaklaşım çerçevesinde değerlendirilecek ve incelemede elde edilen sonuçlar sunulacaktır.

Bunların yanı sıra, çalışmanın *Ekler* bölümünde bulunan Ek-1’de *Hitit* serisi ders kitaplarında kültürü yansıtan özgün öğeler, *özgün metinler* ve *fotoğraflar* başlıkları altında bulundukları sayfa numaralarıyla birlikte sunulacaktır. Ek-2’de ise kitaplarda bulunan ve kültür aktarımı boyutunda eksiklikleri olduğu düşünülen bazı metinler için alternatif metin ve alıştırma örneklerine yer verilecektir. Ek-3’te, okuyucuların *Hitit* serisi ders kitaplarında metin ve alıştırmaların görsel öğelerle nasıl desteklendiği konusunda fikir sahibi olmalarını sağlamak amacıyla serinin üç kitabından görsellikle ilgili örnekler sunulacaktır. Son olarak Ek-4’te, ünitelerdeki konu başlıklarının ve içeriklerinin net bir şekilde görülebilmesi amacıyla *Hitit* serisi ders kitaplarının ünite içeriklerine yer verilecektir.

1. KÜLTÜR KAVRAMI

Bugüne kadar birçok alanda adından sıkça söz edilen kültür kavramı, son dönemlerde yabancı dil öğretimi alanında da dikkatleri üzerine çekmiştir. Bunun sebebi, Avrupa ortak dil kriterleriyle de artık standartlaştırılan ve dil öğretim programlarında yerini almaya başlayan kültürlerarasılık ve çok kültürlülük gibi olgulardır. Kişilerin kendi kültürleri dışında başka bir kültürle karşılaşacakları yerlerden birisi de başka bir dilin öğretildiği yabancı dil dersleridir. Bu şekilde kişi, hem farklı kültürleri öğrenme imkanı bulacak hem de yapacağı kültür karşılaştırmaları sayesinde kendi kültürünün de farkına varıp ona karşı farklı bir bakış açısına sahip olabilecektir.

1.1 Kültürün Tanımı

Kongar (2005: 38) kültürü, doğanın ya da tanrının yarattıklarına ek olarak insanoğlunun yarattıklarının tümü olarak nitelendirmiştir. O'na göre, her türlü araç gereç, makine, giyim-kuşam, inançlar, değerler, tutumlar bir kültürü oluşturan öğelerdir. Bunun yanında kültür, toplu yaşayan canlıların ortak olarak oluşturduğu değerlerdir. Fakat toplu yaşayan her canlı türü için bir kültürün varlığından söz edilemez.

“ Toplu yaşayan her canlı türünün kültürü yoktur. Sözgeşi arı ve karınca gibi böcek türleri toplu yaşarlar fakat kültür yaratmazlar” (Güvenç 1997: 18). Hayvanların çoğu, bildiğimiz gibi, toplu halde yaşarlar; fakat, kendi kültürlerini oluşturmaları gibi bir durum söz konusu bile değildir. Çünkü kültür düşünce yoluyla ortaya çıkar ve yine bu şekilde ayakta kalır, varlığını sürdürür. İnsanın bulunduğu toplumda yaşamını sürdürebilmesi ile kültür varlığı arasında sıkı bir ilişki vardır.

İnsanı bir kültür varlığı olarak tanımlayan Uygur (2006: 18) onu hayvandan ayıran şeyin bu kültürlülük olduğunu belirtmiştir. O'na göre, hayvan doğanın kendisi için önceden belirlemiş olmadığı hiçbir şeyi gerçekleştiremez. İnsansa kendine kültür yaratır ve bu kendi yarattığı kültür de insanı geliştirir. Kültür insan için bir zorunluluktur. Kültür olmayınca insanın varlığından da söz edilemeyeceğine göre, insanın kültür üretilip kültürce üretildiği; kültür taşıyıp kültürce taşındığı temel gerçeği, insan olarak insan varlığının en başta gelen var olma koşuludur (Uygur

2006: 18). Kaplan’a göre (2006: 33) insanoğlunu diğer hayvanlardan ayıran taraf, tabiatın verdiği ile yetinmemesi, onu değiştirmesi, kendi emrinde kullanması ve aşmasıdır. Bu maksatla vücuda getirilen maddi ve manevi herşey kültür sahasına girer.

Güvenç (1997:17) ise kültürü canlı üstü bir varlık olarak değerlendirmiştir:

“İnsan türü, bir canlı varlık olarak canlıüstü varlık alanını yaratıyor, ama aynı varlık alanı (toplum) da insanı daha doğduğu günden başlayarak sarıp kucaklıyor; kurgulayıp programlıyor; belli kalıplara dökerek adeta yeni baştan yaratıyor. Kültürü taşıyan toplum çevresi, insan yavrusunun canlı bedenini etkiliyor, davranışlarımızın programı olan kişiliğini oluşturuyor.”

Başka bir deyişle, kültürün insana özgü bir değer olmasının sebebi, herşeyden önce insanın düşünebilen bir varlık oluşudur. Çünkü sadece insanın olması yetmez kültür oluşumu için; insan düşünerek kültürü oluşturur ve daha sonra bu yarattığı kültür çerçevesinde düşünmeye başlar. Yani, kültür olmayan yerde insandan, insan olmayan yerde ise kültürden söz etmek mümkün değildir.

“Belirli bir topluma ait olan her değer hiç şüphesiz kültür olarak değerlendirilebilir. İnsanın ne tür bir yaşama biçimi, ne tür bir var olma programı, ne tür bir eylem kalıbı benimsediği kültürdür hep. Teknik, ekonomi, hukuk, estetik, bilim, devlet, yöntem- insanın meydana getirdiği her şey kültüre girer. Örgütler, dernekler, kurumlar, okullar, tüm kendilerine ilişkin şeylerle birlikte kültürden sayılırlar. İnsanlar arasındaki her çeşit karşılıklı etkileşmelere, her türlü yapıp yaratma alışkanlıklarına, bütün ‘ manevi’ ve ‘ maddesel’ yapıt ve ürünlere kültür denir” (Uygur 1996: 17).

Bir topluma özgü bütün ifade ve etkileşim biçimleri kültür tanımında yer almaktadır. Bu anlamda kültür, insan olarak belli bir toplumda öğrendiklerimizle yapıp ettiklerimizin bir toplamı sayılabilir. Bu bakımdan, ne yediğimiz, ne içtiğimiz,

ne okuduğumuz, neye/nelere öfke duyduğumuz, neye ve nelere sevgi ve sempati ile baktığımız, ait olunan grup, küme ya da toplumu karakterize etmektedir¹.

Bu tanımlamalardan hareketle, kültürün en belirgin özelliklerinden birinin toplumsal oluşu olduğu söylenebilir. Bir toplumun olmadığı bir yerde, var olan bir kültürden söz edilemez. O toplumda yaşayan bireylerin ortak olarak oluşturduğu değerler kültürü oluşturur. Kültür, insanlar tarafından oluşturulur, yine insanlara gelenek görenekler yoluyla aktarılır ve bu şekilde canlılığını korur ve sürdürür. Diğer bir deyişle kültür, içinde var olduğu toplumun özünü yansıtır.

“ Kültür, sosyal olarak iletilen etkileşim ve davranış kalıplarıdır” (Jin ve Cortazzi 1998: 100). Yine yukarıdaki tanımdan hareketle, kültürün her şeyden önce sosyal bir ortam gerektirdiği yani insanlar arasındaki iletişimin, etkileşimin sonucu olduğu söylenebilir. Bunun yanında, kültürün iletilen olması, gelecek kuşaklara örf, adet , gelenekler yoluyla aktarılması ve bu vesileyle hep canlı tutulmasıdır. Zaten genel kültür tanımında var olan ortak davranış kalıpları ifadesi kültür değerlerinin değişmesinin ne kadar uzun zaman gerektiren bir iş olduğunun göstergesidir.

İnsanlar arasındaki karşılıklı etkileşimin kültür tanımındaki yeri ve önemi, yadsınamaz bir gerçektir. Bu etkileşim sayesinde, kültür oluşturulur ve gelecek kuşaklara aktarılır. Ancak, kültür kısa bir zaman diliminde oluşturulabilecek bir olgu değildir. Güvenç’e göre (1997: 16), doğal çevrenin bir türü ve üyesi olarak ortaya çıkmış olan insan, doğaya karşı yaşam savaşını sürdürürken öteki canlılardan ayrılarak kendi yaşantı deneyim ve birikimlerini toplayıp biriktirerek kültürü yaratmıştır. Başka bir deyişle, kültürün dinamikliğini koruması için toplumların geride kalan yılların birikiminden faydalanması gerekmektedir. Bu noktadan hareketle, kültürün oluşması için tarihsel bir süreç gerekli olduğu söylenebilir.

“Nereden ve neresinden bakılırsa bakılsın kültür kavramının tümü için ortak olan kimi tanımlamalar vardır ki bunlardan ilki kültürün organik olduğu, bir başka deyişle değişimin ve buna bağlı olarak etkileşim içinde olduğudur. Her canlı varlık gibi kültür de yaşlanır, etkinliğini ve hareket becerisini kaybeder ve sonuçta işlevini

¹ Bu alıntı için bakınız www.historicalsense.com/archieve/Fener64-2.htm, Erişim: 03.09.2006

tamamlayarak yok olur”².

Burada sözü edilen kültürün yaşlanması, kaybetmesi ve işlevini tamamlayıp yok olması insanlıkla bağdaştırılmıştır. İnsan var oldukça kültür kavramı da var olacaktır ki bu da onun tıpkı insan gibi yaşayan bir varlık olduğunun göstergesidir. Teknolojiden sanata, ekonomiden eğitime çok geniş bir yelpazede, yani insanın var olduğu her yerde muhakkak bir kültürden söz edilebilir.

Günümüzde bazı kültürler, her ne kadar mayası insan olsa da, diğerlerine göre gelişmiş veya gelişmemiş olarak değerlendirilir. Ancak, burada göz ardı edilmemesi gereken nokta, kültürlerin bu şekilde sınıflandırılmasının insanların da sınıflandırılması demek olduğudur. Toplumu oluşturan insan, kültürü oluşturan da bu toplum içindeki insanlardır. Bir kültür, ne denli gelişkin ve ne denli yaygın olursa olsun, bir başka kültürden üstün sayılmaz. Burada önemli olan kültürü bulunduğu başka kültürlerle kıyaslayarak değil, kendi bulunduğu toplum çerçevesinde değerlendirmektir.

1. 2 Dil- Kültür İlişkisi

İnsanlar arası iletişimin bu denli önem verildiği günümüz dünyasında, iletişimi sağlayan bir araç olarak dile verilen önem şüphesiz yadsınamaz. İnsanlar arasındaki iletişimi sağlayan ve teknolojiyle paralel olarak gelişme gösteren başka araçlar da vardır. Radyo, televizyon, telefon, internet, uydu, vb. bunlardan bazılarıdır. Ancak, bu sözü edilen teknolojik araçların iletişimi sağlaması belirli bir çerçevede gelişim gösterir; yani daima insandan başka faktörlere ihtiyaç duyulur iletişimi sağlamak için. Dil ise uzak veya yakın, dünyanın her neresinde kullanılırsa kullanılsın, hangi şekilde karşımıza çıkarsa çıksın, insanların sahip olduğu en etkili iletişim aracıdır.

Dil, düşünce, duygu ve isteklerin, bir toplumda ses ve anlam yönünden ortak olan öğeler ve kurallardan yararlanarak başkalarına aktarılmasını sağlayan çok yönlü, çok gelişmiş bir dizgedir (Aksan 1977: 13). Başka bir deyişle, dil belirli sesler ve bu seslere yüklenen anlamlardan oluşur. Burada önemli olan nokta ise seslere yüklenen anlamların başkaları tarafından anlaşılabilir olmasıdır. Dolayısıyla, bir ileten ve bir

² Bu alıntı için bakınız www.historicalsense.com/archieve/Fener64-2.htm, Erişim: 03.09.2006

de iletilen vardır. İşte bu iki öge arasındaki iletişimi sağlayan şifre dildir. Eğer şifre çözülebiliyorsa iletişim sağlanır, çözülemiyorsa iletişim başarısız olur.

İletişimi sağlayan şifreyi çözmek için, iletilen ses dizgesinin ileten ve iletilen arasında, ses ve anlam yönünden ortak olması gerekir. Her toplumun kendine göre ortak kuralları olduğu gerçeği ise, farklı toplumların bireyleri arasında iletişim konusunda çekilen zorluğu ve ortak bir dil arayışını açıklar niteliktedir. Burada sözü edilen ortak öge ve kurallar ise o toplumun kültürünü oluşturur. Dolayısıyla, farklı kültürlerden olan insanlar aynı dilde konuşmalar dahi doğru iletişim kurmakta başarısız olabilirler.

“Diller, sadece yapıları bakımından değil, kelime kadroları bakımından da birbirlerinden ayrılırlar. Ve bu ayrılık kültür ve medeniyet farkına delalet eder” (Kaplan 2006: 121). İşte bu yüzden, aynı kültür grubundaki insanlar, ifade ettikleri fikirler ve olaylarla rahatlıkla anlaşılır; çünkü, bunlar grubun diğer üyeleri tarafından paylaşılan bir bilgi deposundan çıkarlar. Ancak farklı kültürlerden gelen insanlar için aynı durum söz konusu değildir. Jiang’a göre (2000: 329) farklı kültürlerden gelen insanlar, aynı dil yapılarını kullanarak farklı şeylerden bahsediyor olabilirler. Mesela, bir İngiliz ögle yemeği dediğinde hamburger veya pizzayı; bir Çin’li ise muhtemelen haşlanmış pirinci kastediyor olacaktır. Bu örnekten de anlaşılacağı üzere, kültürel farklılıklar bir dilin anlaşılmasında en önemli role sahiptir. Ayrıca, bu durum sadece farklı ülke insanları için geçerli değildir. Aynı ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan insanlar bile bazen iletilen şifreyi anlamakta zorluk çekebilirler.

İnsanlar arasındaki iletişimi sağlamadaki asıl araç olan dil ve bu dilin anlamlı hale gelmesine olanak tanıyan kültür değerleri arasında sıkı bir ilişki vardır. “Dil, kültür yapısını bir arada tutan çimentodur; ya da, tek yanlı izlenimleri gidermek amacıyla başka benzetmelere başvurduğumuzda, dil: kültür alanının her yanını aydınlatan güneştir; dil: kültür kilimini dokuyan ipliktir; dil: tüm kültür anıtlarının yansıdığı akarsudur” (Uygur 2001:19). Güvenç (1997: 47) ise dil-kültür arasındaki ilişkiyi başka benzetmeler yoluyla ifade etmiştir. O’na göre, dil dediğimiz iletişim aracı toplumu bir arada tutan harç; kültürü taşıyan ortak bir hazine, toplumu yansıtan bir ayna; bireyler, gruplar ve kümeler arasındaki ilişkileri düzenleyen hakem, hakim veya hekimdir.

Başka bir deyişle, dil ile kültür arasında o kadar sıkı bir bağ vardır ki biri olmadan diğerrinin varlığı da düşünülemez. Kültürü aktarmayı sağlayan dildir, kültür ise ortak değerler vasıtasıyla dilin anlaşılmasına olanak tanır. Kültür bir tarihsel süreçte gelişir ve bunu diğerr nesillere aktarabilmenin tek yolu dildir, dolayısıyla dil sayesinde kültür yapısı bozulmaz ve canlılığını korur. Bunun yanında, bir kültürün diğerrleri tarafından anlaşılması da yine dil sayesinde olur ki bu yüzden bir güneşe benzetilmiştir. Bir toplumun kültür değerlerinin oluşması içinse her şeyden önce ortak bir dile sahip olmaları gerekir. Aynı şekilde, sahip olunan kültür değerlerinin hepsi dil sayesinde tanımlanır, anamlanır ve başkaları tarafından anlaşılabilir bir hale gelir.

Bazı insanlar, bir kültürün dili sayesinde görüldüğü yani anlaşıldığı noktasından hareketle, dilin kültürün aynası olduğunu söylerler. Dil ve kültür arasındaki ilişkinin sembolize edildiğı diğerr bir benzetme ise buzdağıdır. Buzdağının görünen kısmı kültürün küçük bir bölümüyle dildir; suyun altında gizlenen asıl büyük bölümü ise kültürün görünmeyen yüzüdür (Jiang 2000: 328). Bu benzetmede anlatılmaya çalışılan, her şeyden önce dil ve kültürün bir arada hatta iç içe bulunduğu dur. Uzun yıllar sonucu oluşan kültür değerleri görünmeyen olarak nitelendirilmiştir çünkü asıl yukarıda görünen bölüm olmadan bir buzdağından haberdar olmak ne kadar zorsa, dil yoluyla aktarılmadan bir kültürün varlığından haberdar olmak da o kadar zordur.

Bir dilde iletilen şifreleri çözmek için, o dilin konuşulduğu toplumun sahip olduğu kültür değerlerini bilmenin gerekliliğı inkar edilemez bir gerçektir. “ Bir dilin kültürünü bilmek o dilin anlam farklılıklarını tam olarak anlayabilmek için gereklidir. Kültürü bilmek bir nevi dilin doğru anlaşılacağı yetisi olarak görülür” (Byram ve Grundy 2002: 20). Bir dilde bulunan kelimelerin sözlük anlamları bilinse de, o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü bilmemek dilin anlaşılmasını güçleştirir. Sadece kültür hakkında bilgi sahibi olmak bile, o dilin sahip olduğu anlam farklılıklarının kültür içinde kullanıldığı şekliyle ilişkilendirilip daha kolay anlaşılmasına vesile olur. Kültürünü bilmeden sadece dilini bilmekse, adeta o dil hakkındaki bilgilerin havada kalmasına, yani durumlarla bağdaştırılamamasına sebep olur.

Uygur’a göre (2001: 21) kültüre götürüp de dilden geçmeyen hiçbir doğal,

hiçbir bol verimli yol yoktur. Gerçekte insanın anadilini öğrenmesi, kültür edinmesinden başka bir şey değildir. En küçük konuşma edimi bile düpedüz bir kültür edimidir. Dil yönünden kişisel bir büyüüp serpilme kültürce zenginleşmeyle el ele gider. İnsan dilde ne denli güçlenirse kültürde kök salan kökleri de o denli derinlere gidip yayılır.

Başka bir deyişle, dilin her türlü kullanımı, kişinin sahip olduğu kültür değerlerine bir yenisini daha eklemesi olarak görülebilir. Bir kişi dilini ne kadar doğru ve güzel kullanabiliyorsa, kültürünü de o kadar iyi biliyor demektir. Ayrıca, dil konusunda kaydettiği herhangi bir ilerleme kültürüyle paralel boyuttadır, yani insan dil konusunda kendini geliştirdikçe kültür konusunda da o kadar kendini geliştirmiş sayılır. Bu şekilde, hem kendisi kültürlenir hem de gelecek kuşaklara kullandığı dil yoluyla kültür değerlerini aktararak bu değerlerin daha da kalıcı olmasına katkıda bulunur.

Bir dilin kültürünü yansıttığı herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Fakat, burada kültürü yansıtmak, dile daha aktif bir rol yüklemektedir. Dil ve kültür arasındaki ilişki sadece birinin diğeri tarafından dışarıya yansıtılması olarak algılanmamalıdır. İkisi arasında daha kuvvetli bir bağ mevcuttur. “ Dil kültürün bir parçasıdır ve aynı zamanda kültürü oluşturur” (Lixian 1998: 100). Dolayısıyla, bu tanımlamada birine daha aktif diğerine daha pasif bir rol yüklemek doğru değildir. Dilin kültürün bir parçası olarak görülmesi ve hatta onu oluşturması, kültür değerlerinin oluşumunda dilin ne kadar olmazsa olmaz bir öge olduğunun işaretidir.

Kaplan (2006: 151) da dil ile kültür arasındaki sıkı bağı benzetmelerle açıklamıştır. O’na göre bir milletin bütün duygu ve düşünce hazinesi dil kabına veya kalıbına dökülür ve bu kap ile yerden yere, nesilden nesle aktarılır. Yazı, dilin sesini kaydeden bir vasıta olarak dilin bir parçasıdır. Fakat kültür, söz ile de millet arasına yayılır.

1.3 Kültür-İletişim İlişkisi

Dil ve kültür arasındaki sıkı bağ, başka bir ilişkilendirmeye de olanak tanımıştır ki, bu da kültür-iletişim ilişkisidir. Dilin kültürün bir aynası olduğu gerçektir; fakat iletişim olmaksızın dilin kültürü yansıtması neredeyse olanaksızdır. Kültür, her şeyden önce toplumsal bir olgudur ve bu özelliğiyle, belirli bir topluma

ait bireylerin birbirleriyle iletişimleri sonucunda oluşur ve canlılığını koruyarak diğer kuşaklara aktarılması yoluyla ayakta kalır. Bu bağlamda, kişilerin dil olmaksızın birbirleriyle iletişim kurmaları imkansız olduğundan ve ancak bu vesileyle kültür oluşacağından, dil ve kültür arasındaki ilişki kadar kültür- iletişim arasındaki ilişki de göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir.

“ İletişim bir nakil sistemi gibidir. Dil araçtır, kültür ise trafik ışığıdır. Dil iletişimi daha kolay ve daha çabuk kılar; kültür düzenler, bazen iletişime katkıda bulunur ve bazen de engeller” (Jiang 2001:329). Yukarıdaki benzetmeden de anlaşılacağı üzere, dil-kültür ve iletişim adeta birbirinden ayrılamaz olgulardır. Aralarında o kadar sıkı bir ilişki vardır ki, üçü de herhangi bir taşıma sisteminin olmazsa olmaz öğeleri olan araç ve trafik ışığına benzetilmişlerdir. Burada önemli olan, dilin daima iletişimi gerçekleştirmek çabasında olduğu ve dolayısıyla iletişimin olmazsa olmaz bir unsuru olduğu; kültürün ise iletişimi kolaylaştırmasının yanında bazen de engeller koymak suretiyle gerçekleşmesini zorlaştırdığıdır.

Dil, yapısı itibarıyla, daima iletişime olanak tanır niteliktedir. Çünkü, dilin var oluş nedeni insanlar arasındaki iletişimi sağlamak ve böylelikle toplumun sürekliliğini sağlamaktır. Fakat, kültürün iletişime katkısı hem olumlu hem de olumsuz bir şekilde gerçekleşebilir. İşte burada anlaşılması gereken nokta, kültürün iletişimin gerçekleşmesini aynı zamanda engelleyebileceğidir. Daha önceden de bahsedildiği gibi, bir dili bilmek sadece o dilin yapısal dizgelerini bilmek demek değildir; o dilin konuşulduğu toplumun kültürel değerlerini bilmeksizin dili biliyor olmaktan bahsedilemez. Dolayısıyla, bir dilin kültür değerleri ne kadar az biliniyorsa, o dilde iletişim kurmak da o kadar güç hale gelir. Başka bir deyişle, kültür iletişimi engellemiş olur.

Bir dilin konuşulduğu toplumun kültür değerlerini bilmek elbette ki iletişime çok büyük katkıda bulunur. Ancak burada sözü edilen sadece o dilin belirli dilbilgisi yapılarını kullanmak değildir; çünkü bir dilde iletişim sadece dil ve kültür bilgisiyle de gerçekleşmeyebilir. İşte burada sözsüz iletişim devreye girer. Sözsüz iletişim duygu ve düşüncelerin kelimeler yoluyla değil de beden dili kullanılarak iletilmesidir. Mimikler, genel duruş ve yüz ifadeleri gibi sözsüz iletişim yolları bulunduğu kültürden en çok etkilenen insan davranışlarıdır (Tomalin ve Stempleski 1993: 6). Nasıl sözlü iletişimde kişilerin birbirlerini anlamaları için belirli yapıları

bilmeleri gerekiyorsa sözsüz iletişimde de esas olan ve toplumdan topluma değişiklik gösteren ifadeler vardır.

Öteki kültürün bireylerinin, tarzlar hakkında, kültürel kodlarının çeşitliliği hakkında bilgilerin edinimi, iletişimin temelini oluşturan en önemli unsurlardandır. Çünkü iletişim deyince sözlü iletişim kadar sözlü olmayan jestler, yüz ifadeleri, vücudun hareketleri ile ifade edilen iletişim biçimleri de devreye girer ve bu etmenler bir kültürden diğerine farklılık gösterir. Farklı sosyal bağlamlarda nerede ve nasıl konuşmak söylemek gerektiğini bilmek de, iletişimin bir başka kültürel bileşenini oluşturur (Logie 2004: 178).

Her toplumun kendi oluşturduğu ve kendi özünü yansıtan kültür değerleri oluşu, farklı toplumlardan gelen insanların, dolayısıyla farklı bir kültüre sahip olacağı anlamına gelir. Bu kültür farklarının iki toplum arasındaki bireylerin birbirleriyle olan iletişimlerini güçleştirdiği gerçeğinden hareketle, sadece sözlü iletişimde değil, sözsüz iletişimin de kültürel farklılıklardan etkilendiği hatta farklı kültürlerin kendilerine has sözsüz iletişim yolları benimsediği söylenebilir. Başka bir deyişle, bir toplumda ‘evet’ anlamına gelen bir vücut hareketi diğer bir toplumda ‘hayır’ anlamına gelebilir.

Bir dili bilmek için nasıl aynı zamanda o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü bilmek gerekiyorsa, aynı şekilde yine bir kültür bileşeni olan iletişim kalıplarını da bilmek gerekir. Bu iletişim kalıpları, farklı sosyal durumlarda iletişim esnasında kullanılabilecek kelime veya cümle yapılarıdır. Kültürel farklılıkların sözsüz iletişimdeki yeri ve önemi iletişim kalıpları bilgisiyle de paralel doğrultudadır. Bir dili öğrenmek demek hem o dilin dilbilgisi yapısını, hem de kültür bileşenleri olan sözsüz iletişim yolları ve iletişim kalıplarını da bilmekten geçer.

“ Dilin öğrenilmesi ve öğretilmesi konularında dahi kültürün söz-eylemler, metinlerin budunbilimsel yapıları, sosyal kurumlar ve bilgi yapılandırma ile ilgili çeşitli tanımlamaları vardır” (Hinkel 1999: 1). Kültür kavramı hakkında bir çok alanda çok sayıda değişik tanımlamalar mevcuttur. Kültürün yabancı dil öğretimi ile ilgili tanımında ise söz-eylem bilgisi yabancı dil öğrenimi ve öğretiminde önem büyük önem taşımaktadır. Çünkü yabancı bir dili öğrenirken o dilde farklı durumlarda toplum içerisinde nasıl iletişim kurulduğunu, hangi soruya ne şekillerde tepkiler verildiğini bilmek dili iletişim aracı olarak kullanırken konuşmacıya büyük

kolaylıklar sağlamaktadır.

Yabancı dili öğrenen kişinin dilin kullanıldığı toplumun kültüründen ve dolayısıyla iletişim kalıplarından haberdar olmaması, kişinin benimsediği bir kalıbı karşılaştığı birçok durumda kullanmaya çalışmasına sebep olur ve bu da iletişimde bir kopukluk yaratır. Jiang'a göre (2001:382) değişik kültürlerden insanlar kibarlık yapmak isterler fakat farklı kültürlerin farklı kibarlık anlayışları vardır. Birçok toplumda alçakgönüllü olmak kibarlık etmek anlamına gelir. Fakat, alçakgönüllülük de farklı kültürlerde farklı şekillerde ifade edilir. Bir İngiliz'e iltifat ettiğinizde, sizin söylediğinizi takdir etmek ve iltifatınızı kabul etmek için size ' Teşekkür ederim' tarzı bir ifadeyle karşılık verecektir. Ancak, aynı durumda bir Çin'li iltifatınızın gerçekliğini reddetmeye çalışacaktır.

Başka bir deyişle, her toplumun kendine göre belirlediği ve farklı durumlarda kullandığı belirli yapılar vardır ki bunlar iletişim kalıplarıdır. Yukarıda sözü geçen durumda, her iki kişi de aslında alçakgönüllülük etmeye ve bu şekilde kibar olmaya çalışmaktadırlar. Fakat, alçakgönüllülüğün iki toplumda farklı şekilde ifade edildiği apaçık ortadadır. Dolayısıyla, özellikle yabancı dil öğreniminde bu farklılıklardan haberdar olmamak, kişiler arasında yanlış anlamaya sebep olacaktır. Öyle ki, kendi kültüründe her zaman kibarlık göstermek için kullandığı bir hareketi ya da ifadeyi kullandığı zaman karşı tarafın bunu kabalık olarak algılaması bile muhtemeldir.

Bütün bunlardan dolayıdır ki, yabancı bir dili öğrenirken, öncelikle o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü ve kültürün önemli bileşenleri olan sözsüz iletişim öğeleri, söz-eylemleri ve iletişim kalıplarını da iyi kavramak gerekir. Eğer bu şekilde hareket edilirse amaca ulaşılabilecek ve kültür- iletişim ilişkisinin güzel bir sonucu olarak, özellikle o dili anadili olarak kullanan kişilerle doğru iletişim kurulabilecektir. Aksi takdirde, kültür iletişimi engelleyecek ve kültür bilgisinin eksikliğinden kaynaklanan iletişim kopukluklarına sebep olacaktır.

2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARIMI

Dilin kültürle ve dolayısıyla iletişimle olan yakın ilişkisi, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının ve bunun gerçekleştirilebileceği bir yer olan yabancı dil derslerinin önem kazanmasına olanak tanımıştır. Farklı kültürlerden insanların aynı ortamda bulunup fikir alışverişinde bulunduğu bir yer olan yabancı dil dersleri, kültür aktarımının sağlanabileceği uygun yerlerdir. Bu ortamda kişi, hedef dilin kültürüyle ilgili çok şey öğrenmekle kalmayıp, kültür karşılaştırmaları yoluyla ortamdaki diğer öğrencilere de kendi kültürüyle ilgili gerçekleri aktarır.

2.1 Yabancı Dil Dersleri ve Kültür Aktarımı

“ Yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir. Yabancı olanı anlamaya, çözümlemeye çalışmak ise öğrenciye bilgi ve düşünce zenginliği kazandırarak onun dünyaya bakış ufkunu genişletir” (Tapan 1995: 156). Başka bir deyişle, yabancı dili öğrenen kişinin sınıf içerisinde karşılaştığı durumlar, öncelikle durum ne kadar bilinen bir durum olursa olsun, başka bir kültürde gerçekleştiği için ne anlama geldiğini anlamaya çalışması, kişinin sadece hedef kültürü anlamasını sağlamaz, aynı zamanda dünyada olup biten olaylara da daha hoşgörülü yaklaşmasını sağlar.

“ Bireyin yabancı dil yardımıyla yabancı bir kültür ve dünyayla karşılaşp tanışması, diğer bir taraftan kendi kültürünü ve dünyasını daha yakından tanıma, karşılaştırma, değerlendirme ve yargılamasına yol açar. Kendi kültürüyle yabancı olanı karşılaştırırken kendi toplumunda var olmayanları; aynı gibi gözüken, ama gerçekte farklı olanı, kendisinde olupta yabancı kültürde bulunmayanları ya da iki kültürde de aynı olan yanları saptar. Böylece kendi kültürünü de yargılama olanağı bulur. Yeniye karşı olan ilgisi artar, bu da onu öğrenmeye güdüler” (Erişkon 1996: 14).

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının büyük önemi vardır; fakat kültür çok kapsamlı bir olgu olduğu için ve yabancı dil öğrenenler yine de daha çok dilin dizgesel yapılarına odaklı oldukları için, kültür başlığı altında öğrenciye verilebilecek olan şeyler öğrencinin dili anlamasına yardımcı olacak nitelikte olmalıdır. Tarih, günlük yaşam ve rutinler, alışveriş, yiyecek-içecek, gençlik kültürü

(moda,müzik, vb.),okul ve eğitim, coğrafya, aile yaşantısı, sosyal şartlar, festivaller, gelenek-görenekler, etnik ilişkiler, turizm ve seyahat, iş hayatı ve işsizlik gibi konular yabancı dil öğrenenlere kültür bağlamında öncelikle öğretilmesi uygun olan konulardır (Byram ve Risager 1999: 93).

Bu konular, aslında bütün kültürlerde var olan ancak kullanım boyutunda farklı olan temel yaşam deneyim alanlarıdır. Bu ortak alanların yabancı dil öğretiminde sınıf içinde kullanılması, dil öğretimini ve öğrenimini kolaylaştıracaktır. Tapan'a göre (1990:93) öğrencinin kendi toplum düzeni içinde var olan, kendi deneyim alanları ile örtüşen konularla yabancı kültür içinde karşılaşması, onun yeni olanla kendisine yakın olan arasında ilişkiler kurmasına, iki kültürün benzer ve farklı yanları ile ilgili düşünceler üretmesine, bir yandan kendisine yabancı olanı anlayabilmek dürtüsü ile amaç kültürle ilgili bilgiler edinmek istemesine öte yandan da kendi kültürünü sorgulamasına neden olacaktır.

“ Temel yaşam alanları her toplumda var olmakla birlikte kültürden kültüre farklılık gösterirler çünkü her toplumun kendine özgü bir yapılaşması ve benimsediği değişik değerler dizgesi vardır” (Polat 1990: 79). Tapan'a göre (1995: 162) her kültürde var olan tüm insanların deneyim alanları içine giren, ancak her kültürde o kültürün kendine özgü yapılaşmasına göre değişik görünümeler içeren temel-yaşam-deneyim-alanları içinden derlenen konularla yapılacak ders düzenlemeleri öğrencinin yeni olanla kendisine yakın olan arasında ilişkiler kurmasına, iki kültürün benzer ve farklı yanları ile ilgili düşünceler üretmesine olanak sağlar.

Temel-yaşam-deneyim alanlarından yola çıkılarak oluşturulan konularla ilgili yapılacak düzenlemeler için Wichterich bir çalışma biçimi önerir: “ Ele alınacak konu biriminde çıkış noktası öğrencinin kendi deneyim alanı olmalıdır. Ancak, bunun yanı sıra öğrenci yabancı gerçeğin konuyla ilgili yönüyle bir araya getirilmeli, öğrenciye bu yeni gerçeğe çözümleyici ve eleştirel bir bakışla yaklaşması, yeni olanla hesaplaşması öğretilmelidir. Sonunda ise onun düşüncelerini yeni bir bakış açısıyla çıkış noktasına, yani kendi deneyimine çevirmesine olanak tanınmalıdır. Böyle bir ders düzenlemesinin ana çizgileri, başlangıç ve bitiş noktalarında öğrencinin kendi kültür ve toplumunun, dolayısıyla da öğrencinin kendisinin bulunduğu, U biçiminde bir eğri olarak gösterilebilir (Wichterich'den aktaran, Tapan 1990: 64).

Fakat, bunun yanında, kültür hassas bir konu olduğu için sınıf içerisinde kültür aktarımı yapılırken dikkat edilmesi gereken hususlar vardır. Öğrencilerin hedef dili konuşanların iletişim kurduğu kültürel yolları öğrenmeye ihtiyacı vardır. Ancak, sınıf içerisindeki söylemin hedef dilde olması ihtimali hedef kültürün hedefe ulaşmak için bir yol olarak kullanılıp kullanılmayacağı ya da nasıl kullanılacağı ikilemini ortaya çıkarır. Öğrettiği dil kendi dili olmayan öğretmenler için hedef kültürü kullanmak yoluyla bir dili öğretmek profesyonel bir çaba gerektirebilir. Aynı şekilde, öğrencilerin de kendilerini durumdan rahatsız hissetmelerine sebep olabilir (Jin ve Cortazzi 1998: 115).

Bu noktadan hareketle, hedef kültürün sınıf içerisinde yabancı dil öğretiminde bir yol olarak kullanılmasında, öğretmen ve öğrencilerin öneminin büyük olduğu söylenebilir. Öğrenme ortamının da bu bağlamda önemini vurgulayan Polat (1990:70) bu durumu şöyle açıklar: “ Yabancı dil öğrenme yabancı kültürü anlama olarak tanımlandığında iki kültürün karşılaştığı ortamın yani yabancı dil öğretiminin gerçekleştiği ortamın koşullarının da belirlenmesi gerekir” Buradaki önemli nokta, öğrencinin kendi kültürü ve deneyimlerini göz önünde bulunduran bir yöntem belirleyebilmektir. Tapan (1990:56) da öğrencinin kendi kültürünün dersteki önemi üzerinde durmuştur. O’na göre, öğrenci kendi kültüründen yola çıkarak, yabancı dil aracılığıyla kendisine sunulan yabancı kültürle sorarak, karşılaştırarak, onaylayarak ya da sorgulayarak bir çeşit diyalog içine girer, iletişim kurar.

Bu durumda, öğretimde kilit nokta işlevi gören öğretmenlerin önemi ön plana çıkar. Hem öğrencilerle aynı kültürü paylaşan hem de farklı kültürlerden gelen öğretmenlerin özellikle bu konuda çok hassas davranmaları gerekir. “Farklı kültürlerden gelen öğrenci ve öğretmenler öğrenme isteği, anlayış ve kendi rollerini, statülerini ve kültürel kimliklerini kaybetmeden diğer kültürü değerlendirebilecekleri bir tutum geliştirmelidirler” (Jin ve Cortazzi 1998: 116). Bunun da öncesinde yapılması gereken şey, öğrencilerin kendi kültürleriyle edindikleri deneyimleri kültür aktarımı sürecinde önemli bir yerde tutmaktır. Çünkü, yeni bir kültürü öğrenirken öğrencinin durumu çözümleyebilmek için başvuracağı ilk kaynak kendi deneyimleridir.

“ Bir toplumun kültürü dil aracılığı ile yansıtıldığı ve buna karşılık dil de toplumun kültürünü biçimlendirdiği için farklı diller farklı kültürler demektir.

Kültürler arasındaki bu farklılıklar da yabancı dil öğretiminde kültür aktarımını gerekli kılan başlıca unsurlardan biridir.” (Özışık 2004: 14) Dil uzmanları, kültür farklılıklarının bilinmemesinin sıkıntıya ve bunun devamında başarısızlığa sebep olabileceğini vurgulamışlardır. Bunun sonucu olarak da, artık günümüzde öğretmenler ve program geliştiricilere bazı özel bağlamları öğretmek için pedagojik yaklaşım ve materyal belirlerken, öğrencilerin sosyokültürel geçmişlerini dikkate almaları gerektiği söylenmektedir. Çünkü öğrencilerin norm ve beklentilerini- yani öğrencilerin sınıfa getirdiklerini- önemsememek, öğrencilerin deneyimlerini inkar etmek demektir (Aktuna 2005: 100).

Hedef dili öğrenenlerin yabancı dil öğrenirken kazandıkları, şüphesiz, sadece kendi deneyimlerinden yola çıkarak diğer kültürü anlamaları değildir. Bunun yanında, kendi kültürlerine de yeni bir bakış açısıyla yaklaşmaya başlarlar. Dolayısıyla, yabancı dil dersinde kültürü öğretirken göz ardı edilmemesi gereken bazı durumlar vardır. “ Kültür, sadece öğrenenler tarafından edinilen gerçekler bütünü değildir; öğrenenler tarafından anlam çıkarmaya dayalı etkileşimler yoluyla aktif olarak yaratılan bir olgudur. Kültüre böyle bir bakış açısı, öğretmenleri kültürel farklılıkları üretkenlik kaynağı olarak kullanmaya teşvik eden bir öğretme modeli gerektirir” (Tseng 2002: 20).

Bu modelde, hem öğrencinin kendi deneyimleri ön planda tutulur hem de hedef kültür öğrenciye aktarılırken öğrencinin kültür karşılaştırması yapmasına da olanak tanınır ve öğrencinin iki kültüre de belirli bir mesafeden bakmayı öğrenmesi sağlanır. Demir’e göre (Demir: t.y.) karşılaştırmalı kültür aktarımı, küreselleşen dünya içerisinde şekillenen yabancı dil öğretim metodlarında en son gelinen noktadır. Bu yaklaşımda hedeflenen, yabancı dil öğretiminin yanı sıra kültürel farklılıklardan doğan uçurumların en aza indirgenmesi ve sonuç olarak öğretim sonrasında daha fazla verim alınmasıdır. Ayrıca, verilen bilginin öğrenciye günlük hayatında yardımcı olması ve öğrencinin farklı bir kültürle karşılaştığında kültürel şok yaşamaması hedeflenen diğer bir davranıştır.

2.2 Yabancı Dil Öğretiminde Kültür Aktarımında Önemli Unsurlar

Yabancı dil öğretimi sürecinde büyük önemi olan kültür aktarımının gerçekleşebilmesi için, yabancı dil derslerinde yabancı dili öğrenen kişinin kültürü olarak nitelendirebileceğimiz kaynak kültür ve öğrenilen yabancı dile ait kültür olarak nitelendirebileceğimiz hedef kültür, önemle üzerinde durulması gereken unsurlardır.

2.2.1 Kaynak Kültür

Yabancı dil öğrenme süreci, öğrenenin kendi kültürüyle, öğrendiği dilin ait olduğu toplumun kültürü arasında bağlantılar kurduğu, karşılaştırmalar yaptığı bir süreçtir. Öğrenci, çok kültürlü yabancı dil sınıfına öncelikle kendi kültürüyle gelir ve başka kültürlerin var olduğunun farkında bile olmayabilir; kendi yaptığı her şey ona göre doğrudur ve herkes bu şekilde davranmalıdır. Aksi davranışla karşılaştığında, bunun bir kültür farkı olduğunu değil bir ayıp veya hata olduğunu düşünür. Bu durumdaki en önemli faktör, öğrencinin sınıf ortamına getirdiği kendi kültürüdür ki bu öğrenciye diğer kültürlerle kendi kültürü arasında karşılaştırmalar yaparak yabancı olana hoşgörüyle yaklaşmasına ve dil öğrenim sürecini eğlenceye dönüştürmesini sağlar.

İnsanlar kültürel varlıklardır. Kişilerin kendi kültürleri her zaman derin kökenlidir ve ikinci veya yabancı bir kültüre aşına olsalar bile, kendi bilinçlerinin dışında işlemeye devam eder. Özellikle yabancı bir kültürde, bilgi ve davranış arasında ya da bir insanın yapması gerekenler ve yaptıkları arasında bir mesafe vardır (Jiang 2001: 386). Kişilerin kültürlerinin derin kökenli oluşu, doğdukları andan itibaren aynı kültürün içinde bulunmaları ve o kültürü adeta edinmeleridir. Kişiler bu kültürle yoğruldukları için, kendi kültürlerine ters gelişen hareket veya davranışları yanlış bulurlar, tasvip etmezler. Başka bir kültürle iç içe olmaları durumu biraz daha değiştirirse de, yani kişiler bazı davranışları artık yadırgamamaya başlasalar da, kendi kültürleri bir noktada yine ön plana çıkar ve hoşgörülerini yitirebilirler.

Yabancı dil öğrenen kişinin diğer kültürlerin varlığından haberdar olması ve gözlemlediği bazı davranışları kendi kültür değerlerine göre değerlendirmemesi gerektiğinden daha önce de bahsetmiştik. Ancak burada üzerinde durulması gereken

en önemli nokta, öğrencinin kendi kültürüdür. Diğer kültürle karşı karşıya geldiğinde bazen gerilimler doğabilir. Tseng (2002:16) bu durumu şöyle açıklıyor: “ Böyle bir durumda ortaya çıkan problemlerin yarattığı gerilim ancak öncelikle öğrenciler kendi inançlarının, çelişkilerinin, mücadelelerinin ve zorluklarının farkına varırlarsa yararlı bir öğrenme aracı haline gelebilir.”

Başka bir deyişle, öğrencilerin diğer kültürle karşılaştıklarında bazı durumları garipsemeleri doğaldır. Ancak, eğer öğrenciler her şeyden önce kendi kültürlerini gözden geçirip daha önceden farkına varamadıkları değerleri daha iyi anlamaya çalışırlarsa, yabancı kültürle karşılaşmak onların lehine bir durum haline dönüşebilir. Bu durumda, öğrenci kendi kültürü ve diğer kültürü bağımsız olarak değerlendirebilir ve olaylara artık daha bilinçli yaklaşmaya başlayabilir. Başka bir anlatımla, öğrencinin kendi kültürü onun diğer kültürü anlamasına yardımcı olur.

“ Bir kültürü anlayabilmek için her şeyden önce kültürel farklılıklardan ötürü oluşan önyargılardan arındırılmış bir tutuma ve öteki kültürün insanlarıyla etkileşim ve iletişim ortamında işitilen ve izlenen durumların yorumu için güvenilir bir yöntem ihtiyacı vardır.” (Logie 2004:175) Dil dersleri ve ders kitapları düzenlenirken, önceden hesaplanmış önyargıların oluşmasını önlemenin önemini vurgulayan Erişkon’a göre (1996: 66), öğrencinin kendi kültürünün farkına varması, yabancı kültürü tanıırken farklılıkları ya da aynı olanları görüp anlaması bakımından önem taşır. Farklı olana karşı olumsuz geliştirilmiş önyargılar aşıp, hoşgörüye dönüşerek yabancı olanı anlamayı kolaylaştırır.

Göz önünde bulundurulması gereken diğer nokta öğrencilere diğer kültürün ne amaçla öğretileceğidir. Yani, eğer kültürlerarası becerilerine bir katkısı olamayacaksa, sadece içeriksel olarak kültür bilgisi vermek dahi yeterli olabilir. Jin ve Cortazzi (1998: 98) bu durumu şöyle açıklıyor:

“Amaç hedef kültür hakkında bilgi edinmektir. Hedef kültürü bizzat yaşayan insanlarla bağlantılı olarak kültürler arası becerilerin öğrenilmesi daha az sıklıkla vurgulanır. Öğrenenlerin yabancı dil sınıfına getirdiği kültür ve bunun hedef kültürle ilişkisi de çok üzerinde durulan bir konu değildir. Bu bizce basit bir geçmiş yaşantı etkisinden daha ötedir. Sınıftaki öğrenme süreci üzerinde büyük bir etkisi vardır çünkü öğretmen ve öğrencilerin dil öğrenimini algılayışları ve birbirlerinin rolleriyle sınıf performanslarını değerlendirmelerinde önemli bir faktördür.”

Başka bir deyişle, kaynak kültür genellikle öğrencinin geçmiş deneyimleri olarak görülür ve geçmişte yaşadığımız basit olaylar sınıfta öğrenmemizi ne kadar etkiliyorsa, kaynak kültürün de dil öğrenimini o derece etkilediği düşünülür. Ancak, durum zannedildiği kadar basit değildir. Çünkü, öğretmen gerek hedef kültürde yaşamış o kültürün üyesi olsun gerekse öğrenciyle aynı kültürü paylaşsın, öğrencinin sahip olduğu kültür, dil öğrenmeye kendi kültüründe nasıl bakıldığının sinyallerini öğretmene verecek ve öğrenci ve öğretmene dil öğrenme sürecinde yönlendirici olacaktır. Bu şekilde iki taraf da birbirlerinin değerlerinden haberdar olacağı için, dil öğrenme süreci karşılıklı anlayış içerisinde sürdürülecektir.

Bu durumda yabancı dil derslerinin de öğrencinin hem hedef kültürü anlayabileceği hem de karşılaştırmalar yaparak kendi kültürünü de daha iyi tanıyacağı bazı karşılaştırma alanlarını dikkate alarak kültürü öğrenciye aktarır nitelik taşıması gerekir. Tapan (1990:61) bu alanları şöyle ifade ediyor:

- Öğrencinin kendi dil/kültür deneyimi ile yabancı dil/ kültürün kavram, yapı ve birimleri arasında bir ayırımın olmadığı alanlar,
- İki kültürde de bulunan ancak yalnız yüzey yapıda aynı gibi gözükken, derin yapıda ise ayrımların var olduğu kavram, yapı ve birimleri içeren alanlar,
- Öğrencinin kendi dilinde/ kültüründe var olan kavram, yapı ve birimlerin yabancı dilde/ kültürde karşılığının bulunmadığı alanlar,
- Yabancı dilde/ kültürde var olan kavram, yapı ve birimlerin öğrencinin kendi deneyiminde karşılığının olmadığı alanlar.

“ Yabancı dil derslerinde işlenecek konular öğrencileri yabancı kültürü diğer yönleriyle de tanımaya isteklendirmelidir” (Polat 1990: 80). Amaç, öğrencinin kültür karşılaştırması yaparak kendi kültürünü daha iyi anlaması ve diğer kültüre de hoşgörüyle yaklaşması olduğundan, özellikle öğrencinin kendi kültüründe var olup diğer kültürde bulunmayan ya da hedef kültürde var olup öğrencinin kültüründe bulunmayan bazı durumlar üzerinde durulması daha doğrudur. Demir’e göre (Demir: t.y.) burada yapılması gereken şey, öğrencide kültürel bir farkındalık oluşturarak kendi kültürünü ve hedef kültürü kıyaslamasını sağlamak ve bu süreçten sonra, karşı kültürde farklı gördüğü öğelere olan önyargılarını yıkarak kendisine geri

dönmesidir. Kısacası amaç öğrencinin kültürel hoşgörü kazanmasına yardımcı olmaktır.

“ Yeni olanın bilineni zenginleştirdiği bu tür uygulamalar öğrencinin bakış ufkunu genişletir, böylece de daha esnek düşünmesine yol açar. Artık öğrenci hem yabancı kültüre daha açık, önyargısız yaklaşacak, hem de kendi kültürünün kendine özgü yanlarını yeni oluşturduğu bir bilinçle daha iyi değerlendirebilecektir” (Tapan 1990:60). Başka bir deyişle, bu tür uygulamalar öğrencinin sadece yabancı dili öğrenmesini kolaylaştırmayacak, aynı zamanda günlük hayatta olaylara daha önyargısız ve hoşgörülü yaklaşmasını sağlayacaktır. Böylelikle, öğrenciler gerek sınıf içinde gerekse sınıf ortamının tamamen dışında olaylara daha bilinçli olarak eğilen bireyler haline gelecektir.

2.2.2 Hedef Kültür

Bir kültürden gelen bir insanın diğer bir kültürden gelen biriyle iletişime girdiğinde kendini farklı, tuhaf veya rahatsız hissetmesi olağandır (Jiang 2001: 382). Bu rahatsızlık daha önce farklı kültürlerle karşılaşmamış oluşu veya kendi kültür değerlerini öncelikli tutuyor oluşundan kaynaklanıyor olabilir. Guest’e göre (2002:159) herkes kendi kültürünü zengin, karmaşık, esnek ve çeşitli olarak görür. Dolayısıyla, diğer kültürlerle karşı genellikle bir önyargı durumu söz konusudur. Diğer kültür her zaman kötü olarak değerlendirilmese bile zaman zaman tuhaf olarak nitelendirilebilir.

“ Yabancı dil öğretimi kültürel ilişkilerin ve karşılıklı iletişimin en önemli ögesidir. Kültürlerarası bildirişim, anlaşmayı amaçlayan yabancı dil öğretimi önyargıları ve yanlış anlamaları ortadan kaldırmayı sağlayan bir yoldur.” (Pehlivan 2007: 18) Çünkü, yabancı dil sınıfında kişiler diğer kültüre karşı önyargılarından kurtulmayı ve hatta kendi kültürlerinin de daha iyi farkına varmayı başarabilirler. Logie’ye göre (2004: 178) yabancı bir dil öğrenen için ‘ öteki’ kültür başlangıçta ancak gözlemlenebilir ve yorumlanabilir nitelikli durağan olgular bütünüdür. ‘Öteki’ kültürü bütünüyle algılamak mümkün değildir; dolayısıyla bir aradil dil edinim sürecinin devreye girmesiyle ‘ öteki’ kültürün algılanması ve tanınması öznel ama sürekli gelişen bir bakış açısı doğrultusunda gerçekleşir.

Hedef kültürü öğrenmeden hedef dili öğrenme tam bir öğrenme

sağlamayacağı için, hedef kültür bilgisi yabancı dil derslerinin olmazsa olmaz bir ögesi olmak durumundadır. “ Yabancı dil öğrenme, yabancı kültür ile bir diyaloga girmektir. Kültürlerarası karşılaştırmayı yabancı dil öğretimine temel yapan bu eğilim, yabancı dil öğrenmeyi, kişinin hem kendi kültürü ile hem de yabancı kültürle bir hesaplaşması olarak değerlendirir” (Polat 1990: 69). Burada hesaplaşmadan kasıt, yabancı dil öğrenenlerin hedef dilin kültürünü öğrenirken, yani hedef kültürü daha yakından tanırken, kendi kültürlerinin de bilinmedik yönlerini ya da hangi davranışların hangi kültür değerlerine bağlı olarak geliştiğini ve başkaları tarafından hedef kültür olarak dışardan nasıl görüldüğünü de daha iyi değerlendirebilmeleridir.

Yabancı dil öğrenenler, hedef kültürü daha iyi anlayabilmek için kendi ilgileri doğrultusunda bazı stratejiler geliştirirler. Logie’ye (2004:176) göre kültüre bağlı değerler dizgesi olarak yasalar, toplumsal uzlaşımdan doğan değer yargıları, toplumsal kurumlar, yine kültüre bağlı değerler dizgesi olarak toplumsal şemalar, sanatsal ve estetik değerler, kurumlar hakkında bilgi ‘ öteki’ toplumu ve dildeki göstergelerini anlamayı kolaylaştırmaktadır. Tabi bunların yabancı dil derslerine farklı yollarla katılması öğrenenlerin hedef kültürü daha iyi anlamasını sağlar.

Tseng’e (2002:12) göre hedef kültürü öğrenme ve öğretme en azından iki önemli şeyin başarılmasını sağlar: Bunlardan biri bakış açısı bilincidir ki bunun sayesinde öğrenci, dünya hakkında üzerinde herkesin hemfikir olmadığı bir görüşe sahip olduğunun bilincine varır; diğeri ise kültürlerarası farkındalıktır ki burada öğrenci fikirlerin farklılığı ve dünya üzerinde bulunan insan topluluklarının yapıp ettikleri hakkında farkındalık geliştirir. Başka bir deyişle, yabancı dil öğrenenin gerek kendi kültürü gerekse hedef kültür hakkında farkındalık geliştirebilmesinin yolu, o dilin konuşulduğu toplumun kültürünü öğrenmekten geçer.

Dilin kültür boyutunu da içeren öğrenme stratejileri geliştirilir ve kültür aktarımına yönelik uygulamalar derse katılırsa, öğrenilen yabancı dil öğrenciye farklı dünyaların kapılarını aralayabilir (Tapan 2006: 316). Tseng’e (2002:13) göre ise kültür öğrenmek bir insanı toy bir bireyden kültürel güçler tarafından yaşamının şekillendirildiği yolları anlayan ve dolayısıyla bu güçlerin çeşitliliğini kabullenebilen kişiler haline getirir. Kültürel güçlerden kasıt, doğduğumuz andan itibaren mayasıyla yoğrulduğumuz ve hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olan kültür değerlerimizdir.

Kendi kültürel değerlerimizi çok iyi bilir ve hedef kültürü de en azından öncelikle

varlığını kabul ederek anlamaya çalışırsak, bu sadece bize yabancı dil derslerinde kolaylık sağlamaz; aynı zamanda daha hoşgörölü bireyler haline gelmemizi sağlar.

Burada önemli olan diğler nokta, hedef költürün sınıf içerisinde hangi yolla aktarıldığıdır. Bilim, költür ve sanat eserleri bir toplumun özünü yansıttığı için, költür aktarımında hedef költürün sahip olduğı bu eserlerden bazıları farklı etkinliklerle zenginleştirilerek öğrenciye sunulursa, öğrencinin hedef költürü olduğı gibi görebilme ihtimali daha yüksektir. Çotuksöken'e göre (2002:12) bu ürünler aracılığıyla öğrenci, hem kendi toplumunun dünüyle bugünündeki oluşumları (költür, sanat öğeleri), özellikleri kavramış olmakta, hem de dili, költürü yabancı olan toplumların kendisine hayli ilginç gelecek olan dünyasına bir anlamda girmiş olmaktadır. Bu da öğrenciyi yerli değlerlerin(ulusallık bilinci) yanı sıra yabancı ve evrensel değlerle(insan sevgisi ve saygısı) de tanıştıracaktır.

Yabancı dil öğretiminde amaç, öğrencinin öğrenmiş olduğı dili iletişim aracı olarak kullanabilmesidir ve bunu sağlamak için dilbilgisi yanında o dilin költürünün de dahil edilmesi dil öğrenimini kolaylaştırır. “ Eğer hedef iletişimsel becerilerin edinimi ise, bu becerilerin edinimi költürel becerilerin edinimi ile bütünleşmediğı takdirde iletişimsel becerilerin uygun biçimde edinimi söz konusu olmayacaktır” (Logie 2004: 180). Böyle bir durumda da, dil öğreniminin tam anlamıyla, yani iletişim aracı olarak, kullanılabilecek biçimde öğrenilmesinden bahsedilemez.

2.3 Költür Aktarımının Yabancı Dil Öğretimindeki İşlevi

Tomalin ve Stempleski'ye göre (1993: 7) yabancı dil derslerinde költür aktarımının yedi temel amacı vardır:

- Öğrencilerin kişilerin költüre bağı davranışlar sergileyebileceğı gerçeğini anlamasına yardımcı olmak,
- Öğrencilerin yaş, cinsiyet, sosyal sınıf ve yaşanan yer gibi sosyal değışkenlerin insanların konuşma ve davranışlarını etkilediğini anlamasına yardımcı olmak,
- Öğrencilerin hedef költürde bazı durumlarda sergilenen geleneksel davranışların daha fazla farkına varmalarını sağlamak,
- Öğrencilerin hedef költürdeki kelime ve kelime gruplarının költürel çağrışımları konusunda farkındalık geliştirmelerini sağlamak,

- Öğrencilerin hedef kültür hakkındaki genellemeleri değerlendirme yeteneği geliştirmesine yardımcı olmak,
- Öğrencilerin hedef kültür hakkında bilgi edinmek için gerekli becerileri geliştirmelerine yardımcı olmak,
- Öğrencilerin hedef kültür hakkında entellektüel merakını artırmak ve o kültürün insanlarına karşı empati geliştirmeleri konusunda cesaretlendirmektir.

Yukarıda detaylı olarak sıralanan amaçları iki genel başlık altında toplamak, konu içeriğinin belirginleştirilebilmesi açısından daha yararlı olacaktır.

2.3.1 Kültürel Farkındalık

Bir topluma ait her bireyin, kendine özgü bazı değerleri vardır ve her birey kendi kültürünü taşır. Olaylardan herhangi bir anlam çıkarma, bizim iç ve dış dünyamız- yani çevremiz- arasında gerçekleşen bir işlemdir. Anlam bizim dünyayı kavrayışımız ve bu dünyayla yüzleşmemiz sonucunda oluşur. Başka bir deyişle, tüm bilgi dil kullanıcıları tarafından düzenlenen dinamik bir oluşumdur (Tseng 2002: 13).

Bireyin kendi kültürünü taşıması, gerek ait olduğu toplumda gerekse bulunduğu başka toplumlarda davranışlarını belirleyici niteliktedir. Dolayısıyla, bireyde küçüklüğünden beri yerleşmiş kural olarak nitelendirebileceği bazı kültür değerleri vardır. Bu değerler, kişinin iç dünyasında gelişir ve kişinin davranışlarına yön verirler. Kişi, dış dünyada da bu değerler doğrultusunda davranışlarla karşılaşmayı bekler ve beklediği davranışla karşılaşamayınca da diğer kültüre karşı olumsuz tutum geliştirebilir.

Kişilerin davranışlarındaki farklılık, iyi veya kötü olarak sınıflandırılmalarında belirleyici bir ölçüt değildir. Her toplumun kendine ait kültür değerleri vardır ve o toplumlara ait bireyler kendi kültür değerleri doğrultusunda davranırlar. Leather'a göre (2001:230) bir İngiliz kaynamış sudan yapılmış ve sütle birlikte servis edilen oldukça sert çay içmeye alışkındır. Yabancı bir ülkeye gider ve çay ister. Orada ona muhtemelen az kaynamış veya hiç kaynamamış sudan yapılmış bir çay getirirler ve yanında da süt yoktur. Çayın tadına bakar ve bu çayın her zaman içtiği çaydan farklı olduğunu söylemez; kötü olduğunu söyler.

Bu noktadan hareketle, dış dünyada gelişen olaylarda bir yargıya varmak için kendi kültür değerlerimizi ölçüt olarak almamızın doğru olmadığını söyleyebiliriz. Bunun için de, öncelikle her toplumun farklı bir kültürü olduğu gerçeğini kabul etmemiz gerekir. Bizim kültürümüzde kibar bir davranış olarak görülen şeyler, başka kültürde kabalık olarak bile algılanabilir. Aynı şekilde, başka bir kültürde iyi olarak algılanan bir davranış bizde ayıp olarak da görülebilir. Örneğin, biz Türkler misafirperver bir millet olduğumuz için misafire hizmet etmeyi severiz. Misafiri muhakkak masaya davet ederiz ve gelmek istemezse de ısrar ederiz. Burada ısrar etme, şiddeti ne derece olursa olsun, bizim ülkemizde ayıp karşılanmaz fakat farklı bir kültürden gelen bir insan bunu tuhaf karşılayabilir hatta ayıplayabilir.

Yabancı dil öğretiminin önemi yine bu noktada ortaya çıkar. Çünkü, yabancı bir dil öğrenen kişi, aynı zamanda yabancı bir kültürü de yakından tanıma fırsatı bulur ve tanıdıkça kendi kültürüyle diğer kültür arasında bazı karşılaştırmalar yapar. Bu karşılaştırmaları yaparken farkında olmadan farklı kültürlerin varlığını ve farklı değerlere sahip olduğunu kavrayarak baştan yadırgadığı bazı durumları zamanla normal karşılamaya başladığını görür. Jin ve Cortazzi'ye göre (1998:99) kültürel farkındalık geliştirme, öğrencilerin kendi önyargılarıyla başa çıkmayı öğrenmesi anlamına gelir. Önyargılarını kırarken diğer kültürü anlamayı da öğrenir.

Bu uğraş öğrencinin yalnızca yabancı olan ile ilgili bilgi edinmesine, yabancıyı anlayabilmesine değil, aynı zamanda kendi kültürüne de yeni bir açıdan, farklı bir mesafeden daha nesnel ve bilinçli eğilmesine yol açar. Başka bir deyişle, kültürlerarası diyalogun vurgulandığı yabancı dil öğrenim sürecinden beklenen, öğrencinin bir yandan yeni edindiği bilgi ve değerlerle yabancı dünyaya ulaşırken, öte yandan düşüncelerini yeni bir bakış açısıyla kendi dünyasına çevirerek kendi dünyasını da çok yönlü ve daha geniş bir açıdan, daha farklı değerlendirerek zenginleştirebilmesidir (Tapan 2006: 318).

Bu bağlamda, kültürel farkındalığın gelişmesinin kişinin diğer kültürün varlığını kabul etmesi ve buna göre davranışlara anlamlar yüklemesi yoluyla geliştiği söylenebilir. Başka bir deyişle, yabancı bir dili öğrenen kişi önce diğer kültürü tanır, daha sonra kendi kültürüne karşı bir farkındalık geliştirmeye başlar. Burada önemli olan nokta, kişinin kendi kültürü ve öğrenmekte olduğu dilin ait olduğu kültür arasında yapacağı karşılaştırmalardır. Yaptığı karşılaştırmalar yabancı dil öğrenen

kişinin sadece yabancı kültürü değil, kendi kültürünü de daha iyi tanımasına ve dolayısıyla olaylara daha hoşgörülü bakabilmesine olanak tanır. Ancak, bunun sağlanabilmesi için yabancı dili öğrenen kişinin iki kültürü de aynı noktadan görmesi gerekir ki bu da ancak karşılaştırmalı kültür aktarımı yoluyla olur.

Karşılaştırmalı kültür aktarımı, küreselleşen dünya içerisinde şekillenen yabancı dil öğretim metodlarında en son gelinen noktadır. Bu metoddaki hedeflenen yabancı dil öğretiminin yanı sıra kültürel farklılıklardan doğan uçurumların en aza indirgenmesi ve sonuç olarak öğretim sonrasında daha fazla verim alınmasıdır. Ayrıca, verilen bilginin öğrenciye günlük hayatında yardımcı olması ve öğrencinin farklı bir kültürle karşılaştığında kültürel şok yaşamaması hedeflenen diğer bir davranıştır. Burada yapılması gereken şey, öğrencide kültürel bir farkındalık oluşturarak kendi kültürünü ve hedef kültürü kıyaslamasını sağlamak ve bu süreçten sonra karşı kültürde farklı gördüğü öğelere olan önyargılarını yıkarak kendisine geri dönmesidir. Kısacası amaç öğrencinin kültürel hoşgörü kazanmasına yardımcı olmaktır (Demir: t.y.).

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı, yabancı dili öğrenen kişilerin diğer kültürleri tanımaları, bundan yola çıkarak kendi kültürlerini tanımaları ve nihayetinde genel bir hoşgörü geliştirebilmeleri açısından önemli bir süreçtir. Ancak hedeflenen bu davranışların amacına ulaşabilmesi için bazı pratik öğretim prensipleri vardır. Tomalin ve Stempleski (1993:8) bu prensipleri şöyle dile getirir:

- Kültürü öğrenilen dil aracılığıyla sunun,
- Kültürel davranış çalışmalarını her dersinizin bir parçası haline getirin,
- Öğrencilerinizin ihtiyaç duyduklarını düşündükleri sosyo-ekonomik yeterliliğe ulaşmalarını hedefleyin,
- Tüm seviyelerin kültürlerarası bir anlayış geliştirmelerini hedefleyin- sadece hedef kültürü anlamalarını değil kendi kültürlerine de farkındalık geliştirmelerini sağlayın,
- Kültürle ilgili tüm öğretilenlerin davranış değişikliğine sebep olmadığını; fakat tamamıyla kişinin kendi davranışlarıyla diğerlerinin davranışlarını etkileyen kültürel etmenlerin farkına varma ve tolerans geliştirmelerini sağladığını aklınızdan çıkarmayın.

2.3.2 Kùltùrlerarası İletişim Yetisi

Çağımız bir çokkùltùrlùlùk çağıdır ve günümüz insanların artık tek kùltùrlù değil, çok kùltùrlù toplumlarda yaşadığı bir gerçektir. Bu çok kùltùrlù topluluklarda ulusların barış içinde birlikte yaşamaları ise ancak önyargıların kaldırılmasına ve insanlığın barış emniyeti ve çevre sorunları gibi ortak sorunları üzerinde durulmasına bağlıdır. İşte bu anlamda yabancı dil öğretimi bir taraftan çokkùltùrlùlùğe açılmayı diğer taraftan bu çok kùltùrlù topluluklarda barış ve huzur içinde birlikte yaşanmasını hedefler. (Kalkan 1996: 7).

“ Çok kùltùrlùlùk hep bir ve aynı kùltürde içerik bakımından çeşit çeşit kùltür dallanıp budaklanmalarını olduğu gibi çeşit çeşit kùltürlerin aynı zamanda yan yana birlikte var olduklarını da göstermeye yarar” (Uygur 1996: 22). Başka bir deyişle, belirli bir kùltüre ait olan bireylerin aynı kùltür içinde edindikleri farklı kùltür değerleri mevcuttur; bunun yanında farklı kùltürlerin kùltür değerlerinin de artık bireyler tarafından yadırganmadan olduğu gibi kabul edilmesi ve bu değerlerden doğan davranışlara hoşgörùyle yaklaşılabilmesi kùltürlerarası becerilerin geliştirilmesinde önemli yer tutar.

Kùltürlerarası iletişim bir mesajı iletenler ve alıcılarının farklı kùltürlerden gelmeleri durumunda gerçekleşir. Bu durum yabancı dil öğretimi açısından değerlendirildiğinde öğretmen, öğretim yöntemi ve/veya materyallerin bir kùltürün ürünü ve öğrencilerin de farklı bir kùltürün üyesi olmaları durumunda ortaya çıkar (Aktuna 2005:100). Jin ve Cortazzi'ye göre (1998: 118) bu yüzden hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin sınıfa getirdikleri kùltürler önemli kaynaklardır. Öğretmenin, öğrencinin kùltürünün kendi kimliğini korumasında anahtar rolü olduğunu düşünmesi ve buna saygı duyması durumunda öğrencinin kùltürü korunur.

Yabancı dil öğrenimi aynı zamanda kùltürlerarası öğrenmeyi de içerir. Öğrencilerin hedef kùltürü öğrenirken kendi kùltürlerini daha iyi tanımaları sağlanabilir ve böylelikle öğrenciler kùltürlerarası beceriler geliştirmek için daha iyi bir duruma gelebilirler. Burada öğretmen ve öğrencilerin farklı altyapıya sahip oluşları ve öğretmenin öğrettiğı dilin kendi dili olması veya olmaması durumları da göz önünde bulundurulmalıdır. Bu gibi durumlarda öğretmen ve öğrenci farklı dilleri konuştukları, dolayısıyla farklı bir kùltüre ait oldukları için, sınıfa farklı deneyim ve beklentilerle gelirler. Günümüzde tüm dünyada çok yaygın olan bu tür kùltürlerarası

durumlar kültürlerarası becerilerin geliştirilmesine köprü veya tam tersine kültürlerarası iletişim ve yabancı dil öğrenimine engel olarak görülebilir

(Jin ve Cortazzi 1998: 98).

Logie'ye göre (2004:177) kültürlerarasılık farklı kültürlerin tanınması ve bu yolla kültürlerin bir zenginlik olarak algılanması görüşünü benimseyen yaklaşımlar mevcuttur. Burada önemli olan ise, öğrencinin iki kültüre de aynı mesafeden bakabilmesini sağlamaktır. Böylelikle, öğrenci hem yabancı bir dünyaya ulaşmayı hem de kendi kültürünü ortaya koymayı öğrenmelidir. Kültürlerarası karşılaştırmaya dayanan bir yabancı dil öğretimi de böyle gerçekleşebilir ancak. “Kişinin kendi deneyimini yabancı deneyimle karşılaştırması kültürel başkalığın keşfedilmesini sağlar. Bu da kültürlerarası bildirinin gerçekleştirilmesinde çok önemli bir aşamadır” (Polat 1990: 70).

“İletişimsel yeti, bir dil toplumu ile iletişim kurmak için gerekli bilgiler ve bunların kullanılması için gerekli becerilere sahip olma anlamına gelmektedir. Başka bir deyişle, dildeki göstergelerin değişik ortamlarda yerinde ve zamanında anlamlı olarak kullanılmasını gerektirmektedir. Bu yeti yalnızca dilbilimsel ve toplumbilimsel iletişim ve etkileşim kurallarını değil, aynı zamanda iletişim olayları ile etkileşim işlemlerinin bağlam ve içeriğinin temelini oluşturan kültürel kuralları ve bilgileri de içermektedir. Yine bu yeti herhangi bir dilin yalnızca dil örgüsünü bilmeyi gerektirmemektedir. İletişimsel yeti belli bir durumda kime ne söyleneceğini ve onun uygun olarak nasıl söyleneceğini de bilmeyi gerektirmektedir” (Aktaş: t.y.).

Kültürlerarası iletişim yetisi ise, sadece öğrencilerin kültürlerarası bağlamda gerektiği gibi iletişim kurabilmeleri değil, aynı zamanda başkalarının iletişim yollarını ve çıkarımlarını anlayabilmeleri, yani sosyal anlamda etkin rol oynayabilmeleridir. (Jin ve Cortazzi 1998: 99) Bu sayede, öğrenciler hem öğrendikleri dili daha iyi anlayabilir hem de bireyler olarak diğer kültürlerle karşı daha olumlu tutumlar geliştirir ve dolayısıyla iyi iletişim kurabilirler. Kültürlerarası becerilerin geliştirilebileceği en uygun zaman, hiç şüphesiz yabancı dil öğrenme sürecidir. Tapan'a göre (2006: 318) farklı kültürlerin bulunduğu yabancı dil öğrenme sürecinin bu kendine özgü durumundan yararlanılarak uygun uygulama yolları ile derslerde öğrenciye kültürlerarası iletişim yetisinin kazandırılıp geliştirilmesi olanaklı kılınabilir.

Bu noktada özellikle göz önünde bulundurulması gereken nokta, öğrencinin bakış açısıdır ki bu da öğrencinin kendi kültürüyle bağlantılıdır. “ Kültürel becerilerin kazandırılması sürecinde diğer kültürün algılanması doğal olarak edinilen ‘ ana kültür’ün değerleri doğrultusunda olacaktır. Bu öğretim sürecinde mutlaka göz önünde bulundurulması gereken bir gerçektir. Öte yandan kültürün devingen olduğu ve zaman içinde değişikliğe uğradığı gerçeği de unutulmamalıdır. Dolayısıyla öğretmenler ders içerik ve yöntemlerini sürekli olarak değiştirmek yeni bağlamlara uygulamak zorundadırlar” (Logie 2004:178).

Alptekin’e göre (2002: 58) iletişimsel yaklaşım, yabancı dil öğrenenlerin tam anlamıyla hedef kültürü anlayabilmeleri için hedef dili baz alan iletişim yetisinin çok gerekli olduğunu vurgular. Dolayısıyla hedef dilin kültürü ve onun asıl kullanıcıları yani o dili konuşanlar yabancı dil öğretiminin başarısı için çok önemli öğeleridir. Öğrencilerin sadece hedef dille ilgili doğru kullanımları edinmesi değil, aynı zamanda o dili konuşan birine mantıklı ve stratejik olarak etkileyici anlamlar ifade etmesi için bu formları verilen sosyal durumlarda nasıl kullanacağını öğrenmesidir.

3. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE KÜLTÜR AKTARMA YOLLARI

3.1 Ders Kitapları Yoluyla Kültür Aktarımı

Yabancı dil derslerinde öğrenciye aktarılan kültür bilgisinden ve bunun yabancı dil öğrenimindeki öneminden daha önceki bölümlerde bahsettik. Yabancı dil öğretiminde bu denli önemi olan kültür bilgisinin öğrenciye aktarılması öncelikle ders kitapları sayesinde gerçekleştirilebilir. “ Yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan görsel araçlar sınıfta her öğrencinin kullandığı ders kitabıdır” (Demirel 1993: 91). Kongar’a göre ise (2005: 86) eğitim sürecinin temelini oluşturan kitap eğitim ve kültür bakımından büyük önem arz eder.

Kitapların işlevi etrafını aydınlatmaktır ve ders kitapları aynı zamanda kültürel mirasın aktarıcılarında biridir (Aşıcı, Murat ve diğerleri 2005: 3). Ancak, her ders kitabı hedef dili öğretirken aynı zamanda o dilin kültürünü de öğretecek bir alt yapıya sahip değildir. Haley ve Austin’ e göre (2004: 93) yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitapları herşeyden önce uygun bir dille hedef dilin kültürünü içermeli, kültürle ilgili önyargılardan arınmış olmalı ve özgün metinler sunmalıdır.

Başka bir deyişle, ders kitapları yabancı dil öğreniminde kültür aktarımının önemli unsurlarıdır ve her öğrencinin kolaylıkla temin edebileceği kaynaklardır. Ancak, yabancı dil öğretiminde büyük önemi olan kültür aktarımını sağlamak için ders kitaplarının içeriğine çok dikkat edilmelidir. Hedef kültürle ilgili önyargı içeren ve hedef kültürün dil yapısını olduğundan daha farklı sunan ve çok önemli bir etkinlik olan okuma etkinlikleri için özgün metinler içermeyen ders kitaplarının kültür aktarımının gerçekleşmesine katkıda bulunması beklenemez.

Piyasada bulunan bir çok kitabın içinde hedef kültürden bol miktarda örnekler verildiği doğrudur; fakat bunun öğrencilerin yabancı dil öğrenimine ne kadar katkısı olduğu tartışılır. Polat (1990: 74) bu konuda öğrenci gereksinimlerinin de öneminin altını çizer:

Öğrenme durumları ile yaşam durumlarını birleştirme amacından yola çıkan bildirimsel-işlevsel yöntem yabancı dil öğrenmeyi kişinin toplumsal edincini yani toplum içinde dil aracılığıyla eylemlerde bulunma yetisini geliştiren bir araç

olarak gördüğünden dil öğretimine ilişkin düzenlemelerinde öğrenci gereksinimlerinin çözümlenmesini ve öğrenilen dilin yaşam içinde kullanımını temel alır.

Başka bir deyişle bu yöntemle göre önemli olan yabancı dili öğrenen kişinin o dilin konuşulduğu toplumda öğrendiği dil aracılığıyla iletişimde bulunabilmesidir. Dolayısıyla, bu yöntemde daha çok üzerinde durulan hedef dil ve hedef kültürdür. Ancak Tapan'a göre (1995: 154) hedef dili öğrenen öğrenci grubunun o dilin konuşulduğu ülkeye gitme durumu yoksa ya da sınırlıysa kendine sunulan iletişim durumlarını ve rollerini kendi dünyasına aktarabilme olanağı da sınırlı olacak ve kişinin yabancı dil öğrenimi olumsuz yönde etkilenecektir.

“ Türkçe öğretiminde geleneksel uygulamalar yerine öğrencilerin anlama ve anlatma becerilerini uyaran çağdaş öğretim yaklaşımları, yöntem ve tekniklerden yararlanılmalıdır” (Sever, Sedat ve diğerleri 2006: 21). Bu yaklaşımların başında hiç şüphesiz daha önceden de bahsettiğimiz kültürlerarası bildirışim odaklı yaklaşım gelir. Tapan'a göre (1990: 59) yabancı dil eğitiminde kültürlerarası iletişimin vurgulandığı günümüzde öğrenciye yalnız yabancı bir dünyadaki günlük yaşamı yansıtan durumlar sunmak ya da hedef kültürle ilgili bilgi aktarımında bulunmak yeterli değildir. Yabancı dil öğreniminde hedef kültür kadar kültür etkileşiminin kişinin eğitiminde oynadığı rol de önemlidir. Bu amaca ise ancak öğrencinin kendi yaşam deneyimleri hesaba katıldığında ulaşılabilir.

“İletişimsel yaklaşım ile kültürel etkileşim, kültürlerarası bildirışimsel yaklaşımın oluşmasına zemin hazırlamıştır. Bu da kaçınılmaz olarak kültürlerarası bildirışimsel yaklaşımın ders kitaplarına yansımaya ve ders kitaplarının içeriklerinin şekillenmesine olanak sağlamıştır”(Demir: t.y.). Bu noktadan hareketle günümüzde yabancı dil öğretiminde kullanılmakta olan ders kitaplarının kültür aktarımı açısından yeterliliği ancak hedef kültürü, hedef dili öğrenenin kültürü başka bir deyişle kaynak kültürü sunması, öğrencinin kendi deneyimlerinden faydalanarak kültür karşılaştırması yapacağı ve iki kültür arasındaki fark veya benzerlikleri gördükçe hedef kültüre karşı daha hoşgörüyle yaklaşacağı durumları daha çok özgün metinler aracılığıyla yeterli ve doğru şekilde sunabilmesinden anlaşılabilceğini söyleyebiliriz.

Öğrencilerin kendi deneyimlerinin yabancı dil öğrenme sürecine katılması,

onu öğrendiği dile daha da yakınlaştıracak ve motivasyonunu artıracaktır. Ancak, kişisel deneyimlerin birbirinden çok farklı oluşu bu deneyimleri ortak bir noktada toplamamanın gerekliliğini ön plana çıkarır. Polat’a göre (1990: 79) herkesin ilgi alanı farklı olduğu için derslerde her öğrencinin ilgisini çekebilecek konular içermelidir. Bu sorun ancak derslerin temel yaşam deneyim alanları baz alınarak işlenmesiyle çözülür. “Temel yaşam deneyim alanları doğum, ölüm, aile içinde yaşam, yerleşim, çalışma, eğitim görme, yeme-içme, boş zaman değerlendirmesi, seyahat, dinsel deneyimler, yaratıcı olma, vb. gibi herkesin katılımını gerektiren toplumsal alanlardır” (Neuner’den aktaran,Tapan 1990: 63).

Bu alanlar içinde öğrenciye kendi deneyimlerinin yanısıra yabancı gerçeğin de sunulması onu kendisine yabancı bir dünyada yaşayan ama kendisiyle aynı deneyimleri farklı biçimde paylaşan yaştlarının davranış biçimleriyle bir araya getirir. Bu ise öğrencinin karşılaştırmalar yaparak yabancıya yaklaşmasına ve yabancı gerçeği anlamaya çalışmasına yol açar (Tapan 1990: 66).

Yabancı dil öğretiminde kültür karşılaştırmaları yoluyla yapılabilecek en verimli çalışmalar özgün metinler sayesinde olur (Tapan 1989: 187). “Amaç öğrenciyi yaşama hazırlamak olduğundan ders kitabı dışında var olmayan kurma metinler yerine özgün metinlerle çalışılması gerekir” (Polat 1990: 75). Guariento ve Morley’ e göre (2001: 347) özgün metinler üretildiği toplumda sosyal bir amaca hizmet etmek için yazılmış metinlerdir ve yabancı dili öğrenen kişiye gerçek dili öğreniyor olduğu, orada yaşayan ve hedef dili konuşanlarla bir iletişim halinde olduğu duygusunu hissettirirler.

Tapan (1989: 185) özgün metinleri üç gruba ayırarak incelemiştir. Özgün metinler ilanlar, taşıt tarifeleri, ilaç prospektüsleri, çeşitli resmi belgeler, yemek listeleri, yemek tarifleri, anonslar, telefon rehberleri, haritalar, kent planları, kullanma klavuzları, vb. gibi kullanım işlevli metinler; gazete, dergi, televizyon, radyo haberleri, yorumlar, makaleler, söyleşiler, okuyucu mektupları, sözlük/ansiklopedilerden bölümler, bildiriler, reklamlar, vb. gibi bilgi iletici metinler ve yazınsal metinlerdir. Haley ve Austin’e göre (2004: 158) yazınsal metinler romanlar, kısa hikayeler, şiirler gibi edebi değer taşıyan eserlerdir.

Yine Haley ve Austin’e göre (2004:159) yabancı dil sınıflarında özgün metinlerin kullanılmasının değeri öğrencinin hedef dil ve hedef kültürü anlamasıyla

artar. Başka bir deyişle, öğrenci özgün metinlerle karşılaştıkça hedef kültürü daha iyi anlamaya ve daha önceden yadırgadığı bazı şeylere daha hoşgörülü yaklaşmaya başlar. Dolayısıyla, yabancı dil ders kitaplarında kullanılacak özgün metinlerin belirli ölçütlere göre seçilmesi gerekir:

- Öğrenci konuya aşina olmalıdır,
- Okuma parçasının uzunluğu başlangıç seviyesindeki öğrenciyi yıldıracak nitelikte olmamalıdır,
- Dil seviyesi öğrencinin seviyesinin biraz üstünde olmalıdır,
- Metni anlamak için verilen ipuçları bol sayıda olmalıdır.

Metin içeriğinin yanı sıra ders kitaplarında doğru kültür aktarımı için dikkat edilmesi gereken diğer bir konu da kitapta bulunan görsel öğelerdir.“ Ders kitabı resimlemelerinde konular seçilirken hedef kitlenin ait olduğu kültür yapısı, sosyo-kültürel ortam, yaşam biçimi gibi etmenlerin önemle dikkate alınması gerekmektedir. Yani, konular resimlenirken, coğrafi yapı, mimari, mekan seçimleri, insan tiplerleri, kıyafetler, vb., öğrencilerin ulusal kültür yapısından seçilmelidir. Evrensel değerler de gözardı edilmemelidir. Ders kitaplarında yer alan bazı resimlerde ülkemizle alakası olmayan mimari yapılar, coğrafi bölgeler, kıyafetler ve hatta ülkemizde yaşamayan hayvanlar bile yer almakta ve bunlar öğrenciyi olumsuz yönlendirmektedir (Aşıcı, Murat ve diğerleri 2005: 167).

Gray’ e göre (2000: 280) şu anda piyasada çok sayıda harika olarak nitelendirilebilecek ders kitabı vardır. Gilmore (2004: 370) son dönemlerin ders kitaplarının günlük hayatı yansıtan özgün metinlere daha çok yer vermeye başladığını belirtmiştir. Ancak, kitapta bol sayıda özgün metin bulunması bugün yabancı dil öğretiminde geline en son nokta olan kültürlerarası bildirimsel yaklaşımın kültür aktarımı açısından gerektirdiklerini karşılayacak nitelikte değildir. Bu yaklaşıma göre ders kitabı seçilirken kitapta hedef kültür kadar kaynak kültürü de içermesi; aynı zamanda öğrencinin kendi deneyimlerinden faydalanabileceği karşılaştırmalı kültür aktarımı çalışmalarının bulunması ve her iki kültürü de en iyi yansıtabilecek olan özgün metinlere yer vermesine özellikle dikkat edilmelidir.

3.2 Öğretmen Yoluyla Kültür Aktarımı

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımını sağlayacak en önemli faktörlerden biri de hiç şüphesiz öğretmenlerdir. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarma yollarından biri olarak nitelendirdiğimiz ders kitaplarının bile öğretmen olmaksızın bu işlevi yerine getirmesi olanaksızdır. Rasekh'e göre (2005: 199) derslerde her ne kadar genel anlamda ders kitaplarından faydalanılsa da dilin iletişimsel yönünü öğrenciye aktarabilecek olan öğretmenlerdir. Burada dilin iletişimsel yönüyle kastedilen, o dilin yapısal dizgelerini günlük hayata aktaran kültür değerleriyle bir arada sunulmasıdır.

Kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşımda vurgulanan öğrencinin hedef kültürde gördüklerini kendi kültüründe bulunan değerlerle karşılaştırıp o kültüre ve genel anlamda dünyaya karşı daha hoşgörülü bakabilmesi, öğretmen sayesinde gerçekleşir. Tapan'a göre (1995: 164) öğretmenin en önemli görevi, karşılaştırma ediminin gerçekleştiği süreç içinde öğrencinin kendine sorduğu soruları, sorguladığı durumları, çözmeye çalıştığı çelişkileri ders içinde söze dökmesini sağlamak olmalıdır. Sürecin işleyiş biçimini açığa kavuşturan öğretmen, bu sürecin olumlu yönde gelişmesini sağlayabilir.

Öğrencilerin hedef kültüre olumsuz tutum geliştirmelerini engellemek ve karşılaştırmalar yaparak kendi kültürlerinin de daha iyi farkına varabilmelerini sağlamak şüphesiz kolay bir iş değildir. Jiang'a göre (2001: 383) öğretmenlerin bu konuda zorluk çekmesinin asıl sebebi, beklentilerin farklı oluşudur ve eğer öğretmen bu sorunun üstesinden gelemezse öğrencilerin farklı kültürler için farklı yönlendirilmesi kaçınılmazdır. Dolayısıyla, öğrencilerin kendi kültürü ve diğer kültüre karşı bir farkındalık geliştirmesi ve karşılaştırmalar yoluyla olaylara daha hoşgörülü yaklaşmasını sağlayabilmek için uygulanacak doğru metodu bulmak yine öğretmene düşer.

Kültür aktarımının gerçekleşmesinin olmazsa olmaz öğeleri olan hedef kültür bilgisi, kaynak kültür bilgisi ve karşılaştırmalara olanak tanıyan öğrencinin kendi kişisel deneyimleri temel alınarak bunun en iyi şekilde gerçekleşmesi için öğretmenin sınıfta bağlı kaldığı bazı hedefler vardır. Byram ve Risager (1999: 100) yabancı dil öğretiminde öğretmenin kültür aktarımı yoluyla aşağıdakileri sağlayabileceğini belirtmiştir:

- Öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendirmek,
- Önyargıları kırmak ve öğrencilerin tolerans seviyesini yükseltmek,
- Öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştirmek,
- Öğrencilerin sosyal/kültürel durumlara ilgili ve eleştirel bir tutum geliştirmesinde yardımcı olmak,
- Öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlamak,
- Yabancı dil öğretimini daha motive edici bir hale dönüştürmek.

Öğretmenin daha önceden gerçekleştirmeyi planladığı bu amaçlar, ders sırasında öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişime göre yeniden şekillenir. Bu amaçların tekrar şekillenmesi olayı, sınıfta öğrencilerin durumlardan yeni anlamlar çıkarmasında ve sınıfta kültürün aktarılmasında anahtar öge olarak görülebilir (Gray 2000: 275). Başka bir deyişle, kültür aktarımını gerçekleştirmek için öğretmenin daha önceden geliştirmeyi tasarladığı bazı davranışların öncelik veya sonralığı derste öğretmen-öğrenci arasındaki iletişime göre yön değiştirebilir. Burada özellikle üzerinde durulan nokta ise iki taraf arasındaki iletişimidir. Çünkü, öğrenciden gelen mesajı göre öğretmen, onun hedeflediği hangi davranışı o derste almaya uygun olduğunu saptayacak ve öğrencilere hissettirmeden amaçlarının belki öncelik sırasını değiştirerek öğrencinin hedef kültüre karşı olumsuz tutum geliştirmesini engelleyecektir.

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının gerçekleşmesi için büyük önem taşıyan ve yukarıda bahsedilen hedeflere ulaşmak için öğretmenin her şeyden önce öğrencilerin hedef dil iletişimsel yetisini geliştirmesi gerekir. Alptekin (2002: 599) bunun ancak derslerde dil ve kültürü birleştirilerek gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir. Bazıları dil ve kültürün bir arada sunulmasını dil öğretiminin vazgeçilemez bir unsuru olarak görürler çünkü ikisinin bir arada bulunması öğrencilerin başka bir dili deneyim edinmelerini sağlar ve gerçekle başa çıkmak için onlara yeni bir yöntem sunar.

Bunun yanı sıra, Byram ve Grundy (2002: 22) dil ve kültürün bir arada sunulmasının öğretmenin de yabancı dil öğrencilerinin kendi dilleri ve hedef dildeki kültürel farklılıklarla nasıl başa çıkacaklarıyla ilgili bir farkındalık geliştirmesini sağlayabileceğinin altını çizmiştir. Tseng'e göre (2002: 20) bu sayede öğretmen

kültürel farklılıkları kültür aktarımında kaynak olarak kullanabileceği bir yaklaşım benimseyebilir.

Sonuç olarak, “Türkçe öğretiminde öğretmenin rolü öğrenmeyi kolaylaştırmaktır” (Sever, Sedat ve diğerleri 2006: 28). Yabancı dil derslerine kültür bilgisi katılarak öğrencinin dil öğrenimi hiç şüphesiz kolaylaşır, çünkü kültürünü bilmeden o dili anlaması güçtür. Burada, öğretmenin özellikle üzerinde durması gereken bazı durumlar vardır. Öğretmen, her şeyden önce hedef kültür hakkında öğrenciyi bilgilendirerek onun önyargılarını kırmaya çalışır. Bunun yanında, öğrencinin kendi kültürüyle kıyaslamalar yapabileceği durumlar ortaya koyarak karşılaştırma sürecinde öğrenciye yardımcı olur. Bu yolla öğrenci, hem hedef kültüre daha hoşgörülü olmayı öğrenir, hem de kendi kültürünü daha iyi anlar. Bütün bunların öğrencinin etrafında olup biten olaylara karşı daha hoşgörülü bireylere dönüşmesini sağlaması, şüphesiz yabancı dil öğretiminde kültür aktarımında öğretmenin ne kadar önemli olduğunun göstergesidir.

3.3 Ek Malzeme Yoluyla Kültür Aktarımı

Yabancı dil derslerinde kültür aktarımında ders kitapları ve öğretmen faktörlerinin öneminden bahsettik. (bkz. s.31-36) Ancak, öğrenme sürecinde her öğrencinin bireysel ihtiyaçları ve öğrenme stratejileri birbirinden farklıdır. Dolayısıyla, sürekli bir ders kitabına bağlı kalmak sınıftaki bütün öğrencilere hitap etmeyebilir ve bu öğrencilerin motivasyonunu olumsuz yönde etkileyebilir. “ Tek bir ders kitabına bağlı kalmamaya özen gösterin. Yabancı dil öğrenenlerle çalışırken, onlara bir ders kitabının bütün öğrencilerinizin ihtiyaçlarını gerçek anlamda karşılaması mümkün olmayacağı kadar çeşitli bilgilendirici materyal sunmak isteyeceksiniz” (Haley ve Austin 2004: 92).

Kitabın dışında öğrencilere sunulan bu ek malzemeler, sadece derse bir canlılık getirmekle kalmayacak, aynı zamanda değişik öğrenme stratejileri bulunan ve dolayısıyla çoğunlukla derste motivasyon problemi yaşayan öğrencilerin de öğrenme süreci içinde kendilerini daha rahat hissetmelerine olanak tanıyacaktır. Bundan dolayı, geleneksel olarak da nitelendirebileceğimiz dersin öğretmen tarafından tek bir ders kitabı eşliğinde işlenmesi bazı noktaların öğrencilerde eksik kalmasına sebep olabilir. Bu noktada, dışardan sağlanacak ek malzeme desteği

sorunun çözümlenmesine büyük katkıda bulunacaktır.

“ Öğrenmeye etkili bir biçimde kılavuzluk edebilmek için, öğrencinin öğrenmeyi başarmasını sağlayacak uyarıcılarla donanık uygun eğitim ortamı oluşturulmalıdır. Böyle bir eğitim ortamında öğrencide merak uyandıracak problem durumu onun anlayabileceği ve dikkatini çekecek biçimde sunulmalıdır”(Aşıcı, Murat ve diğerleri 2005: 58). Mishan’a göre (2004: 219) öğretmenler günümüzde birçok kültürel üründen faydalanabilecek durumdadır. Gazete ve magazinler, televizyon, filmler, radyo, kaset veya CD’lerden şarkılar, edebiyat ve internet yararlanılabilecek çeşitli kaynaklardan bazılarıdır. Fazla önemsenmeyen fakat çok önemli olan bir durum bu kaynaklardan elde edilecek materyalin fiziksel özelliği, varlığı ve gerçekliğidir. Fotokopi edilmiş dahi olsa bir gazete makalesi yine şekil ve içerik olarak bir gazete makalesi gibidir; televizyon programları veya filmler olması gerektiği gibi televizyon ekranındadır ve şarkılar da günlük yaşantımızda olduğu gibi teyp veya CD çalardan dinlenir.

Burada göz ardı edilmemesi gereken nokta, bütün bu ek malzeme olarak nitelendirebildiğimiz kaynakların özgün olmasının gerekliliğidir. Bu şekilde, öğrenciyi günlük hayattan koparmadan rahatlıkla derse dahil ederek onun kendini daha da rahat hissetmesini sağlayabiliriz. Guariento ve Morley’e göre (2001: 347) öğrenciyi gerçek yaşama hazırlamak için beceri ve strateji geliştirme ihtiyacının farkına varılması öğrenmede etkili faktörlerin tekrar gözden geçirilmesini sağlamıştır ve yabancı dil öğretiminde özgün materyal kullanımı öğrencilerin öğrenme motivasyonlarını artıracak veya motivasyon kaybına sebebiyet vermeden aynı doğrultuda devam ettirecek bir yol olarak görülmektedir.

Özgün materyal kullanımı sadece öğrencileri hedef dil ve kültüre bağlayacak bir alan oluşturmakla kalmaz aynı zamanda öğretmenlere gerçek yaşam boyutunu sınıfa taşıması için çeşitli fırsatlar sunar (Haley ve Austin 2004: 93). Özgün metinler herşeyden önce şekil ve içerik itibariyle gerçek hayatı tıpatıp yansıttığı için öğrencide bir merak uyandıracak ve öğretmenlere de kolaylık sağlayacaktır. Özgün metinler hayatın içinden alındığı için sadece belirli gramer yapılarını tekrar ettiren aktiviteler niteliğinde olmayacak; dolayısıyla öğrenciye kendisini gerçek dili öğreniyormuş gibi hissettirerek derse daha aktif katılımını sağlayacaktır.

Ancak, Guariento ve Morley (2001: 348) özgün metinlerin hangi seviyede ve

nasıl sunulduğunun da onların öğrenmede olumlu etkisini etkileyebileceğini belirtmiştir. O'na göre, ileri seviyelerde son derece çeşitli özgün metinlerden faydalanılabilir ve metin seçilirken öğrenciyi hem yeni yapıların miktarı hem de beceri gelişimi için zorlayabilecek metinler seçilebilir. Fakat, başlangıç düzeylerinde öğrencinin aşına olduğu dilbilgisi yapılarının bulunduğu basit metinleri özenle seçmek gerekir. Aksi takdirde, öğrenci sadece metinle ilgili sorulan soruları cevaplayamamakla kalmaz, aynı zamanda kafası karışır, durumdan rahatsız olur ve herşeyden önemlisi motivasyonunu kaybeder. Bu da özgün materyal kullanımının öncelikli amacından sapmasına sebep olur.

“Eğer sınıftaki amacımız öğrencilerimizi bağımsız dil kullanımına hazırlamaksa, onlara bir noktada kesinlikle dilin gerçek kullanımını aynı karmaşıklık ve tahmin edilemezlik çerçevesi içinde, yani olduğu gibi sunmak zorundayız” (Gilmore 2004: 367). Ancak, bu öğrenciler için faydalı olabileceği gibi konuyu rahatlıkla anlayıp takip edemeyecekleri için motivasyonlarını kaybetmelerine de sebep olabilir. İşte bu noktada, Guarentio ve Morley’e göre (2001: 348) özellikle başlangıç seviyelerinde basitleştirme yapılabilir. Burada önemli olan, materyali dış görünüş itibariyle öğrenciye tanıdık gelebilecek bir hale büründürmektense, basitleştirme işleminde öğrencinin seviyesini de göz önünde bulundurarak metnin belirli yerlerini anlaşılabilir hale getirmektir.

Sonuç olarak, günümüzde derslerde sadece ders kitaplarından faydalanmak, öğrencinin öğrenme sürecinde ona maksimum yararı sağlamak için yeterli değildir. Bu görüş, kültür aktarımı sürecinde de geçerlidir. Burada görev, yine bu süreci hızlandırarak öğrencilerin etkin bir biçimde faydalanmasını sağlayacak olan öğretmenlere düşer. Öğretmenler, ders kitabına ek olarak dışardan materyal takviyesinde bulunabilirler. Bu materyaller, yazılı-okumaya yönelik olabileceği gibi, sözlü-dinlemeye yönelik veya sadece görüntüden oluşuyor olabilir. Önemli olan materyallerin özgün olması ve motivasyon kaybına neden olmaması için özellikle başlangıç seviyelerinde dilin uygun alıştırmalarla anlaşılır hale getirilmesidir.

4. HİTİT SERİSİ DERS KİTAPLARI

Bu bölümde öncelikle ‘Hitit Serisi Ders Kitapları’ tanıtılacak, daha sonra kitaplar oluşturulan belirli ölçütler çerçevesinde kültür aktarımı açısından çözümlenecek ve değerlendirilecektir. Ancak, kitaplar beraberinde bulunan yardımcı kitap ve kasetler çözümleme ve değerlendirme kapsamında tutulmayacaktır.

4.1 Hitit Ders Kitaplarının Tanıtılması

Hitit Ders Kitapları, 1984 yılından beri yabancılara Türkçe öğretim veren Ankara Üniversitesi Türkçe ve Yabancı Dil Araştırma ve Uygulama merkezi olan TÖMER tarafından hazırlanmıştır. Hitit serisi kitapların hazırlanmasında TÖMER okutmanları uzun süreli birikimleriyle görev almış, kitaplar Başbakanlık Tanıtma Fonu’nun katkılarıyla basılmış ve yine TÖMER tarafından yayınlanmıştır. Kitap Türkiye’de yaşayan yetişkinlere Türkçe öğretmeyi hedeflemektedir.

Hitit serisi ders kitapları, toplam üç farklı seviye kitaptan oluşmaktadır. Seviyelere temel, orta, ileri şeklinde isimler verilmemiş bunun yerine temel düzeyi için Hitit 1, orta düzey için Hitit 2 ve ileri düzey için de Hitit 3 isimleri tercih edilmiştir. Her bir seviyenin beraberinde öğrencilere kitapta işlenen dilbilgisi konularını daha iyi anlamalarını sağlayacak olan alıştırmalar kitapları vardır. Bunun dışında, yine her bir seviye için ünitelerde bulunan dinleme parçalarının bulunduğu iki adet kaset vardır. Aynı zamanda, öğrencilerin günlük hayatta en çok kullanılan kelimeleri görmesini sağlayan dizinler de kitaplara eşlik etmektedir. Ancak, Hitit serisi kitaplarına eşlik edecek bir öğretmen kitabı yoktur.

Biçimsel özellikleri açısından incelediğimizde, *Hitit* serisi ders kitaplarının İngilizce, Almanca ve Fransızca öğretimi için hazırlanan ve sürekli ‘yeni’ ve ‘en yeni’ versiyonları çıkarılan kitaplardan farkı olmadığını görüyoruz. Herbir seviye için kullanılan farklı renklerin tercih edilmesi ve kitapların tamamında renkli kuşe kağıt kullanılmasının bunun en büyük göstergesi olduğu söylenebilir. Bunun yanında, ünitelerde bulunan dilbilgisi konuları, okuma parçaları ve bu parçalara eşlik eden alıştırmaların Türk kültürünü yansıtan resim ve fotoğraflarla süslenmiş oluşu, kitabı daha da cazip hale getirmektedir. Şu anda Yabancılara Türkçe öğretmek için piyasada çok fazla kitap bulunmamaktadır, fakat mevcut kitaplar incelendiğinde,

Hitit serisi ders kitaplarının fiyat olarak diğerlerinden yüksek olmasına rağmen, birçok kişi tarafından tercih edildiği söylenebilir.

İçerik olarak bakıldığında ise temel, orta ve ileri seviyelerde bulunan üç kitabın ünitelerinde izlenen yolun aynı olduğu söylenebilir. Kitapların herbiri toplam 16 üniteden oluşmaktadır. Kitapların içindekiler bölümünde herbir ünitenin adı, konusu, dilbilgisi, dinleme ve okuma konuları bulundukları sayfa sayılarıyla beraber gösterilmektedir. ‘Hitit’ serisi kitapların sekizinci ve onaltıncı ünitelerinde bulunan ‘Neler öğrendik’ ünitelerinde o zamana kadar işlenen konuların birarada bulunduğu tekrar üniteleri mevcuttur. Ancak, ileri seviye için hazırlanan Hitit 3 ders kitabında, ilk sekiz üniteye yine dilbilgisi konuları ünitelerle birlikte işlenmiş; dokuzuncu ünite itibarıyla dilbilgisi tamamen bir kenara bırakılarak daha çok okuma, dinleme ve konuşma becerilerini kazandırmaya yönelik metin ve aktivitelere yer verilmiştir.

Üniteler genellikle işlenecek olan dilbilgisi konusunun içerisinde bulunduğu okuma parçalarıyla başlamakta, bu okuma parçalarını alıştırmalarıyla birlikte dilbilgisi, okuma ve yazma becerilerini geliştirmeyi hedefleyen bölümler takip etmekte ve ünitelerin büyük bir çoğunluğu dinleme alıştırmalarıyla sonlanmaktadır. Birinci ve ikinci seviye kitaplarda kelime ve dilbilgisi alıştırmaları olması gerektiği gibi ağırlıkta olup üçüncü seviye kitapta ise daha önceden öğrenilmiş olan dilbilgisi konularını ve özellikle okuma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik uzun okuma parçaları ve yazma bölümleri bulunmaktadır.

4.2 Hitit Serisi Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı İnceleme Ölçütleri

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının en iyi şekilde yapılabilmesi için ders kitabının ne denli önemli olduğundan daha önceki bölümlerde de bahsetmiştik. (bkz. s.31-34) Dolayısıyla, yabancı dil öğretiminin olmazsa olmaz bir ögesi olan kültür boyutunu da dil öğrenme sürecine verimli bir biçimde dahil edebilmek için ders kitaplarının belli ölçütler doğrultusunda hazırlanması gerekir. Çalışmamızda Hitit ders kitaplarına temel olan kültür aktarımı konsepti *konu alanı*, *metin türü* ve *görsellik* alanları çerçevesinde belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenecektir.

Ders kitaplarında kültür aktarımı konusunda konu alanı, metin türü ve

görsellik boyutunda inceleyecek olduğumuz Hitit serisi ders kitaplarında, Polat (1990: 75-79), Neuner (aktaran, Tapan 1990: 63), Byram ve Risager (1999: 93), Haley ve Austin (2004: 93), Tapan (1989: 187), Guariento ve Morley (2001: 347), Gilmore (2004: 370), Aşıcı, Murat ve diğerlerinin (2005: 167) görüşleri doğrultusunda, aşağıdaki ölçütler göz önünde bulundurulacaktır:

- Kitaptaki konular temel-yaşam-deneyim alanlarından seçilmiş mi?
- Temel-yaşam-deneyim-alanı olarak hangi konular seçilmiş?
- Kitapta özgün metinlere ne derece yer veriliyor?
- Kitapta metinler özgün biçimiyle mi yer alıyor, basitleştirilmiş mi?
- Kitapta kullanılan özgün metinler kullanım işlevli, bilgi iletici veya yazınsal metin mi?
- Özgün metinler yoluyla kültür aktarımı nasıl gerçekleşiyor?
- Kurma metinlere ne kadar yer veriliyor?
- Kurma metinler yoluyla kültür aktarımı nasıl gerçekleşiyor?
- Betimlenen karakterler (cinsiyet, yaş, meslek, sosyal sınıf, vb.) hedef kültürü ne derece doğru yansıtıyor?
- Özgün ve kurma metinler kültürel yanlış anlamalara sebep oluyor mu?
- Metinler ne derece kaynak kültür, hedef kültür veya her ikisini yansıtıyor?
- Alıştırmalar hedef/kaynak kültür öğesini yansıtıyor mu?
- Alıştırmalar öğrencilerin kültür karşılaştırması yapmasına olanak tanıyor mu?
- Kişisel duyguların ifadesi hedef/kaynak kültürü ne derece yansıtıyor?
- Sözsüz iletişim ve iletişim kalıplarına ne derece yer veriliyor ve bunlar hedef/kaynak kültürü doğru yansıtıyor mu?
- Kitapta yer verilen resim, çizim, fotoğraf ve karikatürler metni kültürel açıdan destekler nitelikte mi?
- Kullanılan görsel öğeler kültürel yanlış anlamalara sebebiyet veriyor mu?
- İki kültür arasındaki etkileşime ağırlık veren metin ve alıştırmalar var mı?
- Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendiriyor mu?
- Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin

önyargıları kırarak ve öğrencilerin tolerans seviyesini yükseltecek nitelikte mi?

- Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştiriyor mu?
- Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin sosyal/kültürel durumlara ilgili ve eleştirel bir tutum geliştirmesinde yardımcı oluyor mu?
- Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlıyor mu?

4.3 Hitit Serisi Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından Çözümlemesi

Bu bölümde, bir önceki bölümde verilen değerlendirme ölçütleri göz önünde bulundurularak, *Hitit* serisi ders kitapları kültür aktarımı açısından *konu alanı*, *metin türü* ve *görsellik* başlıkları altında tek tek üniteler ele alınarak çözümlenecektir. Daha sonra, yapılan bu çözümlemeler dikkate alınarak serinin her bir kitabı için kültür aktarımı değerlendirmesi yapılacaktır.

4.3.1 Hitit 1 Temel Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Ünitelere göre Konu Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından Çözümlemesi

ÜNİTE 1

Konu Alanı

Kendini tanıtırma ve başkalarıyla tanışma konusu işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163) Temel-yaşam-deneyim alanlarından ‘Günlük Yaşam’a dahil edilebilir. Ünite adı olarak ise tanışma eylemini tam olarak içeren ‘*Merhaba*’ tercih edilmiştir.

Metin Türü

Ünitede kurma diyaloglar kullanılmıştır. Diyaloglardaki isimlerin tamamı hedef kültüre aittir. İletişimsel kalıplara önem verilmiştir. Dolayısıyla, öğrenilenin günlük hayatta kullanılabilirliği vardır. Metinlerde kullanılan dil doğaldır. Alıştırmalar

tamamen hedef kültürü yansıtmaktadır. *TÖMER, Ankara, İstanbul, Türkiye* alıştırmalarda kullanılan isimlerden bazılarıdır. Ancak, bazı alıştırmalar dilin günlük hayatta kullanımındaki doğallığı yansıtmamaktadır: *Bu otobüs mü? Evet, o otobüs* gibi. Alıştırmalar öğrencinin kültür karşılaştırma yapmasına olanak tanımamaktadır. Daha çok öğrencinin boşluk doldurabileceği, verilen birkaç alternatif içerisinde doğrusunu seçebileceği veya çoğul ve soru ekleriyle verilen kelimeleri tamamlayabileceği mekanik alıştırmalar tercih edilmiştir. Bunda öğrencilerin henüz Türkçe'yi öğrenmeye başlayan başlangıç kuru öğrencileri olmalarının etkisi olduğu düşünülebilir.

Örnek:

Murat: Aaa, Gamze Hanım merhaba.

Gamze: Merhaba Murat Bey.

Murat: Nasılsınız?

Gamze: İyiym, teşekkür ederim. Siz nasılsınız?

Murat: Teşekkürler, ben de iyiym.

Emre: Merhaba!

Aykut: Merhaba!

Emre: Ne var, ne yok?

Aykut: İyilik, sağlık. Sende ne var, ne yok?

Emre: Sağ ol, ben de iyiym.

(Hitit 1-sayfa 2)

Görsellik

Ünitede çok sayıda resim, çizim, karikatür ve fotoğraf vardır ve bunlar hedef kültürü doğru yansıtmaktadır. Mesela, bir sınıf içinde mavi önlüklü öğrenciler çizilmiştir. Alıştırmalarda *TRT, TC*, vb. amblemlerin verilmesi, öğrencilerde hedef kültüre karşı bir farkındalık uyandırarak kültür aktarımına olanak tanıyacak niteliktedir. Ankara Kızılay krokisi verilen alıştırma hem kültürü yansıtıcı hem de öğrenciye yardımcıdır. Ünitede yer alan görsel öğeler hedef/kaynak kültürü destekler niteliktedir.

ÜNİTE 2

Konu Alanı

Ünitenin konusu *karşılaşmadır* (bkz. Ek 4-s. 163) fakat bu konu sadece ilk diyalogda iki insanın karşılaşmasını yansıtmaktadır, yani ünite bu konuyla ilgili başka bir metin ya da alıştırma yoktur. Ünite adı olarak ‘ *Nereden nereye?*’ tercih edilmesinin sebebi ise dilbilgisi konusu olarak ismin hallerinin işlenmesidir. Yine dilbilgisi ağırlıklı olan bu ünite *Türkiye’de Dört Mevsim* ve *Duygu’nun Bir Günü* başlıkları altında iki kısa okuma metni de sunulmuştur ve karşılaşma konusuyla birlikte hepsi yine temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Kurma diyalog ve düzyazı kullanılmıştır. Özellikle ünitenin ilk başında *şimdiki zaman* konusunu sunmak amacıyla hazırlanmış olan diyalog doğallıktan uzak ve dil öğrenci seviyesinin üzerindedir. Sadece dilbilgisi yapısını daha sık kullanmak adına gereksiz tekrarlamalara gidilmiştir. Bu da okuma metninin akıcılığı ve doğallığını bozmuştur. Ayrıca, diyalog, içerisinde dili yeni öğrenmeye başlayanların anlayamayacağı zorlukta kelime ve yapılar barındırmaktadır. Metinler tamamen hedef kültürü yansıtır niteliktedir. İletişim kalıplarına yer verilmemiştir. Ülke-milliyet-dil alıştırmalarında, olması gerektiği gibi, yabancı şahıs ve ülke isimlerine yer verilmiştir. Alıştırmaların hemen hepsi hedef kültür öğelerini içermektedir. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir.

Örnek:

Duygu: Merhaba, Hakan Bey.

Hakan: Merhaba, Duygu Hanım, nasılsınız?

Duygu: İyiyim, teşekkürler, siz nasılsınız?

Hakan: Sağ olun, ben de iyiyim. Nereden geliyorsunuz?

Duygu: Kurstan geliyorum. İngilizce öğreniyorum. Biliyorsunuz, sekreterlik yapıyorum ve sık sık yurt dışına gidiyorum. Siz nereden geliyorsunuz?

Hakan: Bürodan geliyorum. Ben de bu günlerde çok çalışıyorum. Her gün internete giriyorum, yeni şeyler öğreniyorum. Siz de bilgisayar kullanıyor musunuz?

Duygu: Evet, kullanıyorum. Ama şirkette çok iş var, çok yoruluyorum.

Hakan: Ben de bazen günde on saat bilgisayarın karşısında oturuyorum. Gözlerim çok yoruluyor, ama işimi çok seviyorum. Sizi telefonla aramak istiyorum. Mümkün mü?

Duygu: Tabii, memnun olurum, işte kartım. Ama, yarın İstanbul'a gidiyorum. Daha sonra görüşürüz.

Hakan: Tamam, ben de bu gece İzmir'e gidiyorum. Hoşça kalın.

Duygu: Hoşçakalın, görüşürüz.

(Hitit 1- sayfa 18)

Görsellik

Kullanılan görsel öğeler kültürü doğru yansıtmaktadır: *otobüsler, afişler, taksim, şahıslar* vb. Ülke-milliyet alıştırmasında farklı milletlerden insanların bulunduğu bir resim kullanılmıştır ve bu evrensel bir kültür anlayışı yansıtmaktadır. Bir çizimde, zeytini, peyniri, yumurtası, yağı ve çayıyla tam bir Türk kahvaltısı resmedilmiştir. Ünitenin genelinde yer verilen görsel öğeler hedef kültürü doğru yansıtmakta ve metinleri de desteklemektedir. Ancak, bazı yerlerde görsel öğelere gerektiğinden de fazla yer verilmiştir ve sadece bir alıştırmada bulunan tek bir kelime için resim veya çizimler kullanılmıştır. Örneğin, '*pakette ne var?*' cümlesi için süslenmiş bir yılbaşı ağacı ve yanında bulunan bir paket fotoğrafı kullanılmıştır. Bu, kaynak kültüre hitap etmesi açısından yararlı bir görsel öğedir, ancak bazı alıştırmalarla birlikte verilen görsel öğeler resim-alıştırma ilişkisini göstermesinden çok hangi alıştırmayı desteklemek amacıyla orada bulunduğu sorgulanabilecek niteliktedir.

ÜNİTE 3

Konu Alanı

Ünitede dilbilgisi konusu olarak iyelik ekleri işlenmiştir ve işlenen dilbilgisi konusuna paralel olarak üniteye *Ailemiz ve Şehrimiz* adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163) *Ailem, Öğrenci İşlerinde* ve *Benim Şehrim Bir Harika* başlıklı metinlerde de dilbilgisinin egemenliği hisedilmektedir. Bu konular temel-yaşam-deneyim alanlarına dahil edilebilir ancak bunu tüm üniteye genellemek doğru değildir; çünkü amaç konu odaklı çalışmak değil dilbilgisi yapısını sunmaktır.

Metin Türü

Kurma düzyazı ve diyaloglar kullanılmıştır. Metinlerde büyük ölçüde öğrencinin anlayabileceği bir dil kullanılmıştır. İlk metindeki isimler ve durumlar tamamen hedef kültürü yansıtmaktadır. Kurma bir diyalog olan ikinci metinde, kaynak kültür ve hedef kültür konuşturulmuştur. Bu da öğrencinin kendini hedef kültüre yabancı hissetmemesi açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Kurma düzyazı biçiminde olan üçüncü metinde ‘Trabzon’ işlenmiştir; konu tamamen hedef kültürü yansıtmaktadır. ‘*Bir bardak su lütfen*’, ‘*Senin neyin var?*’ gibi örnekler günlük hayatta kullanılabilecek niteliktedir. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir.

Örnek:

Martin: Merhaba.

Sekreter: Merhaba.

Martin: Türkçe kursuna kayıt yaptırmak istiyorum.

Sekreter: Tabii. Adınız, soyadınız?

Martin: Martin Little.

Sekreter: Doğum yeriniz ve doğum tarihiniz?

Martin: Doğum yerim Amerika, Dallas. Doğum tarihim 1976.

Sekreter: Telefon numaranız?

Martin: 926 05 48.

...

(Hitit 1- sayfa 34)

Görsellik

Ünitedeki görsel öğeler kültürü doğru yansıtmakta ve metin ve alıştırmaları destekler niteliktedir. Kullanılan fotoğraflar, *Trabzon*, *Antalya*, *yakalı önlüklü bir ilkokul öğrencisi*, *TÖMER*, *doğum günü kutlaması yapan tipik bir Türk ailesi*, *yaylalar*, *horon oynayan Karadenizliler* tamamen birer kültür aktarıcısı olarak nitelendirilebilir. Yer verilen çizimlerde de kültürel önyargı veya yanlış anlamaya sebebiyet verebilecek bir durum söz konusu değildir.

ÜNİTE 4

Konu Alanı

Bu ünite *market alışverişi* konusu işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163) Ünitenin adı ‘ *Alış veriş saat kaçta?*’dır. Bu da temel-yaşam-deneyim alanlarından alışveriş konusuyla birebir örtüşmektedir. Yine ünite içerisinde arkadaş ziyareti ve bir günün nasıl geçtiğiyle ilgili günlük yaşam içerisinde kullanımı olan metinlere de yer verilmiştir. Dolayısıyla, üniteye yer verilen konuların başka bir kültürden gelen öğrencinin merak edeceği ve kendinden de bir şeyler bulacağı için motive edici olduğu söylenebilir.

Metin Türü

Kurma düzyazı ve diyalog şeklinde toplam beş metin kullanılmıştır. Metinlerin dili büyük ölçüde anlaşılabilir niteliktedir ve tamamı hedef kültürü yansıtmaktadır. Metinlerde bulunan ‘*Afiyet olsun*’, ‘*Elinize sağlık*’, ‘*Hayırlı olsun*’, ‘*Güle güle oturun*’ gibi ifadeler hedef kültürü doğrudan yansıtır ve günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. İki özgün metne yer verilmiştir: Birincisi temizlik maddeleri üzerinde bulunan ve emir kipinin sunulduğu ‘*Tüketicinin Dikkatine*’ bölümüdür ve metnin biçimi değiştirilmeden basitleştirme yapılmıştır. İkincisi, gazeteden alınan bir televizyon programları sayfasıdır ve olması gerektiği gibi hiçbir değişiklik yapılmadan olduğu gibi verilmiştir. Öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir, ancak bazı iletişim kalıplarına yer verilmiştir. Metinler genellikle hedef kültürü yansıtmaktadır ve kaynak kültür veya evrensel kültür öğelerine yer vermemiştir.

Örnek:

Elif: Buyurun, çaylarınız!

Mine: Teşekkür ederiz. Elinize sağlık, hepsi çok güzel.

Elif: Afiyet olsun! Lütfen biraz daha alın. Çok az alıyorsunuz.

Ayşe: Gerçekten harika, daha sonra senden bunların tarifini alalım.

Mine: Eviniz de hayırlı olsun.

Ayşe: Güle güle oturun.

Elif: Çok teşekkür ederim. Aaa! Yağmur başladı. İçeriye girelim.

Mine: Ben çocukları çağırayım, ıslanmasınlar.

Ayşe: Ben de masayı toplayayım.

(Hitit 1- sayfa 43)

Tüketicinin Dikkatine!

- Banyo ve mutfak temizliğinde kullanınız.
- Gıda ve vücut temizliğinde kullanmayınız.
- Temizlikten sonra ellerinizi yıkayınız.
- Çocuklardan uzak tutunuz.

(Hitit 1- sayfa 46)

Görsellik

Kullanılan görsel öğeler kültürü doğru yansıtır ve metin ve alıştırmaları büyük ölçüde destekler niteliktedir. *Market, Türk Lirası, temizlik maddeleri, Türk kahvaltısı, balık tabağı*, vb. hepsi birer kültür aktarıcısıdır. Özgün metinlerin şekil değişikliği yapılmadan verilmesi de kültür aktarımı açısından önemlidir. Yine hedef kültür ve kaynak kültürün bir arada bulunduğu TÖMER’ den bir sınıf fotoğrafı da kullanılmıştır. Bu sayede, öğrencinin kendini tamamen konunun dışında hissetmesi engellenmeye çalışılmıştır. Ancak, yukarıda örneği verilen diyalogda üç kişi konuşuyor olmasına rağmen kitapta bir masada oturan iki bayan resmedilmiştir. Bu, diyalogla bağdaşmamaktadır.

ÜNİTE 5

Konu Alanı

Ünitenin adı ‘*Havalar nasıl?*’dır, fakat ünite içerisinde bu konu sadece ‘Dinleme’ bölümünde geçmektedir; başka bir deyişle ünitenin genel adı ünitedeki konu bütünlüğüyle bağdaşmamaktadır. (bkz. Ek 4-s. 163) Bunun yanında, kültür aktarımı açısından bakıldığında, ünitenin genel adı olmasa da *hasta-doktor diyalogları(sağlık)*, *dedikodu(günlük yaşam)*, *seri ilanlar (alışveriş)* gibi üniteye işlenen bazı konular temel-yaşam-deneyim alanlarıyla örtüştüğü için üniteye yer verilen konular büyük ölçüde hedef kültür aktarıcısı olarak nitelendirilebilir.

Metin Türü

Ünitede toplam üç tane kurma diyalog bulunmaktadır ve bunlar hem dil açısından öğrenciye uygundur hem de sağlık, alışveriş ve dedikodu konularını işlediği için ilgi çekici niteliktedir. Diyalogların tamamı hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. Ancak temel-yaşam-deneyim alanlarına da yer verildiği için kültür aktarıcısı durumundadır. ‘*Geçmiş olsun*’, ‘*Elim ayağım tutmuyor*’, ‘*hoşça kalın*’, ‘*pazarlık yap*’ gibi ifadeler tamamen hedef kültürü yansıtmaktadır ve günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. İki özgün metne yer verilmiştir. Bunlardan biri -lı, -li sıfat eklerinin sunulduğu Y. Kemal Beyatlı’ ya ait ‘*Endülüs’te Raks*’ şiiridir. Basitleştirme yapılmamıştır. Diğeri ise, şekil olarak biraz değiştirilmiş olan gazete seri ilanlarıdır. Bu seviyede özgün metinlerin kullanılmış oluşu kültür aktarımı açısından önemlidir. Ancak, kültür aktarımında önemi inkar edilemez olan iletişim kalıpları ve kültür karşılaştırması sorularına bu üniteye yer verilmemiştir.

Örnek:

Endülüs’te Raks

Gül tenli, kor dudaklı,

Kömür gözlü, sürmeli

Şeytan diyor ki sarmalı,

Yüz kere, bin kere öpmeli.

Y. Kemal Beyatlı

(Hitit 1- sayfa 62)

Görsellik

Görsel öğeler tamamen beraberinde bulundukları metin ve alıştırma destekler niteliktedir. Bunun yanında, üniteye kullanılan *linik*, *Ankara*, *tuşucu* ve *kütüphane* fotoğrafları tam anlamıyla hedef kültürü yansıtır niteliktedir. Ancak, seri ilanlar bölümünde her ilanı destekleyecek bir resim kullanılmak istenmiş ve günlük hayatta ilanlar beraberinde karşımıza çıkmayacak resim ve ilanlar eklenmiştir. Bunun dışında, yapılan çizimlerde de kültürel önyargıya sebebiyet verebilecek bir durum söz konusu değildir.

Örnek:

İş İlanı

Avukatlık bürosuna deneyimli, en az iki dil bilen, bilgisayar kullanabilen bayan sekreter aranıyor. Ücret dolgundur. (Bir avukatlık bürosu fotoğrafıyla birlikte verilmiştir.)

(Hitit 1- sayfa 66)

ÜNİTE 6

Konu Alanı

Ünitede geçmiş ve şimdi konuları birlikte işlenmiş ve üniteye de ‘*Dün-bugün*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163) Ünitede yer verilen *Mustafa Kemal Atatürk* ve *çocukluğum* gibi konular temel-yaşam-deneyim alanlarından ‘Zamanla ilgili deneyimler’ e dahil edilebilir.

Metin Türü

Kurma düzyazı ve diyalog şeklinde toplam üç metne yer verilmiştir. Metinler öğrencinin seviyesine uygundur ve günlük hayatta kullanabilecekleri bazı yapıları içermektedir. İlk diyalogda, sinema önünde karşılaşan iki kişinin arasında geçen bir konuşma konu edilmiştir; ancak Türkiye’de hemen herkes tarafından bilinen çok eski bir film sanki günümüzde gösterime yeni girmiş gibi bir izlenim yaratılmıştır.(*Selvi boylum al yazmalım-Akün sineması*) Ancak, diyaloglarda kullanılan ‘ *Ne haber?*’, ‘*Görüşürüz*’, ‘*Allah korusun*’ gibi ifadeler hem günlük hayatta öğrencinin kullanabileceği niteliktedir hem de hedef kültürü doğru yansıtmaktadır.

Örnek:

Deniz: Merhaba, Umut. Ne haber?

Umut: İyiyim, sağ ol. Sen nasılsın?

Deniz: Çok iyiyim. Az önce şahane bir film seyrettim.

Umut: Adı ne?

Deniz: Selvi boylum, al yazmalım. Sen seyrettin mi?

Umut: Hayır, seyretmedim. Hangi sinemada oynuyor?

Deniz: Akün Sineması’nda.

Umut: Oyuncular kim?

Deniz: Baş rollerde Kadir İnanır, Türkan Şoray oynuyor.

Umut: Öyle mi? Çok iyi! Macera filmi mi?

...

(Hitit 1- sayfa 67)

Görsellik

Kullanılan görsel öğeler kültürümüzü doğru yansıtmakta ve metinleri desteklemektedir. *Atatürk, futbol, ünlü devlet adamlarımız, Sait Faik, eski Türk Lirası ve Yaşar Kemal'in İnce Memed kitap kapağı* birer kültür aktarıcısıdır. Bunun yanında, evrensel kültürden bazı fotoğraflara yer verilmesi, kültür aktarımı açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Ancak, yukarıda verilen diyalog beraberindeki fotoğraflar günümüz Türk insanını değil de geçmişten insan manzaralarını içerseydi, yani geçmiş zaman yapısını sunmak amacıyla oluşturulan diyalog için eskiden daha uygun fotoğraflar seçilseydi, hem yapı daha net bir şekilde anlaşılabilir hem de daha doğru ve kolay bir kültür aktarımı gerçekleştirilebilirdi.

ÜNİTE 7

Konu Alanı

Ünitede geçişli / geçişsiz eylemler ve belirtme durumunun içerisine dahil edildiği insanlar ve yerler konusu işlenmiş ve ünitenin adı olarak da bu tercih edilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163) Ünitede temel-yaşam-deneyim alanlarından yine günlük yaşama dahil edilebilecek *İstanbul, Çırağan' da öğle yemeği ve yemek tarifleri* konuları işlenmiştir. Bu konular hem Türkiye'de yaşayan yabancılara Türk kültürüyle ilgili ipuçları verecektir hem de öğretmen tarafından iyi yönlendirildiği takdirde, her öğrencinin kendi kültüründen örnekler vererek dersi renklendirebileceği bir ortam oluşmasına zemin hazırlayacaktır.

Metin Türü

Ünitede diyalog ve düzyazı şeklinde toplam dört tane kurma metin bulunmaktadır. Metinlerde kullanılan dil doğal ve akıcıdır; bunun yanında, diyaloglarda iletişim kalıplarına da yer verilmiştir ki bu da kültür aktarımı açısından olumlu bir yaklaşımdır. Ancak, metinler sadece hedef kültür üzerine kurulmuştur. Diyalogların birinde geçen '*Coca cola*' ifadesinin evrensel kültüre hitap ettiği söylenebilir, ancak

yeterli değildir. Yine kurma diyaloglardan birinde tamamen Türk kültürünü yansıtan *Zeytinyağlı biber dolması* tarifi verilmiştir. Kurma metinlerde geçen ‘*Karnım zil çalıyor*’, ‘*Hoş geldiniz*’, ‘*Çok acıktım*’, *köfte*, *dolma*, *cacık*, *ayran*, *mevsim salatası*, *orta şekerli kahve* gibi ifadeler günlük hayatta kullanılabilecek ve hedef kültürü yansıtır niteliktedir. Bunun dışında, özgün metin olarak yer verilen Orhan Veli’nin *İstanbul’u dinliyorum* şiirinde kısaltma yapılmıştır, ancak şiir üniteyle çok güzel bağdaşmış bir kültür aktarıcısı olmuştur. Üniteye bazen iletişim kalıplarına yer verilmiş, ancak kültür karşılaştırması alıştırmalarına yer verilmemiştir.

Örnek:

...

Fatih: Tamam tamam hadi masamıza gidelim.

Garson: Hoş geldiniz efendim. Buyurun size masanızı göstereyim.

Fatih: Teşekkürler... Biz hemen yemeklerimizi ısmarlayalım, çünkü çok a çıktık.

Garson: Elbette efendim, buyurun.

Özlem: Çocuklar, ne yemek istiyorsunuz?

Ege: Ben biftek, patates püresi ve salata yemek istiyorum.

Deniz: Ben köfte istiyorum. Köfteyi çok seviyorum. Bir de patates kızartması...

Özlem: Ben de biber dolması ve yanında da cacık istiyorum.

Garson: İçecek olarak ne alırsınız?

Deniz: Coca-cola.

Ege: Ben de aynısından.

Fatih: Özlem biz ne içelim?

Özlem: Bilmem. Izgarayla ayran çok iyi oluyor. Ben ayran alayım.

...

(Hitit 1- sayfa 87)

Görsellik

Üniteye yer verilen *İstanbul*, *Yerebatan*, *Türk çayı*, *Çırağan*, *Mısır çarşısı*, *zeytinyağlı biber dolması* resimleri hedef kültürü tam ve doğru olarak yansıtmaktadır. Bunun dışında alıştırmalardan birinde *Japonya* örneği verilmiş ve Japonya’nın bir

fotoğrafı da beraberinde kullanılmıştır. Yani, az miktarda da olsa başka kültürlere de yer verilmiştir denilebilir. Üniteye büyük ölçüde fotoğraf kullanılmış ve sadece bir çizime yer verilmiştir; bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verecek nitelikte değildir.

ÜNİTE 8

Konu Alanı

Ünitenin adı ‘*Neler öğrendik?*’ olup bir tekrar ünitesidir ve dolayısıyla tek bir konu etrafında işlenmemiş ve daha çok alıştırmalara yer verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 163)

Metin Türü

Üniteye düzyazı şeklinde olmak üzere toplam dört tane kurma metne yer verilmiştir. Metinler genel olarak öğrencinin dil seviyesine uygundur ve *tanışma, bir televizyon yarışması ve aile* konularıyla ilgi çekecek niteliktedir. Oluşturulmuş olan bu metinler tam anlamıyla hedef kültür hakkında bilgi vermektedir. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir. Ancak, bir alıştırmada yer verilen ‘*Hamlet*’, ‘*Titanic*’, ‘*Neron*’, ‘*Victor Hugo*’, ‘*Galileo*’, ‘*Mozart*’ örnekleri evrensel kültür izleri taşımaktadır.

Görsellik

Üniteye yer verilen resim ve çizimler, büyük ölçüde hedef kültürü doğru yansıtmaktadır. Yine genellikle hedef kültür temel alınmıştır. Ancak, bir alıştırmada başka milletlerden olabilecek nitelikte insan tiplerine de yer verilmiştir. Görsel öğeler kültür aktarımı açısından metin ve alıştırmaları destekler niteliktedir.

ÜNİTE 9

Konu Alanı

Üniteye dilbilgisi konusu olarak gelecek zaman işlenmiştir ve bunun paralelinde seyahatle ilgili metinler oluşturularak üniteye ‘*Haydi Tatile*’ ismi verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 165) Bu, temel-yaşam-deneyim alanlarından yer değiştirme(seyahat)’e dahil edilebilir, dolayısıyla hemen herkesin kendinden birşeyler bulabileceği bir konu olması açısından kültür aktarımına olumlu katkısı vardır.

Metin Türü

Üçü diyalog ve biri düzyazı olmak üzere toplam dört tane kurma metne yer verilmiştir. Metinler genel anlamda öğrenci seviyesine uygundur ve ‘*Ne dersin?*’, ‘*Haydi gel*’, ‘*Eşyalara göz kulak ol*’, ‘*Tamam mı?*’, ‘*Sen merak etme*’ gibi hedef kültürü yansıtan ve günlük hayatta rahatlıkla ve sıklıkla kullanılabilecek ifadeler içermektedir. Ancak, ünitelerde işlenen gelecek zaman dilbilgisi konusunu diyaloglara yedirebilmek için zaman zaman doğallıktan uzaklaşmıştır. Ünitenin ‘Konuşma’ bölümünde öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği bir soru sorulmuştur: ‘*Şimdi siz bir rehbersiniz. Sınıftaki arkadaşınıza ülkenizdeki tarihi ve turistik bir yeri anlatın.*’

Örnek:

Tuğba Hanım: Bu yaz tatile nereye gideceğiz?

Burak Bey: Benim iyi bir fikrim var. Hep Antalya’ya gidiyoruz. Biraz değişiklik yapalım. Bu yıl Kuşadası’na gidelim. Oranın havası, suyu farklı. Ayrıca, Efes’i de göreceğiz. Çocuklar için de değişiklik olacak: Ne dersin?

...

(Hitit 1- sayfa 106)

Görsellik

Seyahat konusu işlendiği için *Kuşadası, Çeşme, Konya, Bursa, Uludağ, Antalya* gibi tatil beldelerimizin fotoğraflarına yer verilmiştir ve bunlar hedef kültürü doğru biçimde yansıtır niteliktedir. Çizimler de büyük ölçüde kültürel açıdan metinleri desteklemektedir. Ancak, yukarıdaki diyalogda konuşturulan genç kız diyalog dahilinde anne ve babasına karşı çok güzel, saygılı tavırlar sergilemesine rağmen beraberinde kullanılan çizimdeki genç kızın daha çok asi bir havası vardır. Çizimde, anne baba ve kardeşinin yanında televizyon kumandası elinde yırtık şortlarla koltuğa adeta yayılmış şekilde oturan biri resmedilmiştir; ancak aynı şahıs diyalogda çok farklı bir tablo çizmektedir. Genel olarak hedef kültür temasına yer verilmiştir; ancak bir resimde Meryem Ana Kilisesi resmedilmiştir ve bu da kaynak kültürün yansıtılması açısından önemli bir belgedir.

ÜNİTE 10

Konu Alanı

Ünitede dilbildisi konusu olarak geçmiş zamanın hikayesi işlenmiştir ve bununla paralel olarak üniteye ‘*Bir varmış bir yokmuş*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 165) Ünitede yer verilen metinler ve alıştırmalar, tamamen dilbilgisi konusunu sunmak ve pekiştirmek amaçlıdır. *Van-Akdamar* ve *dedikodu* gibi konularla birlikte bol miktarda dilbilgisi yapısının geçtiği alıştırmalara rastlanmaktadır.

Metin Türü

Üçü kurma ve biri özgün metin olmak üzere üniteye toplam dört metne yer verilmiştir. Kurma metinler diyalog ve düzyazı şeklindedir. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygundur. Metinlerde iletişim kalıplarına yer verilmesi kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır. Metinler genellikle hedef kültürü temel almakla birlikte metinlerin birinde bir kilise papazının ve kızının işlenmesi kaynak kültürden olan öğrencilerin derste kendilerinden birşeyler bulmasını sağlayacak bir kültür aktarıcısıdır. Bunun yanında, Orhan Veli’nin *Illusion* adlı şiiri özgün metin olarak tam bir kültür aktarıcısıdır. Kültür karşılaştırması alıştırmalarına da yer verilmiştir: *Siz de ülkenizdeki ünlülerle ilgili haberler edinip sınıfta anlatın*. Yine üniteye kullanılan bazı atasözlerinin de hedef kültürün doğru aktarımına katkısı büyüktür.

Örnek:

- Alim unutmuş, kalem unutmamış.
- Baba oğluna bağ bağışlamış, oğul babaya bir salkım üzüm vermemiş.
- Kırk hırsız bir çıplağı soyamamış.
- Tavşan dağa küsmüş, dağın haberi olmamış.
- Yılan sokan uyumuş, aç kalan uyumamış.

(Hitit 1- sayfa 125)

Görsellik

Resim ve çizimlere yer verilmiştir ve bunlar hedef kültürü doğru olarak yansıtmaktadır. *Mantı*, *Van-Akdamar*, *Türk ünlüler* fotoğraf olarak verilmiştir ve hedef kültürü doğrudan yansıtmaktadır. Ancak, bir alıştırmada yer verilen ‘Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler’ masalını desteklemek için kullanılan resimde, ünlü bir

Türk'ün yüzünün kullanılması hedef kültürün ne kadar vurgulandığının çok güzel bir örneğidir.

ÜNİTE 11

Konu Alanı

Ünitede işlenecek olan -ca, -ce ekine paralel olarak üniteye 'Sizce...' adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 165) Ünitede *karakol diyalogları, ilanlar ve teknoloji* gibi temel-yaşam-deneyim alanlarına dahil edilebilecek konular işlenmiştir ve gerek kültür aktarımı gerekse günlük hayatta kullanılabilirlik açısından bu konulara yer verilmesi önem arz etmektedir.

Metin Türü

Düzyazı ve diyalog şeklinde toplam üç tane kurma metne yer verilmiştir. Diyaloglardan biri karakolda, diğeri ise ayakkabı mağazasında geçmektedir ve bu işlenen konunun günlük hayatta kullanılabilirliği açısından önemlidir. Diyaloglarda kullanılan 'Moralim bozuktu', 'Anlaşıldı', 'Emin misiniz?', 'Bence de iyi fikir', 'Yazlık ayakkabılara bakmak istiyoruz' gibi ifadeler günlük hayatta karşılaşılabilecek niteliktedir ve hedef kültürü doğru yansıtmaktadır. Kurma metinler hedef kültür üzerine kurgulanmıştır: *TÖMER, Akün sineması* gibi örnekler vardır. Bunun dışında, özgün metin olarak iki gazete ilanına yer verilmiştir ve bu metinlerde basitleştirme yapılmamıştır. Bu, öğrencilere kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara da zaman zaman yer verilmiştir.

Örnek:

- Bilgisayar ve internetin yaşamımıza etkileri hakkında neler düşünüyorsunuz? Sınıfta tartışın.
- Evinizde, okulunuzda veya işyerinizde bilgisayar var mı? Siz hangi alanlarda kullanıyorsunuz?
- Sizin aileniz şimdi ne yapıyordu?
Annem.....Babam.....Kardeşim....

(Hitit 1- sayfa 137-138)

Görsellik

Palandöken-Erzurum, Kordon-İzmir, Termal Göl-Sivas, futbol, ünlü politikacılarımız ve İzmir'den görüntüler kültür aktarımı açısından metin ve alıştırmaları desteklemektedir. Bunun dışında çizimlerde de kültürel yanlış anlama veya önyargıya sebebiyet verecek bir durum yoktur. Yine temel olarak hedef kültür üzerinde durulmuştur.

ÜNİTE 12

Konu Alanı

Dilbilgisi konusu olarak işlenen yeterlilik eylemi ile bağlantılı olarak üniteye '*Neyi ne kadar yapabilirsiniz?*' ismi verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 165)

Metin Türü

Diyalog ve düzyazı şeklinde toplam üç tane kurma metne yer verilmiştir. Metinler büyük ölçüde hedef kültür üzerinedir, ancak bir diyalogda hedef kültür ve kaynak kültür konuşturulmuş 'Hasan' ve 'Hiroki' biraraya getirilmiştir. Bu, yeni bir dili öğrenen kişilerin kendilerinden de birşeyler bulabilmesi ve önyargısız yaklaşması açısından önemlidir. İletişim kalıplarına zaman zaman yer verilmiştir. Metinlerde ve alıştırmalarda geçen '*Elinize sağlık*', '*Afiyet olsun*', '*Sana kızgınım*', '*Meşgul müsünüz?*', '*Kendimi iyi hissetmiyorum*' gibi ifadeler hedef kültürü doğrudan yansıtmaktadır ve günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. Bunun dışında, özgün metin olarak bir düğün davetiyesi örneği basitleştirilmeden ve şekli değiştirilmeden verilmiştir. Bu, kültür aktarımı açısından önemli bir örnektir. Öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabilmesi için de '*Siz de ülkenize ait bir düğün davetiyesi örneği yazın*' yazma bölümünde verilen bir alıştırma. Bunun dışında, yine genellikle dilbilgisi yapısı üzerine yoğunlaşıldığı için kurma metinler zaman zaman doğallıktan uzaklaşmıştır.

Örnek:

Hiroki: Şu küçük çanaklar ne işe yarıyor? Bunlarda yemek pişirebilir miyim?

Hasan: Şunlarda mı? Hayır pişiremezsin, ama içlerinde pul biber, karabiber, kekik, nane gibi baharatları saklayabilirsin veya süs eşyası olarak kullanabilirsin.

Hiroki: Aaa...Öyle mi? Peki burada neden bu kadar çok çanak çömlek var?
Hasan: Çünkü, Avanos'un çanak çömleği çok ünlüdür. Bunları başka yerde bulamazsın, toprağı çok özeldir.
Hiroki: Öyleyse bir tane de ben labilir miyim?
Hasan: Tabii alabilirsin. Ço pahalı değil.
Hiroki: Turistler Türkiye'den başka ne tür hediyelik eşyalar alabilirler?
...

(Hitit 1- sayfa 144)

Görsellik

Doğan Kardeş dergileri, Avanos, hastane örneği, ev ziyareti, bakır işi ve ünlü ve sıradan insanlar Türk kültürünü doğrudan yansıtmakta olan kültür aktarıcılarıdır. Bunun dışında, ünite de metin ve alıştırmalarla birlikte yer verilen çizimlerde kültürel önyargıya sebebiyet verebilecek bir durum yoktur. Düğün davetiyesinin olduğu gibi şekli değiştirilmeden alınması kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır. Bunun yanında, hedef kültür ve kaynak kültürün konuşturulduğu diyalog beraberinde yer verilen bir kilise görüntüsü kültür aktarımında kaynak kültürün de kendisinden birşeyler bulabilmesi açısından büyük önem taşır.

ÜNİTE 13

Konu Alanı

Ünite de adlaştırma dilbilgisi konusuyla beraber *kurallara uymak* konusu işlenmiştir ve ünitenin adı da aynıdır. (bkz. Ek 4-s. 165) Bu, temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşam ve otoriteyle ilişkilere dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünite de diyalog ve düzyazı olmak üzere toplam beş metne yer verilmiştir. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrencinin dil seviyesine uygundur ve diyaloglarda '*Haklısınız*', '*Kolay gelsin*', '*Zaten geç kaldım*' gibi günlük hayatta kullanılabilecek ifadeler bulunmaktadır. İletişim kalıplarına da yer verilmiştir. Kültür aktarımı açısından bakıldığında, tam anlamıyla kaynak yada hedef kültüre odaklanan parçalar yerine kültüre daha geniş açıdan bakan metinlere yer verilmiştir. *Trafik ışıklarına uymak, kırmızı ışıkta durmak, emniyet kemeri takmak, yayalara yol vermek, vb.* her kültürde

var olan kurallardır. Konuşma bölümünde yer verilen kültür karşılaştırması alıştırmalarında ise öğrencilerin başlarından geçen komik bir anılarını arkadaşlarıyla paylaşmaları istenmiştir. Bir diyalogda geçen polis ve sürücü konuşmasının içerisine komik olarak algılanabilecek bazı ifadeler serpiştirilmiştir. Ancak, trafikte alkollü araç kullanmak ciddi bir mesele olduğundan burada yer verilen bazı ifadeler farklı kültürlerle ait insanlar tarafından aynı şekilde algılanmayabilir. Ayrıca, öğrenci daha çok metnin ne demek istediğini anlamaya çalışmakla meşgul olacak ve kültür farklılıklarından dolayı da anlatılmak istenenleri kafasında somutlaştırmaya çalışırken konudan uzaklaşacaktır. Dolayısıyla, bu şekliyle kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

Örnek:

1. Polis: Beyefendi, lütfen ehliyet ve ruhsatınız!

Sürücü: Ne olacak?

1. Polis: Al bir tane daha! Ne demek ne olacak beyefendi? Hem emniyet kemerinizi takmıyorsunuz hem hızlı gidiyorsunuz hem de ehliyet ve ruhsatı göstermek istemiyorsunuz, üstelik sarhoşsunuz.

Sürücü: Ne? Sarhoş mu? Ben mi?

2. Polis: Evet, siz.

Sürücü: Off! Zaten geç kaldım.

1. Polis: Bu gidişle oraya hiç varamayacaksınız. Size ceza yazmak zorundayım.

Sürücü: Ne cezası? Ben kimim, biliyor musun? Niye içtim biliyor musun? Ne derdim var diye soruyor musun? Ben insan değil miyim? Benim suçum ne? İnsan olmak mı? Zaten Neriman'ı da bana vermediler.

1. Polis: Tamam beyefendi tamam! Sizi karakola götürmemiz lazım!

Sürücü: Ama ben size ne yaptım? Lütfen beni karakola götürmeyin!

2. Polis: Peki o zaman cezanızı ödeyin! Bize zorluk çıkarmayın! Biz sizi evinize kadar götürelim ve bu konuşma burada bitsin.

1. Polis: Allah'ım, ne insanlar var şu dünyada.

(Hitit 1- sayfa 159)

Görsellik

Trafik polisleri, taksi, TBMM, TÖMER, ve Kapadokya fotoğrafları metinleri kültürel

açından destekler niteliktedir. Bunun yanında değişik öğretmen portreleri çizilmiştir ancak bunlar kültürel yanlış anlamaya sebebiyet verecek şekilde değildir. Bunun dışında, aynı bölümde bulunan ve alıştırmayla tam anlamıyla bağdaşmayan yabancı insan figürleri verilmiştir. Bu, kaynak kültüre yeteri kadar önem vermemekle bağdaştırılabilir.

ÜNİTE 14

Konu Alanı

Ünitede dilbilgisi konusu olarak işlenen ulaçlar konusu *hafta sonu gezileri, dağcılık, doğa yürüyüşleri* gibi temel-yaşam-deneyim alanlarından yer değiştirme veya serbest zaman değerlendirmeye dahil edilebilecek konularla sunulmuş ve pekiştirilmiştir. Üniteye de bu doğrultuda ‘*Doğayla iç içe misiniz?*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s.165)

Metin Türü

Biri diyalog biri düzyazı olmak üzere toplam iki kurma metin vardır. Metinlerden biri iki arkadaş arasında hafta sonunda Kartıyalkaya’ya gitmekle ilgili geçen bir diyalogdur. Metin hedef kültür üzerine kurulmuştur. Diğer metin ise bir gezgin imzasını taşıyan dağ turizmini anlatan bir düzyazıdır. Metinlerin dili öğrenci seviyesine uygundur ve hedef kültürü yansıtmaktadır. Bunun dışında, farklı hafta sonu etkinlikleriyle ilgili el broşürü veya yazılı ilan şeklinde maddeler şeklinde dizilmiş iki metin vardır. Bunlar, hedef kültürde yapılan etkinlikler ve bunların nasıl yapıldığıyla ilgili öğrenciye bilgi vermektedir. Bir dergiden alınmış izlenimi olan dünyanın oluşumunu evre evre gösteren metinlere yer verilmiştir. Her evre altına iki-üç cümle yazılmıştır ve sayfa olduğu gibi özgün materyal görünümündedir. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir.

Örnek:

Sportif Doğa Yürüyüşleri-Kamp-Binicilik-Kano-Bisiklet

- Doğa Yürüyüşleri: Hafif doğa yürüyüşleri. Çocuklarınızı da alıp gelebilirsiniz.
- Sportif doğa yürüyüşleri: Bu aktivite için uygun malzeme gerekmektedir.
- Macera: İpli geçişler, yüzme, yön bulma vb. doğa yürüyüşleri.

(Hitit 1- sayfa 173)

Görsellik

Kartalkaya, Balıklı göl, Nemrut Dağı, Türk yemekleri ve doğa sporları fotoğrafları hedef kültürü tam olarak yansıtmakta ve metinleri kültürel yönden tamamlamaktadır. Metinleri ve alıştırmaları desteklemek için hiç çizime yer verilmemiştir. Bu yönüyle, kültürel yanlış anlama veya önyargıyı fotoğraflar yoluyla minimum düzeye indirgeyebileceği için kültür aktarımına olumlu katkısı vardır.

ÜNİTE 15

Konu Alanı

‘*Yaşamdan Alıntılar*’ adı verilen bu üniteye gümrük kontrolünden yatılı okul sohbetlerine geniş bir yelpazede farklı konular işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 165) Temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Üniteye diyalog ve düzyazı şeklinde olmak üzere toplam beş tane kurma metne yer verilmiştir. Gümrük kontrolüyle ilgili bir diyalog olan ilk metinde öğrencilerin böyle bir durumda karşılaşılabilecekleri ‘*Pasaportunuz lütfen*’, ‘*Gümrüğe tabi bir eşyanız var mı?*’, ‘*Biraz acele edebilir misiniz?*’ gibi ifadeler mevcuttur. Bunun dışındaki diğer kurma metinlerde kültürel önyargıya sebep olabilecek herhangi bir durum söz konusu değildir. Kullanılan son metin bir mektuptur ve gerek el yazısıyla gerekse yazı düzeni ve sayfanın şekliyle tam bir mektup örneğidir. İletişim kalıplarına ve öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmemiştir, dolayısıyla öğrenci konuyu kendi kültürüyle kıyaslama imkanı bulamayacaktır.

Görsellik

Kullanılan görsel öğeler kültür aktarımı açısından metinleri desteklemektedir. ‘Gümrük kontrolü’ adlı metinle kullanılan havaalanı fotoğrafı; ‘Çevre bilinci’ konusuyla birlikte verilen *orman yangını* ve *fabrika atıkları* fotoğrafı; ‘toplantı’ metniyle verilen *toplantı salonu* ve *dinleyiciler* fotoğrafı; alıştırmalarla verilen resim ve çizimlerin hepsi kültür aktarımı açısından metin ve alıştırmaları destekler niteliktedir.

ÜNİTE 16

Konu Alanı

Bir tekrar ünitesi olan bu ünitenin adı '*Neler Öğrendik*'tir. (bkz. Ek 4-s. 165) Daha çok öğrenilen dilbilgisi yapılarını cümleler içerisinde kullanmaya yönlendiren alıştırmalar içermektedir.

Metin Türü

Ünitede iki metne yer verilmiştir. Bunlardan birincisi '*Nasreddin Hoca Fıkraları*'dır. Metnin başında Nasreddin Hoca'yla ilgili kısa bir bilgi verildikten sonra en çok bilinen üç fıkrası bir arada verilmiştir. Bu hiç kuşkusuz Türk kültürünü öğrencilere doğrudan yansıtmaktadır. Metinlerden diğeri ise duygularla ilgilidir. Konu itibariyle genel anlamda her kültüre hitap etmektedir. Metinlerin dili öğrenci seviyesine uygun ve konuları da ilgi çekicidir. Özgün metin kullanılmamıştır fakat kullanılan atasözleri, deyimler ve tekerlemeler Türk kültürünü aktarır niteliktedir. İletişim kalıplarına ve kültür karşılaştırması alıştırmalarına yer verilmemiştir.

Örnek:

- İki dinle, bir söyle.
- Dikensiz gül olmaz.
- Aç tavuk düşünde kendini buğday ambarında görür.
- Gülme komşuna, gelir başına.
- Doluya koydum almadı, boşa koydum almadı.
- Açık kapı bırakmak
- Ağzından girip burnundan çıkmak.

(Hitit 1- sayfa 197)

Görsellik

Nasreddin Hoca fıkralarıyla birlikte kullanılan çizimlerde her farklı çizim karşısına onunla ilgili fıkra yazılması metin-görsellik ilişkisine verilen önemin göstergesidir. Kullanılan resim ve çizimler büyük ölçüde hedef kültürü doğru yansıtmaktadır, fakat bir diyalog tamamlama alıştırmasında 'Lale' ve 'Murat' isimleri verilen şahıslar fiziksel görünüşleri itibariyle Türk'e benzememekte ve bulundukları ev de görüntü itibariyle Türk evleriyle bağdaşmamaktadır. Dolayısıyla, kültür aktarımı açısından kültürel yanlış anlamalara sebep olabilecek niteliktedirler.

4.3.2 Hitit 1 Temel Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Değerlendirilmesi

Daha önceden hedef kültür konusunda (bkz. s. 23) da bahsedildiği gibi kültür aktarımını sağlamak için herşeyden önce öğrencilerin diğer kültüre karşı önyargılarını kırmak gerekir. Bunu başarmanın tek yolu ise, yabancı dil dersleri ve kültür aktarımı konusunda (bkz. s. 17) da bahsedildiği gibi, onların ilgisini çekebilecek konuları ders kitabına dahil etmekten geçer. Hitit 1' Temel seviye ders kitaplarının kültür aktarımı açısından belirli ölçütlere göre incelenmesi sonucunda konu alanı, metin türü ve görsellik dikkate alınarak yapılan genel değerlendirmeye göre, kitapta bulunan konuların çoğunun daha önceki bölümlerde de önemi vurgulanan ve hemen herkesin büyük ölçüde ilgisini çekebilecek olan temel-yaşam-deneyim alanlarından seçildiği görülmüştür. Her kültürde var olan ancak her kültürde farklı görünümleri olan *günlük yaşam, tatil, aile, alışveriş, yer değiştirme, boş zaman değerlendirme, otoriteyle ilişkiler ve zamanla ilgili deneyimler* ünitelerde işlenen konulardandır. Kitabın genelinde, doğrudan o üniteye işlenecek olan dilbilgisi konusu ile bağlantılı olarak dilbilgisi yapısını içeren isim, soru veya cümleler ünitelere adlarını vermişlerdir. (*Bir varmış bir yokmuş, sizce,neyi ne kadar yapabilirsiniz?*, vb..) Dolayısıyla, konu alanı açısından, kitabın kültür aktarımına olumlu katkısı olduğu söylenebilir.

Metin türü açısından incelendiğinde, daha önceden ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda (bkz. s. 34) sözü edilen ve gerçek hayatı olduğu gibi yansıtan özgün metinlerin kullanımına gerektiği kadar yer verilmediği görülmektedir. Bunun sebebinin büyük ölçüde kitabın henüz başlangıç seviyesindeki öğrenciler tarafından kullanılacağı olduğu düşünülebilir. Bunun dışında, yine ek malzeme yoluyla kültür aktarımı konusunda bahsedilen (bkz. s. 39) kullanılan özgün metinlerin basitleştirilmemesi, şeklinin değiştirilmemesi ve olduğu gibi öğrenciye aktarılması kuralına sıkı sıkıya bağlı kalınmamıştır. Oysa özgün metinler basitleştirildiklerinde dil daha yapay bir hale dönüşebilir ve öğrenci metni daha rahat anlasa da orijinal metinde iletilmek istenen mesajda yanlış anlamalara yol açabilir ya da tamamen anlam değişikliği olabilir. Yer verilen özgün metinler genellikle yazınsal metinlerdir. (*İstanbul'u dinliyorum-Orhan Veli; Endülü's'te Raks- Y. Kemal; Illüision-Orhan Veli* gibi) Ancak, bunun yanı sıra haritalar, ilanlar, kullanma

kılavuzları, davetiyeler, televizyon program sayfaları gibi kullanım işlevli metinlere de yer verilmiştir. Kitapta bulunan bu özgün metinler de konuyu sunmak için değil, konu sunumu yapıldıktan sonra öğrencilerin yapıyı gerçek hayattan bir metinde görmelerini sağlamak içindir. Kitapta, daha çok kurma metinlere yer verilmiştir. Ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda bahsedilen (bkz. s. 33) ve daha çok bir dilbilgisi kuralını anlatmak için oluşturulmuş olan bu metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygundur ve yine öğrencilerin bildikleri yapılar çerçevesinde mümkün olduğu kadar doğal olmasına çalışılmıştır. Bu kurma metinlerin çoğu hedef kültür olarak sözü geçen Türk kültürünü yansıtmaktadır. Zaman zaman kaynak kültür ve hedef kültür isimler yoluyla diyaloglarda bir araya getirilmiştir. Ancak, iki kültür arasındaki etkileşime ağırlık veren çok sayıda metin mevcut değildir. Kitaptaki diyaloglardaki ifadelerin büyük bir çoğunluğu günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. Kitapta yer verilen TÖMER ile ilgili örnek ve alıştırmaların çokluğu da dikkati çeken diğer bir unsurdur. Bunun yanında, zaman zaman yer verilen iletişim kalıpları da yine Türk kültürünü yansıtan ve aynı zamanda günlük hayatı kolaylaştıran kültür aktarıcılarıdır. Birkaç metinde yer verilen dedikodu konusu ve bir sürücü-polis diyalogunda geçen bazı ifadeler kültürel önyargılara ve yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir. Metinler beraberindeki alıştırmalarda olmasa da bazı üniteler sonunda yazma ve konuşma bölümlerinde, kaynak kültür konusunda da bahsedilen (bkz. s. 22) ve kültür etkileşiminin adeta olmazsa olmazı sayılabilecek kültür karşılaştırması alıştırmaları bulunmaktadır. *Siz de ülkenizdeki ünlülerle ilgili haberler edinip sınıfta anlatın; Şimdi siz bir rehbersiniz, sınıftaki arkadaşınıza ülkenizdeki tarihi ve turistik bir yeri anlatın; Evinizde, okulunuzda veya işyerinizde bilgisayar var mı? Siz hangi alanlarda kullanıyorsunuz? Siz de sınıf arkadaşlarınıza başınızdan geçen komik bir anınızı anlatın.(askerlik anısı, evlendiğiniz gün, doktorunuzla ilk randevunuz, çocukluk anısı, vb.) gibi. Ancak iki kültür arasındaki etkileşime ağırlık veren alıştırmaların sadece birkaç üniteyle sınırlı kaldığı yani yetersiz olduğu söylenebilir. Bunun yanında, bazı ünitelerde yer verilen atasözleri, deyimler ve günlük konuşma dilindeki bazı kalıplaşmış ifadelerin de kültür aktarımına katkısı büyüktür. *Aç tavuk düşünde kendini buğday ambarında görür; Gülme komşuna, gelir başına; Kolay gelsin; Elinize sağlık, Afiyet olsun gibi ifadeler bunlardan bazılarıdır.**

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda sözü edilen (bkz. s. 35) kullanılan görsel öğelerin kültürü yansıtması ilkesine büyük ölçüde uyulmuştur. Kitabın genelinde metinler ve alıştırma ile birlikte hedef/kaynak kültürü yansıtacak olan fotoğraflara yer verilmiştir. Bunun yanında çizim ve karikatürlere de yer verilmiştir. Kullanılan görsel öğelerde büyük ölçüde gerek kılık kıyafetiyle gerekse davranışlarıyla modern Türk insanı imajı yansıtılmıştır. Ancak, bazılarında bu yaklaşımdan uzaklaşmış ve kültürel önyargılara sebep olabilecek fotoğraf ve çizimlere yer verilmiştir. Aile içinde bacak bacak üstüne atmış kumanda elinde oturan bir genç kız fotoğrafı ve görünüşlerinden yabancı oldukları anlaşılan kişilere Türk adlarıyla hitap edilmesi bazı örneklerdir. Yine de kitapta yer verilen görsel öğeler büyük ölçüde Türk kültürünü olduğu gibi yansıtmaktadır. Ancak, kitabın genelinde görsellik açısından göze çarpan noktası, görselliğe çok fazla önem verildiği hatta bazen fazlasıyla abartıldığıdır. Başka bir deyişle, kullanılan görsel öğelerin büyük bir çoğunluğu metinlerden bağımsızdır; bazen sayfada geçen tek bir cümle için bağlam dikkate alınmaksızın görsel öğeler kullanılmıştır. Kültür aktarımı açısından bakıldığında, kullanılan görsel öğelerin Türk kültürünü büyük ölçüde doğru yansıttığı söylenebilir ancak farklı kültürlerin kendilerinden de bir şeyler bulabileceği görsel öğeler sayıca çok sınırlıdır ve farklı kültürlerin bir arada bulunduğu en çok kullanılan görsel öğe de yine TÖMER’deki bazı sınıflarda çekilmiş olan fotoğraflardır. Bunun dışında, dünyaca bilinen ünlü bir yabancı masal kahramanının resminde kendi yüzü yerine bir Türk ünlünün yüzünün kullanılması kültürel yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek nitelikte ve hedef kültür üzerinde ne kadar durulduğunun en belirgin resmidir. Dolayısıyla, görsellik açısından değerlendirildiğinde, kitapta bulunan görsel öğelerin hedef kültürü büyük ölçüde doğru yansıttığı, ancak kültürlerarası etkileşim odaklı yaklaşım göz önünde bulundurulduğunda kaynak kültür öğelerine yeterince yer verilmediği için kültür aktarımı boyutunda yetersiz kaldığı görülmektedir.

Genel olarak kültür aktarımı açısından değerlendirildiğinde, kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğelerin öğrencileri hedef kültürle ilgili fazlasıyla bilgilendirdiği ancak kaynak kültüre yeterince yer verilmediği için ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştirmeyi büyük ölçüde öğrencinin kendi deneyimlerine bıraktığı ve çok sayıda hedef kültür öğesi ve yer

verdiği olumsuz diyaloglar ve bazı kültürel yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek konu, metin, alıştırma ve görsel öğelerle öğrencilerin sosyal/kültürel durumlarla ilgili eleştirel bir tutum geliştirmesinde yardımcı olmada yetersiz kaldığı söylenebilir.

4.3.3 Hitit 2 Orta Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Ünitelere göre Konu Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından Çözümlemesi

ÜNİTE 1

Konu Alanı

Bu ünite dilbilgisi konusu olarak gereklilik kipi işlenmiştir ve bundan hareketle üniteye ‘*Şimdi ne yapmalı?*’ ismi verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Ünite *misafirlikte geçen bir diyalog, turizmle ilgili farklı kişilerin görüşleri, gençleri etkileyecek markalar ve bir aile ilişkisini resmeden anne-çocuk arasında geçen konuşmalar* metinlere konu edilmiştir. Dolayısıyla, ünitenin ismiyle bağdaşmamakla birlikte ünite temel-yaşam-deneyim alanlarının konu edildiği söylenebilir.

Metin Türü

Diyalog ve düzyazılardan oluşmak üzere toplam üç tane kurma metne yer verilmiştir. İlk metinde hedef kültür ve kaynak kültür konuşturulmuştur. Metinlerin dili öğrencinin seviyesine büyük ölçüde uygun olmakla birlikte doğal kullanıma aykırı bazı ifadeler göze çarpmaktadır:

Örnek:

...

Nesrin Hanım: Afiyet olsun yavrum. Sen de benim bir kızımsın, kendini evinde gibi hissetmelisin!

Aslı: Evet Linda, burası senin de evin, çekinmemelisin.

Linda: Teşekkür ederim, çok içtensiniz.

...

(Hitit 2- sayfa 1)

Yukarıda bir bölümü verilen diyalog her ne kadar Türk misafirseverliğini yansıtması açısından kültür aktarımı için çok önemli olsa da *kendini evinde gibi hissetmelisin;*

çekinmemelisin gibi günlük hayatta bu tür diyaloglarda sık kullanılmayan ifadeler içermektedir. Burada, yukarıda da görüldüğü gibi doğallıktan uzaklaşmıştır. Bunun sebebi ise, işlenecek olan dilbilgisi konusunu kurma diyalogda mümkün olduğunca fazla kullanmaktır. Yine ünite de bulunan diğer diyalogda geçen *İşte olmalı; Bir eğlence yerinde olmalı; unutmuş olmalı, vb.* ifadeler de diyalogun dilini doğallıktan uzaklaştırmıştır. Bunun dışında, yine diyaloglarda geçen *anneciğim* hitabı anneye çok güzel bir hitap şekli olmakla birlikte günlük hayatımızda çok sık kullandığımız bir hitap şekli değildir. Ancak, ünite de gereklilik kipinin turizmle ilgili işlendiği iki metin farklı mesleklerin turizme yaklaşımının görülmesi açısından kültür aktarımında etkilidir. Yine kurma metinlerde geçen *Çok nefisti, Afiyet olsun, Hadi Türk kahvesi içelim, Sen de benim kızımsın, Başına bir iş mi geldi?, dantel örtü* gibi ifadeler Türk kültürünü doğru yansıtan kültür aktarıcılarıdır. Ünite de bunlar dışında dünya çapında popüler olan bir Türk şarkıcının (Tarkan) bir şarkısının dinleme metninin alıştırması olarak sunulması özgünlüğü açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Bunun yanında, bir seriden yapılan Mimar Sinan'la ilgili uyarılama da çok önemli kültür aktarıcılarıdır. Ayrıca, öğrencilere kültür karşılaştırması yapabilmeleri için sorulan sorular da kültür aktarımı açısından önemlidir.

Örnek:

- Siz bir Türk evine misafirliğe gittiniz mi? Orada neler yaşadınız, anlatın;
- Sizce turizmin çevreye etkileri nelerdir?; Sizce ideal bir marka nasıl olmalıdır?

Bu tür sorularla öğrenciler iki kültürü kıyaslama ve aradaki benzer ve farklı yanları görerek iki kültüre de eşit mesafede bakabilme imkanı bulacaktır. Metinler büyük oranda hedef kültür yani Türk kültürü üzerine kurgulanmıştır. Bir metinde ise turistlerin turizmle ilgili bazı fikirleri bir Türk balıkçının ağzından aktarılmıştır. Bu da kaynak kültür içerimi açısından önemlidir.

Görsellik

Ünite de yer verilen görsel öğeler hem metinlerle bağdaşmakta hem de kültür açısından metinleri desteklemektedir. *Türk evi, uyarı levhaları, hastane, anne-çocuk, camiler, Tarkan* kullanılan fotoğraflardan bazılarıdır. Bir fotoğrafta bir Çinli insan topluluğunun verilmesi kaynak kültürü içerdiği için kültür aktarımı açısından

önemlidir. Bunun dışında, fotoğrafı verilen bir iç-giyim mağazasının vitrininde bulunan Türk ve yabancı markalar da iki kültürü bir araya getirmiştir. Ancak, ilk diyalogda Linda olarak tanıtılan kişi görünüş itibarıyla bir Türk'e daha çok benzemektedir ve bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

ÜNİTE 2

Konu Alanı

Ünitede *futbol, karşılaşma ve sözsüz iletişim* konuları metinler dahilinde işlenmiştir ve üniteye, tamamen öğretilecek olan dilbilgisi konusunu içerisinde barındıran ‘*Tamam Anlaştık*’ ismi verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Bu isim konu olarak ünitenin tamamına hakim olmamakla birlikte metinlerde işlenen konular Temel-yaşam-deneyim alanlarından serbest zaman değerlendirme ve günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünitede toplam iki tane kurma metne yer verilmiştir. İlk metin futbolla ilgili bir metindir ve henüz orta seviyenin başında bulunan öğrencilere bu aşamada çok gerekli olmayacak bazı kelime ve ifadeler kullanılması metni zorlaştırmıştır.

Örnek: ... en azından çocukluğunda mahalle aralarında top koşturmuştur... bir tarafta ise itişe kakışa stadyuma girmeye çalışan seyirciler vardı.Havada konfetiler uçuşmaya başladı. ... bizim takımın oyuncularını paslaşarak karşı takımın kalesine ulaştılar. Tribünlerden hakemlere sataşmalar başladı.

(Hitit 2- sayfa 11)

Yukarıdaki metinde ve daha sonra *karşılaşma* ismiyle verilen diyalogda sırf işlenen dilbilgisi yapısını kullanmak için günlük hayatta kullanmadığımız bir şekilde ve pekiştirme amaçlı çok fazla ard arda yer verilen bazı ifadeler ise doğallığı ve akıcılığı bozmuştur:

Örnek:

...

Öğrenci: Ben de bir şirkette tercüman olarak çalışıyorum. Bu alanda çok iyiyim. Tercüme yapma yapma Fransızcamı iyice geliştirdim.

Öğretmen: Buna çok sevindim. Ayrıca seninle karşılaştığıma da memnun oldum.

Öğrenci: Ben de hocam. İnsanlar görüşmeye görüşmeye birbirlerini unutuyorlar.

Öğretmen: Haklısın. Sana numaramı vereyim. Bundan sonra sık sık telefonlaşalım.

Ünitede yer verilen üçüncü metin, Doğan Cüceloğlu'nun bir eserinden uyarlamadır. Basitleştirme yapılmıştır ve sözsüz iletişimle ilgilidir. ‘*Hayvanlar koklaşa koklaşa, insanlar konuşa konuşa*’ atasözümüz hedef kültürü doğrudan yansıtan önemli bir kültür aktarıcısıdır. Metinler genellikle hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. Ünitede, öğrencilerin hedef kültürle kaynak kültürü kıyaslayarak her iki kültüre aynı mesafede bakabilmelerini sağlayacak olan kültür karşılaştırması sorularına da yer verilmiştir.

Örnek:

- Sizin ülkenizde en çok ilgi gören spor dalı hangisi? Niçin?
- Toplumdan topluma farklılık gösteren, özel anlamı olan jest ve mimikler hakkında konuşun.

Görsellik

Görsel öğeler büyük ölçüde Türk kültürünü doğru yansıtmakla beraber bazı yabancı insan figürlerine Türk isimlerinin verilmiş olması kültürün doğru aktarımı açısından doğru değildir. Bunun yerine, verilen yabancı resimlerin yanına yine yabancı isimler kullanılması hem kaynak kültür kullanımı açısından öğrenciler tarafından daha ilginç bulunabilirdi hem de kültürel yanlış anlama veya önyargılar engellenebilirdi. Ayrıca, evrensel kültür öğelerine yer verilmiş ve Charlie Chaplin ve Japonların bulunduğu bir resim sözsüz iletişim metnine eşlik etmiştir. Yine fotoğraflarla bir Türk genç kızın farklı mimikler sergilemesi yoluyla sözsüz iletişime yer verilmesi kültürün doğru aktarımı açısından önemlidir.

ÜNİTE 3

Konu Alanı

‘*Hayaller Gerçek Olsa*’ adı verilen bu ünite dilbilgisi konusu olarak dilek kipi işlenmiş, bundan hareketle üniteye bu isim verilmiştir ve *Yalnızlık, Kitabın büyüüsü ve*

Tiyatro dünyasına girerken başlıkları altında metinlerde konu olarak hep bu hayaller konusu hakimdir. (bkz. Ek 4-s. 167) Burada yine dilbilgisi yapısını mümkün olduğunca çok kullanarak öğrencinin aklına daha iyi yerleştirme mantığından hareket edilerek metinler oluşturulmuş ve yapı metinler içerisine bol miktarda serpiştirilmiştir. Ünite, yer verilen metinlerin konusu itibarıyla temel-yaşam-deneyim alanlarından hayal gücünü geliştirmeye dahil edilebilir.

Metin Türü

Üniteye toplam üç tane kurma metne yer verilmiştir. Yine bazı metinlerde sırf dilbilgisi yapısını kullanmak amacıyla doğallıktan uzaklaşmıştır. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrencilerin dil seviyesine uygundur. Ayrıca, metinler öğrenciye Türk kültürünü olduğu gibi aktaran ve günlük hayatta sıkça karşılaşılabileceği ifadeler de içermektedir

Örnek:

Ayhan Bey: Hanım, çocuklar evlenip gitti, yapayalnız kaldık.

Ayten Hanım: Haklısın, kapı dışı bile gurbet sayılır...

Ayhan Bey: Hele Mine'yle hiç görüşemiyoruz. Aylardır burnumda tütüyor.

Ayten Hanım: Doğru söylüyorsun. Önümüzdeki hafta da bayram...

(Hitit 2- sayfa 23)

Metinler yine, anlaşıldığı üzere, hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. Bir metinde yer verilen kitap konusu hem yeni öğrenilen dilbilgisi yapısını içerisinde barındıran hem de her kültürün aynı mesafeden bakabileceği bir konu olarak önemli bir kültür aktarıcısıdır. Kültür karşılaştırması sorularına da yer verilmiştir:

Örnek:

- Bir hayalinizi ya da pişmanlığınızı anlatın.
- Tatildeyken yaşadığınız ilginç bir anınızı anlatın.

Görsellik

Üniteye yer verilen *insan figürleri, yayla, kütüphane, kitap kapakları, tiyatrocular, Topkapı Sarayı*, vb. Türk kültürünü doğru yansıtan ve metin ve alıştırmaları destekleyen kültür aktarıcılarıdır. Daha çok hedef kültür öğelerine yer verilmiştir. Kitap kapaklarının alıştırmalarla birlikte sunulduğu bir resimde yerli ve yabancı

kitapların birarada bulunması, hedef kültür ve kaynak kültürü birarada içerdği için kültür aktarımı açısından önemlidir. Bunun dışında, yine tek bir kelime için yer verilen görsel öğeler de mevcuttur.

ÜNİTE 4

Konu Alanı

Dilbilgisi konusu olarak dönüşlü eylemlerin işlendiği bu üniteye ‘*Yaşamdan Kesitler*’ adı verilmiş ve üniteye *Mağara Adamından Günümüze* ve *Şehir Kurma* gibi geçmiş ve gelecekle ilgili konulara yer verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Bu, temel-yaşam-deneyim alanlarından zamanla ilgili deneyimlere dahil edilebilir. Görüldüğü üzere üniteye verilen genel isim de üniteye işlenen konuları içermektedir.

Metin Türü

Üniteye tamamı kurma metin biçiminde olmak üzere toplam üç metne yer verilmiştir. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygun, akıcı ve doğaldır. Kültür karşılaştırması sorularına yer verilmeyişi öğrencilerin kendilerini hedef kültüre yakın hissedebilmeleri açısından olumsuzdur. Bunun yanında, yer verilen metinlerde hedef kültür hakimiyeti olmayışı ve daha çok herkesi ilgilendiren geçmiş ve teknoloji konularına yer verilmesi kültür aktarımı açısından önemlidir. Sırf öğretilecek olan dilbilgisi yapısını öğrenciye göstermek için metinlerde gereksiz yerlerde bu yapıya yer verilip parçaların anlam bütünlüğü bozulmamıştır. Alıştırmalar metinlerden bağımsız ve dilbilgisi yapısını öğrenciye kullandırmaya yöneliktir. Yine dilbilgisi yapısını öğretmek için yer verilen bazı ifadelerin doğal kullanımdan uzaklığı açısından kültür aktarımına olumsuz etkisi vardır:

Örnek: Hırsız kendini saklıyor.

Çocuk salıncakta kendini sallıyor.

Çocuk kendini yuvarlıyor.

(Hitit 2- sayfa 36)

Bunun yanında, günlük hayatta sıklıkla kullanılan bazı deyimlerin de alıştırmaların bazılarında geçmesi, hem öğrenilenin günlük hayatta kullanılabilirliği açısından hem de kültür aktarımı açısından büyük önem taşımaktadır:

Örnek: Ayşe kendini dev aynasında görüyor.

Kendimi daha iyi hissediyorum.

Kendime söz verdim, yiyeceklerime dikkat edeceğim.

Kusuru önce kendimizde arayalım.

(Hitit 2- sayfa 40)

Ünitede karşılaştırmalı kültür aktarımı alıştırmalarına yer verilmemiştir ve bu da öğrencinin öğrendiği bilgiyi kendi kültürüyle kıyaslamasını engelleyeceği için kültür aktarımı açısından olumsuz bir duruma sebep olabilir.

Görsellik

Ünitede yer verilen görsel öğeler metin ve alıştırma destekler niteliktedir ve çizimler kültürel önyargılarına sebebiyet verecek şekilde kullanılmamıştır. Türk kültürünü yansıtan birkaç insan figürü dışında kullanılan diğer görsel öğeler, hemen her kültürün aynı mesafeden görebileceği ve anlayabileceği şekildedir. Bu da kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır.

ÜNİTE 5

Konu Alanı

‘*Eskiden beri* ‘ adı verilen bu ünite dilbilgisi konusu olarak zaman ve başlama ulaçları işlenmiş ve konuyla paralel olarak da üniteye bu isim verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Ünite *tek dileğim, tartışma*(telefon diyalogları), *iç hesaplaşmalar* ve *Ben küçük bir çocukken* gibi günlük yaşam ve zamanla ilgili deneyimlere dahil edilebilecek temel-yaşam-deneyim alanları konu edilmiştir ve bunun da herkesin kendinden birşeyler bulması açısından kültür aktarımına olumlu katkısı vardır.

Metin Türü

Ünitede tamamı kurma metin olmak üzere toplam dört tane metne yer verilmiştir. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygundur ve metinlerin dili akıcı ve doğaldır. Sözsüz iletişim öğelerine yer verilmemiştir ve kullanılan diyalog her ne kadar Türk aile yapısını yansıtsa da olumsuz bir durum sergilemektedir ve bu kültürel yanlış anlama veya önyargılara sebep olabilir:

Örnek:

Serpil: Az önce Özlem telefon etti. Fatih fırında balık yapmış, bizi yemeğe davet ediyorlar. Ne dersin?

Sedat: Hiç fena olmaz, ama şu anda bir toplantıya girmek üzereyim; kaçta biter, bilmiyorum.

Serpil: Biliyorsun, uzun zamandır bizi çağırıyorlar. Bu kez de gitmezsek çok ayıp olacak.

Sedat: Tamam da, bu adamlar da aylardan beri bu toplantıyı bekliyorlar. Bu proje şirket için çok önemli. Toplantıyı iptal etmem mümkün değil, üzgünüm Serpil. Hem yarın sabah İzmir'e uçuyorum.

Serpil: Ne İzmir'e mi? Sedat, bak, artık sabrım taşıyor. Evlendik evleneli senden aynı lafları duymaktan bıktım. Ne zaman normal çiftler gibi olacağız? Çok merak ediyorum doğrusu.

Sedat: Serpil, uzatıyorsun! Ben her konuda sana karşı anlayışlı davranabiliyorum. Ama, sen ne zaman işimin önemini anlayacaksın? Ben de bundan bıktım. Yaşayabilmemiz için çalışmam lazım. Anla artık!

Serpil: Off...Sıkılıyorum bu tartışmalardan. İşinden başka bir şey düşünmüyorsun. Evle ilgilenmiyorsun, faturaları ben yatırıyorum, alış veriş ben yapıyorum, evin bütün sorumluluğu bende. Bunlar yetmiyor, bir de işe gidiyorum. Hiç yakınıyor muyum? Tek isteğim seninle biraz daha fazla zaman geçirebilmek. Ama, sen bilirsin. Artık yeter. Sabrımın bir sınırı var.

Sedat: Aman be! Ben de yıllardır senin dırdırından bıktım. Yeter artık! Bu akşam eve gelmiyorum.

Serpil: Yalnız bu akşam değil, bence bundan sonra hiç gelme!

(Telefonu Sedat'ın suratına kapatır.)

(Hitit 2- sayfa 47)

Bunun dışında, alıştırılmalarda kültür karşılaştırması sorularına yer verilmiştir ve bu karşılaştırmalı kültür anlayışına göre önemli bir kültür aktarıcısıdır:

Örnek:

- Aile içi tartışmalar hakkında neler düşünüyorsunuz? Tartışırken nelere dikkat etmeli?

- Her insan çocukluk anılarını hatırlar, hiç unutamaz. Siz de bir çocukluk anınızı yazın.

Görsellik

Ünitede Türk kültüründen olduğu kadar evrensel kültürden de görsel öğelere yer verilmiştir. Yabancı isimli bir *gemi, alyanslar, Miami, Londra, Atina, Paris ve Japonya’ dan görüntüler* bulunması öğrencilerin kendi kültürlerinden de derste birşeyler bulabilmeleri açısından önemlidir. Bu da kendilerini hedef kültüre yakın hissetmeleri ve varsa önyargılarını kırabilmeleri açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Kullanılan insan figürleri ise Türk kültürüyle tam anlamda bağdaşmaktadır. Bu da doğru kültür aktarımı açısından önemlidir.

ÜNİTE 6

Konu Alanı

Dilbilgisi konusu olarak şart ekinin işlendiği bu ünite dilbilgisi konusuyla paralel olarak ‘ *Eğer*’ ismi tercih edilmiştir ve üniteye yer verilen *hayaller, karakter analizi, evlilik ve bir babanın öğütleri* gibi metinlerde ve alıştırmalarda da bu konu hakimiyeti vardır. (bkz. Ek 4-s. 167) Temel-yaşam-deneyim alanlarından hayal gücünü geliştirme ve günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünitede diyalog ve düzyazı şeklinde toplam üç kurma metne yer verilmiştir. Metinlerde dilbilgisi konusunu vurgulamak esas tutulmuştur. Hatta, konuyu pekiştirmek amacıyla zaman zaman doğallıktan uzaklaşmıştır.

Örnek: ... Bazen kendimi eleştirir, kendi kendime ‘ Keşke bu kadar çok sinirli olmasam ve insanlara karşı biraz daha hoşgörülü olabilsem...’ derim.
Ben kim miyim? Adım Emre, soyadım ise Titiz.

(Hitit 2- sayfa 56)

Yukarıdaki örnekte de görüldüğü gibi -se, -sa şart ekinin çeşitli kullanımlarını sunmak için doğallıktan uzaklaşmıştır. Yine günlük hayatta hemen hiç karşılaşmayacağımız şekilde sadece dilbilgisi yapısını göstermek amacıyla tekrarlamalara yer verilmiştir. Bunun dışında, metinler büyük ölçüde öğrencilerin dil

seviyesine uygundur. Metinlerde geçen *trafik canavarları, gerçekten mi?, herhalde, benden habersiz iş yapıyorsunuz* gibi ifadeler öğrencilerin günlük hayatta sık karşılaşılabileceği ve kullanabileceği türdendir. Metinler hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. Bunun dışında, yine şart ekiyle ilgili olarak bir özgün metne yer verilmiştir. Bu, Rudyard Kipling tarafından yazılan *Bir babanın evladına öğütleri* isimli bir yazıdır ve sadece kaynak kültür yada hedef kültüre değil herkese hitap etmektedir. Başka bir kültürden biri tarafından yazılması ve her kültüre hitap etmesi açısından önemli bir kültür aktarıcısı olarak görülebilir. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği soruların sorulması da kültür aktarımı açısından önem taşımaktadır.

Örnek: Ülkenizdeki evlilik geleneğini anlatan bir kompozisyon yazınız.

Görsellik

Ünitede hem Türk kültürü hem de az sayıda da olsa evrensel kültürü vurgulayan görsel öğelere yer verilmiştir. *Okul, çiçekçi, market, düğün, güveç, Artvin, Kekova, vb.* Türk kültürünü doğru şekilde yansıtan kültür aktarıcılarıdır. Bunun dışında, açlıkla ilgili bir alıştırmanın beraberinde Afrikalı çocukların bulunduğu bir fotoğrafın verilmesi de kültür aktarımı açısından önemlidir. Ancak, yine sadece tek bir alıştırmadaki tek bir kelime için yer verilen bazı fotoğraflar alıştırma-resim yada konu- resim ilişkisini çok iyi yansıtmamaktadır.

ÜNİTE 7

Konu Alanı

‘*Doğayı yaşatmak*’ adı verilen bu üniteye ettirgen yapı işlenmiş ve bundan dolayı üniteye konuyu içinde barındıran bu isim verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Ancak, ‘doğa’ konusu metinlerde de işlenen konudur. Bu konu, temel-yaşam-deneyim alanlarına da dahil edilebilir, çünkü her kültürden herkesin bu konuda kendinden bir şeyler bulması mümkündür.

Metin Türü

Biri diyalog biri düzyazı olmak üzere toplam iki tane kurma okuma metne yer verilmiştir. TEMA Vakfıyla ilgili olan ve bir diyalog olan ilk metin, ülkemizde de

insanların doğaya önem verdiklerini göstermesi ve kaynak kültürün de bu konuda olumlu tutum edinmesine katkıda bulunması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Dil büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygun ve akıcıdır. Sadece öğretilecek olan dilbilgisi yapısını kullanıp doğallıktan uzaklaşmamıştır. Yer verilen ikinci metin de bir düzyazı metni olup TEMA Vakfıyla ilgilidir. Özgün metinlere yer verilmemiştir. Alıştırmalarda öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği kültür karşılaştırması sorularına da yer verilmiştir:

Örnek:

- Ülkenizde TEMA Vakfı benzeri bir kuruluş var mı? Faaliyetleri nelerdir? Siz de kendi ülkenizdeki çevre kirliliğine ilişkin örnekler verip önerilerinizi listeleyin.

Görsellik

Ünitede yer verilen görsel öğeler metinleri desteklemektedir: *TEMA Vakfının broşürleri, insan figürleri ve doğayla ilgili resim ve fotoğraflar* kültürü doğru yansıtmaktadır ve kültürel yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek nitelikte değildir. Ünitede hem hedef kültürden hem de kaynak kültürden görsel öğeler bulunması ise kültür aktarımı boyutunda büyük önem arz eder.

ÜNİTE 8

Konu Alanı

Bir tekrar ünitesi olan bu üniteye ‘ *Neler öğrendik?*’ adı verilmiş ve üniteye metinlerden çok bol miktarda alıştırmaya yer verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 167) Amaç, kitapta o zamana kadar verilen dilbilgisi yapılarını öğrencilere hatırlatmak ve alıştırmalar yoluyla kullanmalarını sağlamaktır.

Metin Türü

Ünitede televizyonla ilgili bir kurma metne yer verilmiştir. Öğretilen dilbilgisi konularını bir arada vermeye çalıştığı için haliyle doğallıktan uzak olmuştur ancak metin dil seviyesi bakımından öğrenci seviyesine uygundur:

Örnek:

Televizyon seyretmeyi çok seviyorum. Her akşam eve döndükten sonraki ilk işim televizyonu açmak oluyor. Hemen tüm kanalları tarıyorum. Bazen aynı anda birçok güzel program yada film yayınlıyorlar. Bunu pek sevmiyorum, çünkü bu programların hepsini seyretmek istiyorum. ‘ Keşke aynı anda 3-5 kanalı birden seyretmek mümkün olsaydı.’ diye düşünmekten kendimi alamıyorum. Ne güzel olurdu. Televizyon seyrederken sanki bu dünyadan kopuyor başka bir dünyaya gidiyorum. Hiçbir şeyi, hiç kimseyi umursamıyorum. Savaş bile çıksa umurumda değil. Geçen yıl çok fazla televizyon seyretmekten gözlerim bozuldu. Doktora gidip muayene oldum. Doktor hemen bana bir gözlük verdi. Şimdi daha rahat televizyon seyredebiliyorum.

Bunun dışında, yer verilen ikinci metinde, cümleler karışık şekilde verilmiş ve öğrencilerin bunları bir sıraya koyması istenmiştir. Yine ünitenin amacıyla paralel olarak öğrencilerin dönüşlü ve ettirgen eylemleri bulmaları istenmiştir. Dili büyük ölçüde öğrenci seviyesinin üzerindedir ve diyalogda olumsuz bir tablo çizilmiştir. Bu açıdan, kültürel önyargılara sebep olabilecek niteliktedir.

(Hitit 2- sayfa 74)

Örnek:

- ...
- O sırada kocası da evde söylene söylene kravatını arıyordu. ‘ Hemen giyinmem gerek. Yoksa geç kalacağım. Kravatım nerede?’
- Çünkü, her gün evde aynı işleri yapmaktan bıktım. Hiç sosyal yaşantım kalmadı. Hem de para kazanmam gerek. Yarın eski patronuma bir telefon etsem iyi olacak galiba.
- Güzin bebeği yatağına koyup kocasının kravatını getirdi. Orçun Bey sinirli sinirli kravatını alıp taktı ve karısına ‘Hoşça kal’ bile demeden evden çıktı.
- ...

(Hitit 2- sayfa 76)

‘Gençler nelere sinirlenir?’ adlı metin tamamen Türk kültürünü yansıtan ifadeler içermektedir ve metin devamında verilen konuşma bölümü alıştırma sorularında ‘ Siz

nelere sinirlenirsiniz?’ gibi öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği sorulara yer verilmesi kültür aktarımı açısından önemlidir. Bunların dışında, Türk kültürünü doğrudan yansıtan ‘Gençlik Bayramı’ adlı bir dinleme metnine de yer verilmiştir.

Görsellik

Ünitede yer verilen görsel öğeler hem Türk kültüründen hem de farklı kültürlerden öğeler içermekte ve metinleri desteklemektedir. Başka kültürlerden görsel öğelerin bulunması farklı kültürlerden gelen öğrencilerin kendilerinden birşeyler bulabilmesi ve hedef dile karşı önyargısız yaklaşabilmelerini sağlaması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır.

ÜNİTE 9

Konu Alanı

Dilbilgisi konusu olarak edilgen eylemlerin işlendiği bu ünite dilbilgisi konusuyla paralel olarak ‘ *Kim tarafından?’* adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 169) *Bağ bozumu, Urfa, ayçiçeği, iş-arkadaş ve davet diyalogları* üniteye yer verilen konulardan bazılarıdır. İşlenen konular, günlük yaşam, yer değiştirme ve iş hayatı şeklinde temel-yaşam-deneyim alanlarına dahil edilebilir niteliktedir.

Metin Türü

Ünitede düzyazı ve diyalog şeklinde toplam dört kurma metne yer verilmiştir. ‘Bağ bozumu’ konusunun işlendiği ilk metnin içine yerleştirilen bir mani özgün metin olarak önemli bir kültür aktarıcısıdır.

Örnek:

Asmadan üzüm aldım

Sapını uzun aldım

Verin benim yarimi

Annemden izin aldım

...

(Hitit 2- sayfa 85)

Bunun dışında, Urfa konusunun işlendiği metin ve diğerleri büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygundur ve akıcıdır. Metinlerde geçen *büyük küçük herkes tarafından*

sevmek, Emredersiniz beyefendi, kara kara düşünmek, hiç fena olmaz, ne yazık ki öyle gibi ifadeler hem Türk kültürünü yansıtmaları açısından önemli kültür aktarıcılarıdır hem de günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. Metinler hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. Urfa ile ilgili olan metnin sonunda bir Urfa türküsüne yer verilmesi ise, yine özgün metin olarak önemli bir kültür aktarıcısıdır. Türkü, olduğu gibi, yani basitleştirme hatta yöresel ağız değişikliği yapılmadan verilmiştir. Bu özelliğiyle de kültür aktarımına katkısı olduğu söylenebilir.

Örnek:

Urfa'nın etrafı
Dumanlı dağlar aman aman
Ciğerim yanıyor aney
Gözlerim ağlar.
...

(Hitit 2- sayfa 90)

Alıştırmalar yine diğer ünitelerde olduğu gibi metinlerden bağımsız sadece verilen dilbilgisi yapısını öğrenciye kullanırmak üzere hazırlanmıştır. Dolayısıyla çok mekaniktir ve hedef kültüre odaklanmıştır. Kültür aktarımı boyutunda öğrenciye faydası olabilecek olan bir kültür karşılaştırması sorusuna yer verilmiştir:

Örnek:

- Sizin ülkenizde de tarihi çarşılar var mı? Bunların ilgi çekici yanları nelerdir?

Görsellik

Kullanılan görsel öğeler Türk kültürünü büyük ölçüde doğru yansıtmaktadır. Bağ bozumu metniyle birlikte sunulan *üzüm ve asma fotoğrafları, İstanbul'un laleleri, Urfa ve bakır işleme fotoğrafları ve ayçiçeği tarlası* fotoğraflarının hepsi metinleri kültürel anlamda iyi bir şekilde tamamlamaktadır. Ancak, diyaloglardan birinde yer verilen iki arkadaşın konuşmasının bulunduğu diyalogdaki fotoğraflar Türk kültürünü yansıtmamaktadır ve bu iki kişi ise Türk isimleriyle konuşturulmuştur. Bu açıdan, kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

ÜNİTE 10

Konu Alanı

‘Aşk budur işte’ adı verilen bu ünite de dilbilgisi konusu olarak ortaçlar işlenmiş ve ünite de büyük ölçüde aşk konusunu içeren metinler yer almıştır. (bkz. Ek 4-s. 169) *Truva, Ferhat ile Şirin, Leyle ile Mecnun ve aşk falı* konunun işlendiği metinlerden bazılarıdır. Bu yönüyle ünitenin konusu genel olarak temel-yaşam-deneyim alanlarından duygular konusuna dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünite de yer alan ilk metin Truva konuludur ve ana teması aşktır. Metin kültür aktarımı açısından herkesin ilgisini çekebilecek nitelikte dir ve dili öğrenci seviyesine uygun ve de akıcıdır. *Zeus, Hera, Aphrodite* gibi Yunan mitolojisinden olan herkesin bir şekilde aşına olduğu bu isimler de parçayı hem daha anlaşılır hem de ilginç kılmaktadır. Okuma bölümünde yine aşkla ilgili iki metin içerilmiştir: *Ferhat ile Şirin ve Leyla ile Mecnun*. Burada konu edilen aşk ise öğrencilerin anlayabileceği şekilde basit cümlelerle ifade edilmiştir. Bu iki hikaye ayrıca birer halk edebiyatı ürünü olmaları açısından önemli kültür aktarıcılarıdır.

Örnek:

..... Kız kardeşi Şirin için yaptırdığı sarayın duvarlarını bir süsleme ustası olan Ferhat’a süsletir. Ferhat ile Şirin bu çalışma sırasında karşılaşır ve birbirlerine aşık olurlar. Ancak, Şirin bir prenses, Ferhat ise sadece fakir bir işçidir. Bunu duyan Mehmene Banu, Ferhat’tan şehri terk etmesini ister.....

(Hitit 2- sayfa 101)

Bunun dışında, bir köşe yazısından uyarlama ve önemli Türk şairlerinin aşk konulu şiirleri dilleri basitleştirilmeden kimi kısaltılarak verilmiştir. Bu şiirler özgün metin olmaları sebebiyle önemli kültür aktarıcılarıdır.

Örnek:

Mihriban

Tabiblerde ilaç yoktur yarama

Aşk deyince ötesini arama

Her nesnenin bir bitimi var ama
Aşka hudut çizilmiyor Mihriban.

Abdürrahim Karakoç

(Hitit 2- sayfa 101)

Yine herkesin ilgisini çekebilecek bir konu olan burçlara ve aşk falına yer verilışı de kültür aktarımına katkıda bulunmaktadır. İletişim kalıplarına bu ünite de yer verilmemiştir. Bunun dışında, kültür aktarımı boyutunda büyük önem taşıyan bir kültür karşılaştırması alıştırması vardır:

Örnek:

- Her kültürde, Herkesin bildiğı ve anlattığı, dilden dile dolaşan bir aşk öyküsü vardır. Siz de kültürünüze ait yada bildiğiniz bir aşk hikayesini yazın.

Görsellik

Truva ve Zeus Tapınağı evrensel kültürü temsil etmeleri açısından herkesin ilgisini çekebilecek niteliktedir ve kültür aktarımında önemli yeri vardır. Bunun dışında metin ve alıştırmaları desteklemek için yer verilen *Sinop*, *Kemal Derviş*, ve *Türk yemekleri* fotoğrafları Türk kültürünü doğrudan yansıtmaları açısından önemli kültür aktarıcılarıdır. Kaynak kültürden de insan figürlerine yer verilmiştir. Çizimler de kültürel yanlış anlamaya sebep olabilecek nitelikte değildir. Hatta, Ferhat ile Şirin hikayesi beraberinde yer verilen ve bir halk ozanını resmeden çizim elindeki sazıyla, üzerindeki çizgili gömleği ve yeleğiyle çok başarılıdır.

ÜNİTE 11

Konu Alanı

Bu ünite de bir önceki ünite de başlanan ortaçlar konusu devam ettirilmiş ve dilbilgisi yapılarının bol miktarda bulunduğu aynı zamanda temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşama dahil edilebilecek *medya* konusu işlenmiştir. Bundan dolayı üniteye de *Medya Medya* adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 169)

Metin Türü

Düzyazı ve diyalog şeklinde toplam üç kurma metne yer verilmiştir. Metinler medya konuludur ve anlatım dili öğrenci seviyesine uygundur. Ortaçlar günlük hayatımızda

bol miktarda kullanılan dilbilgisi yapıları olduğu için metinlerde sıkça kullanılsa da doğallığı ve akıcılığı bozmamıştır. Diyalogda bir gazeteciyle belediye başkanı arasında geçen konuşmada iletişim kalıpları gerçek hayatta kullanıldığı şekliyle sunulmuştur. Bunun dışında, üç gazete metnine yer verilmiş ve öğrencilerin bu metinleri ortaç ekleriyle tamamlamaları istenmiştir. Yine farklı gazetelerden alınan haberler özgün metin biçimiyle öğrencilere sunulmuştur. Bunlar, kültür aktarımı açısından önemli faktörlerdir. Öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği bir konuşma alıştırmalarına yer verilmiştir:

Örnek:

- ‘Ülkenizde yayımlanan günlük gazeteleri sınıfta tanıtın. Bunlarda ne tür haberlere daha çok yer veriliyor anlatın.’

Görsellik

Metin ve alıştırmaları desteklemek amacıyla verilen görsel öğeler büyük ölçüde Türk kültürünü yansıtmaktadır. Ancak, gazeteci ve belediye başkanı arasında geçen diyalogla beraber verilen fotoğraftaki karakterler Türk kültürünü yansıtmamakla beraber Türk kültüründen öğeler içermektedir. (*..tüm Türkiye’ye söylüyorum, medya günlüğü adlı program gibi*) Başka bir deyişle, tamamen yabancı görünümünde olan bu iki kişi sanki Türk’müş gibi tanıtılmış hatta fotoğraftaki bayan ikinci ünite de *Suna* olarak karşımıza çıkmıştır. Aynı karakteri bu şekilde birbirinden bağımsız konularda farklı şahıslarmış gibi sunmak doğru değildir. Aynı zamanda, kültürel yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

ÜNİTE 12

Konu Alanı

Ünite dilbilgisi konusu olarak dolaylı anlatım işlenmiş ve konuyla paralel olarak üniteye ‘ *Ne Söyledi?*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 169) Ünite daha çok dilbilgisi yapısı etrafında verilen metin ve alıştırmalar içermektedir. *İlk Türk hippisi, sevgi yüklemesi ve aileler yarışması* ünite de yer verilen konulardan bazılarıdır. Ünite de yer verilen metinlerdeki konular temel-yaşam-deneyim alanlarından zamanla ilgili deneyimler ve günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Diyalog şeklinde iki kurma metne yer verilmiştir çünkü dolaylı yapıyı bu şekilde vermek hem kitap yazarları açısından daha kolay hem de öğrenci tarafından anlaşılması daha kolaydır. Diyalogların dili büyük ölçüde öğrencilerin dil seviyesine uygun ve akıcıdır. Ancak, sırf dilbilgisi yapısını tekrar etmek için diyaloglarda yer verilen bazı ifadeler dili doğallıktan uzaklaştırmaktadır.

Örnek:

...

Aylin: Doktor sana hastalığın konusunda bir açıklama yaptı mı?

Beril: Evet, kendime dikkat edersem tehlikeli olmadığını ve hastalıkla mücadelede en önemli şeyin moral olduğunu söyledi.

Aylin: Peki neden bu hastalığa yakalandığını da söyledi mi?

Beril: Evet, genellikle kalıtsal olduğunu, ama düzensiz beslenmeden de olabileceğini söyledi. Bu konuda kesin bir bilgiye ulaşılmamış.

Aylin: Yani herkesin başına gelebileceğini mi söylemek istedi?

Beril: Tabii ki.

...

(Hitit 2- sayfa 123)

Özgün metin olarak Özcan Köknel'in *İlk Türk Hippisi* adlı yazısı ve Bütün Dünya adlı dergiden alınan aileler yarışmasıyla ilgili bir metne yer verilmiştir. Bu tür metinlere yer verilmesi, kültür aktarımını sağlamak açısından çok önemlidir. Bu metinler de öğretilen dilbilgisi yapısını içermekte ancak özgün oldukları için daha doğal bir şekilde ifade etmektedirler. Bunun dışında, kültür karşılaştırması için '*Sizce aile neyi ifade ediyor?*' gibi bir soruya yer verilmesi öğrencinin iki kültürü kıyaslayarak ikisine de aynı mesafeden bakabilmesine olanak tanımaktadır.

Görsellik

Türk kültürü ve evrensel kültürü yansıtan görsel öğelere yer verilmiştir. *Manavgat, Hamsi, Türk kahvesi, gözleme ve Mısır* fotoğrafları bunlardan bazılarıdır ve kültürü doğru yansıtmaktadır. Aileler yarışmasıyla ilgili metinle beraber sunulan fotoğraf tipik bir Türk gelin-damatı yansıtmaktadır. Bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamaları engelleyebilmek açısından önemlidir.

ÜNİTE 13

Konu Alanı

Dilbilgisi konusu olarak işlenen zaman ulaçları konusuna paralel olarak üniteye ‘ *Ne zaman?*’ ismi verilmiştir (bkz. Ek 4-s. 169) ve üniteye bulunan metinlerin de konusu büyük ölçüde aynı olduğu için temel-yaşam-deneyim alanlarından zamanla ilgili deneyimlere dahil edilebilir.

Metin Türü

Üniteye hem dilbilgisi konusu hem de zaman konusunu içeren toplam dört kurma metne yer verilmiştir. Düzyazı şeklinde olan ilk metinde *kilise, vaaz, Fransa* gibi kaynak kültürden öğeler içerilmiştir. Bu kültür aktarımı açısından önemli bir durumdur. Bir günün öyküsü adı verilen ve diyalog biçiminde olan ikinci metinde aynı gün içinde geçen üç konuşma metni yer almaktadır. Dili akıcı ve doğaldır. *Hayırlı işler, hoş geldin, kolay gelsin, ustacığım, haydi eyvallah* gibi Türk kültürünü yansıtan ve günlük hayatta da kullanılabilirliği olan ifadeler içermektedir. Kuşak çatışmasının anlatıldığı diğer bir metinde ise, her kültürde bulunabilecek olan bazı gerçeklere dikkat çekilmiştir ve kültür aktarımı açısından herkesin ilgisini çeken bir konu olduğundan önemlidir.

Örnek:

Kuşak çatışması

...Her kuşağın kendisinden önceki ve sonraki kuşakla yaşam şartları ve insan ilişkileri yönünden birtakım farklılıkların olması doğaldır. Bu yüzden de, zaman zaman aile büyükleri ile gençler arasında çatışmalar yaşanmaktadır. Özellikle gençlerin sabırsızlığı ve düşüncelerinin doğruluğu konusundaki ısrarları, yetişkinlerin de kimi konulardaki katı tutumları bu çatışmaları derinleştirebilmektedir. Bu sebeple evini terk eden, ailesinden kopan ve bunalımlara giren birçok genç, eğer iş yaşamında da başarılı olamazsa geri dönüşü mümkün olmayan yollara girebilmektedir.

(Hitit 2- sayfa 143)

Genel olarak, kurma metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygun ve doğaldır. Bunlar dışında, Umur Bugay’ın bir dergiden alınan yazısına da yer verilmiştir.

kültür aktarımı boyutunda önem arz etmektedir. Kültür karşılaştırması soruları bulunmamaktadır. Ancak, bazı iletişim kalıplarına yer verilmiştir.

Örnek:

Ayakkabıcı: Selamünaleyküm, hayırlı işler usta.

Marangoz: Aleykümselam, sağ ol, hoş geldin.

Ayakkabıcı: Ustacığım, merhaba hayırlı işler!

Derici: Merhaba, hoş geldin.

Ayakkabıcı: Haydi eyvallah!

Derici: Güle güle.

Ayakkabıcı: Allaha ısmarladık.

Kutucu: Güle güle usta. Siftahı senden, bereketi Allah'tan. Haydi hayırlı işler!

(Hitit 2- sayfa 137)

Görsellik

Görsel öğeler Türk kültürünü doğru yansıtmakta, metin ve alıştırmaları desteklemektedir. Kuşak çatışması bölümünde yabancı insan figürlerine de yer verilmiştir. Kaynak kültürü içermek için de tek bir sözcükle alakalı resimler kullanılmıştır.

ÜNİTE 14

Konu Alanı

'*Olmaz olmaz*' adı verilen bu ünite (bkz. Ek 4-s. 169) dilbilgisi konusu olarak ortaçağlar işlenmiştir ve ünitenin geneline Türk Kültürü egemenliği söz konusudur.

Metin Türü

Düzyazı şeklinde ve Türkiye'yle daha çok turistik açıdan ilgili olan ilk metinde evrensel kültürden bazı isimlere de yer verilmesi öğrenciyi kendini konuya daha yakın hissettirecek niteliktedir. (*Mevlana, Marcus Antonius, Kleopatra, Nuh Peygamber, Aziz John ve Meryem Ana* gibi) Üniteye yer verilen kurma metinler büyük ölçüde hedef kültür üzerine kurgulanmıştır. (*Türkiye'ye hoşgeldiniz, Lületaşı,*

Anıtkabir, Güller, vb.) Bunların tamamı Türk kültürünü doğru şekilde yansıtan kültür aktarıcılarıdır. ‘Anıtkabir’ ismi verilen diyalogda kaynak kültür ve hedef kültür konuşurulmuştur; bunun kültür aktarımına katkısı vardır:

Örnek:

Paskazi: Hocam, Anıtkabir’in mimarisi bana çok değişik geliyor. Ne zaman yapılmış acaba?

Tülay: Yapımına ne zaman başladığını bilmiyorum ama 1953’te ancak bitirebildiğini biliyorum.

Paskazi: Peki hocam, Atatürk 1938’de ölmedi mi? O tarihte Anıtkabir yapılmamış demek ki!

Tülay: Söylediklerin doğru. Atatürk’ün İstanbul’da Dolmabahçe Sarayı’nda öldüğünü biliyorsun değil mi?...

(Hitit 2- sayfa 146)

Metinlerin dili öğrencinin dil seviyesine uygundur ve doğaldır. Bununla beraber, özgün metin olarak Oya Akman’ın bir dergiden alınan güllerle ilgili yazısı boşluk doldurma alıştırmaları şeklinde verilmiştir. Kültür Karşılaştırması soruları yerine ‘*Türkiye ve Atatürk hakkında neler biliyorsunuz?, Güllü seven dikenine katlanır ne demektir?*’ gibi yine Türk kültürünü tanıtmaya yönelik sorular tercih edilmiştir.

Görsellik

Gökova, semazenler, Aydın, Kapadokya, Anıtkabir, Atatürk, fındık, kebab, lületaş gibi Türk kültürünü doğrudan yansıtan fotoğraflarla metin ve alıştırmalar desteklenmiştir. Bunun yanında, *Efes, Meryem ana kilisesi, boğa güreşleri* gibi evrensel kültürden de bazı örnekler bulunmaktadır. Her ikisinin bir arada bulunmasının kültür aktarımına olumlu katkıları vardır.

ÜNİTE 15

Konu Alanı

Ünitede dilbilgisi konusu olarak sebep ulaçları işlenmiş ve bundan dolayı da üniteye ‘*Neden?, Niçin?*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 169) *Çevre, işyeri ve Gesi Bağları* metinlerde konu olarak işlenmiştir.

Metin Türü

Ünitede düzyazı ve diyalog biçiminde toplam üç metne yer verilmiştir. Bir diyalog olan ilk metin ‘Green Peace’ ile ilgilidir ve bu yönüyle kaynak kültürü de içerisinde barındırdığı için önemli bir kültür aktarıcısıdır. İş sahibi olmakla ilgili olan ikinci metin de dil bakımından öğrencilerin seviyesine uygundur ve dili akıcı ve doğaldır. Aynı zamanda, herkesin ilgi alanına giren bir konu olduğu için ilgi çekicidir ve dolayısıyla kültür aktarımına da katkısı büyüktür. Bunun yanında, metinlerde geçen *umarım öyle olur, cadı kazanı, indirim yapar mısınız?* gibi ifadeler hem Türk kültürünü doğrudan yansıtmakta hem de günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. Gesi bağlarıyla ilgili olan diğer bir metinde geçen *sofra, çardak, mantı, Hamdi Dede, üzüm bağı* gibi ifadeler de Türk kültürünü doğru yansıtmakta olan kültür aktarıcılarıdır. Bu metnin içinde kısa da olsa yer alan Gesi Bağları türküsü ise kültür aktarımı açısından ayrıca önemlidir:

Örnek:

Gesi Bağları’nda dolanıyorum

Yitirdim yarimi

Aman aranıyorum...

(Hitit 2- sayfa 164)

Ünitede iletişim kalıpları veya kültür karşılaştırması sorularına yer verilmemiştir. Bu da, hiç şüphesiz, kültür aktarımına olumsuz etki etmektedir.

Görsellik

Görsel öğeler hem hedef kültür hem de kaynak kültürü içermektedir. Ancak, 11. ünite de belediye başkanı olarak verilen şahıs bu ünite de bir işyeri arkadaşı olarak verilmiştir. Ayrıca, görüntü metinle tam bir uyum içerisinde değildir. Bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebileceği için kültür aktarımı açısından olumsuz bir durumdur.

ÜNİTE 16

Konu Alanı

Bir tekrar ünitesi olan bu üniteye ‘*Neler öğrendik*’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 169)

Ünitede yer verilen konular *kuyumcu-hırsız diyalogu, gönül sayfası, Ankara ve bir*

toplumun kimliğiyle ilgilidir ve büyük ölçüde temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşama dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünitede düzyazı ve diyalog biçiminde toplam üç kurma metne yer verilmiştir. Ankara ile ilgili olan ilk metinde evrensel kültürden *Roma kilisesi, Augustus tapınağı* gibi isimler de dahil edilerek öğrenci konuya dahil edilmiştir. İkinci metin ardarda üç metinden oluşan ve gönül sayfası adı verilen mektuplardan oluşmaktadır. Bu durum birçok kültürde var olduğu için bu alıştırma önemli bir kültür aktarıcısıdır. Farklı toplumların kültürlerinden bahseden son metinde ise, farklı kültürlerle ve o kültürler için doğru sayılan davranışlara yer verilmiştir. Sınıf içerisinde farklı kültürlerden gelen öğrencilerin kendilerinden bir şeyler bulması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır.

Örnek:

...Toplumların kendilerine özgü kültürleri, o ülkedeki insanların davranış biçimlerini oluşturur. Bu nedenle bir Japon'u Japon yapan, bir İngiliz'i İngiliz yapan özellikler de işte bunlardır. Eğer bir toplumun kültürünü yakından tanıma fırsatı bulabilmişsek o insanların davranışlarını anlayabilmemiz ve onlara karşı anlayışlı davranabilmemiz de o kadar kolay olur. Kültür farklılığı zaman zaman insanlar arasında sorunlara yol açtığı gibi ülkeler arasında da aşılmaz sorunlara neden olabilmektedir...

(Hitit 2- sayfa 175)

Bunun yanında, alışırmalarda sözsüz iletişime yer verilmesi kültür aktarımı açısından önemli bir durumdur.

Örnek:

1. 'Ben' kişisini işarette nasıl anlatırsınız?
 - a) İşaret parmağımla göğsüme dokunurum.
 - b) İşaret parmağımla burnuma dokunurum.
 - c) Elimle göğsüme dokunurum.
 - d)

(Hitit 2- sayfa 176)

Yine bir alıştırma da yer verilen bazı deyimler Türk kültürünü doğrudan yansıtmaktadır. ‘*Kendi kültürünüze özgü davranış biçimlerini listeleyin.*’ ifadesi kültür karşılaştırması açısından önemlidir.

Görsellik

Görsel öğeler Türk kültür ve evrensel kültürü içermekte ve metin ve alıştırmaları desteklemektedir. Çizimler ise kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verecek nitelikte değildir.

4.3.4 Hitit 2 Orta Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Değerlendirilmesi

Konu alanı, metin türü, içerik başlıkları altında daha önceden belirlenmiş olan ölçütlere göre kitap incelendiğinde, işlediği konular bakımından yabancı dil öğretiminde kültür aktarımında etkili unsurlar konusunda (bkz. s. 17) sözü edilen temel-yaşam-deneyim alanları kapsamında bulunan konuları büyük ölçüde içerdiği (*günlük yaşam, zamanla ilgili deneyimler, doğa, duygular, iş hayatı, yer değiştirme, serbest zaman değerlendirme ve hayal gücünü geliştirme* gibi) ancak metin ve alıştırmaların büyük çoğunlukla ünite de öğretilmesi hedeflenen dilbilgisi yapısı temel alınarak kitapta sunulduğu görülmektedir. Ünitelerin çoğuna da yine dilbilgisi konusuyla paralel olan ve öğretilecek olan dilbilgisi dilbilgisi yapısını içerisinde barındıran isimler verilmiştir: ‘*Şimdi ne yapmalı?*’ (gereklilik kipi), ‘*Tamam anlaştık*’ (işleş eylemler), ‘*Hayaller Gerçek Olsa*’ (dilek kipi), ‘*Eskiden beri*’ (zaman ve başlama ulaçları), ‘*Eğer*’ (şart eki), ‘*Doğayı yaşatmak*’ (ettirgen yapı), ‘*Kim tarafından?*’ (edilgen eylemler), ‘*Ne söyledi?*’ (dolaylı anlatım), ‘*Ne zaman?*’ (zaman ulaçları), ‘*Neden?, niçin?*’ (sebeup ulaçları) dilbilgisi konusuna paralel ünitelere verilen isimlerden bazılarıdır. Bu açıdan bakıldığında, ‘Hitit 2’ ders kitabının yabancı dil dersleri ve kültür aktarımı konusunda (bkz. s. 17) sözü geçen ve kitaplar yoluyla kültür aktarımını sağlamanın önemli unsurlarından biri olan kitaptaki konuların herkesin ilgi duyabileceği temel-yaşam deneyim alanlarından seçilmesi ölçütüne büyük ölçüde uyduğu; başka bir deyişle, işlediği konular temel

alındığında ‘Hitit 2’ ders kitabının kültür aktarımını sağlamada yeterli olduğu söylenebilir.

Ders kitapları yolula kültür aktarımını sağlamada özgün metinlerin yeri ve öneminden ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda (bkz. s. 34) bahsetmiştik. ‘Hitit 2’ ders kitabının metinler açısından incelenmesi sonucunda, kitapta özgün metinlere yer verildiği ancak yine dilbilgisi yapısını öğretmek üzere içerisinde çok sayıda öğretilen dilbilgisi yapısını barındıran kurma metin sayısı ile kıyaslandığında, yer verilen özgün metinlerin sayıca kurma metinlerden çok az olduğu sonucuna varılır. Yer verilen özgün metinler ise yapıyı sunmak için değil sunulan yapıyı tekrar etmek için verilmiştir. Ancak, hedef kültür yanında kaynak kültürden de özgün metinlere yer verilmesi, kültür aktarımını olumlu etkilemektedir. Bunun dışında, yine ek malzeme yoluyla kültür aktarımı konusunda sözü geçen (bkz. s. 39) kullanılan özgün metinlerin basitleştirilmemesi, şeklinin değiştirilmemesi ve olduğu gibi öğrenciye aktarılması kuralı da tam olarak uygulanmamıştır. Metinlerin çoğu basitleştirilmeden verilmiş ancak bazı dergi, gazete veya kitap yazıları basitleştirilmiş; şiirlerde kısaltmalar yapılmıştır. Yer verilen özgün metinler şiirler, maniler gibi yazınsal metinler; dergi, gazete ve internet haberleri, astroloji sayfaları, ve okuyucu mektupları gibi bilgi iletici metinlerdir. Kitabın geneline konularda olduğu gibi dilbilgisi yapısını sunmaya yönelik kurma metinler hakimdir. Bu kurma metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygundur ve genellikle Türk kültüründen öğeler metinler içerisine yayılmıştır. *Çardak, mantı, Hamsi, Türk kahvesi, gözleme, dantel örtü* gibi. Ancak, bazı metinler dilbilgisi yapısını öğretmek adına doğallıktan uzaklaşmış ve günlük hayatta çok sık kullanmadığımız biçimde ifadeler içermiştir. Metinlere Türk kültüründen öğeler hakim olmakla birlikte, zaman zaman kaynak ve evrensel kültür öğelerine de yer verilmiştir: *Mevlana, Marcus Antonius, Kleopatra, Nuh Peygamber, Aziz John ve Meryem Ana, kilise, vaaz, Fransa, Zeus, Hera, Aphrodite* gibi. Ünitelerde yer verilen diyaloglardaki ifadeler genellikle günlük hayatta kullanılabilir niteliktedir. (*İndirim yapar mısınız?, hoş geldin, kolay gelsin, hiç fena olmaz, ne yazık ki öyle* gibi). Bu diyalogların bazılarında kültür-iletişim ilişkisi konusunda sözü edilen (bkz. s. 14) sözsüz iletişim öğeleri ve iletişim kalıplarının çok sayıda olmasa da kullanılışı kültür aktarımını sağlamada etkilidir ve hedef kültürü olduğu gibi yansıttığı için kültürel yanlış anlamaları

engelleyecek niteliktedir. (*Haydi eyvallah- Güle güle; Selamünaleyküm, hayırlı işler usta- Aleykümselam* gibi) Alıştırmalar genellikle hedef kültür öğeleriyle süslenmiştir ve yine TÖMER isminin içerisinde geçtiği alıştırma sayısı çoğunluktadır. Bu da öğrencide doğrudan hedef kültürü çağrıştırmaktadır. Yine ders kitaplarında kültür aktarımının önemli unsurlarından biri olan ve kaynak kültür konusunda sözü geçen (bkz. s. 22) kültür karşılaştırması sorularının çokluğu da kültür aktarımına katkıda bulunmaktadır. *Ülkenizde yayımlanan günlük gazeteleri sınıfta tanıtın. Bunlarda ne tür haberlere daha çok yer veriliyor anlatın; Her kültürde, Herkesin bildiği ve anlattığı, dilden dile dolaşan bir aşk öyküsü vardır. Siz de kültürünüze ait yada bildiğiniz bir aşk hikayesini yazın gibi*) Kitapta hedef/kaynak kültür etkileşimi içeren metinler bulunmasına rağmen, bunlar sayıca yeterli değildir. Ayrıca, belirli bir dilbilgisi yapısını sunmak üzere oluşturulmuş olan diyalogların bazılarında olumsuz bir tablo çizilmiştir ve bu da kültürel önyargı ve yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

Ders kitaplarında kültür aktarımının yine en önemli unsurlarından biri olan ve ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda da bahsedilen (bkz. s. 35) görsellik açısından incelendiğinde, ‘Hitit 2’ ders kitabının görsel öğelere bol miktarda yer verdiği ancak yine birinci kitapta olduğu gibi bazen sırf görsel bir durum yaratmak adına gereği olmayan yerlerde resim, çizim veya fotoğraflara yer verildiği gözlenmektedir. Öyle ki, kitabın bazı bölümlerinde kullanılan görsel öğelerin neyi desteklemek adına kullanıldığı anlaşılamamaktadır. Görsel öğeler büyük ölçüde hedef kültürü yansıtmaktadır. Kullanılan görsel öğeler her ne kadar büyük ölçüde Türk kültürünü olduğu gibi yansıtırsa da bazen görüntü itibariyle bir yabancıyı anımsatan ancak Türk isimleriyle diyaloglarda konuşturulan insan figürleri vardır. Bu da yine ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda da anlatılan (bkz. s. 35) görsel öğelerin kültürü olduğu gibi yansıtmaması ilkesine terstir. Ayrıca, bir üniteye belediye başkanı olarak sunulan fotoğrafın başka bir üniteye işyerinden bir arkadaş olarak verilmesi ve her ikisinde de şahsın aynı kıyafetle ve aynı mekanda ancak bu sefer başka biriyle bulunması kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebep olabilecek niteliktedir. Bunun dışında, görsel öğeler çerçevesinde başka kültürlerle de yer verilmiştir. Yine ilk kitapta olduğu gibi birçok kültürün en çok bir arada bulunduğu görsel öğeler TÖMER sınıflarında çekilen fotoğraflardır.

Genel olarak kültür aktarımı açısından değerlendirildiğinde, kitapta yer

verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğelerin öğrencileri hedef kültürle ilgili büyük ölçüde bilgilendirdiği görülmüştür. Ancak, kitapta kültürel önyargı ve yanlış anlamalara sebep olabilecek bazı öğelerin kullanımı ve kaynak/evrensel kültür öğelerine yeteri kadar yer vermemesi sebebiyle, öğrencilerin önyargılarını kırma ve hoşgörü seviyelerini yükseltmede ve iki kültür arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştirmede yetersiz kaldığı söylenebilir.

4.3.5 Hitit 3 İleri Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Ünitelere göre Konu Alanı, Metin Türü ve Görsellik Açısından Çözümlemesi

ÜNİTE 1

Konu Alanı

‘Bir Başarı Öyküsü’ adı verilen bu ünite, özellikle Sabancı şirketler topluluğu ve bireysel olarak Sabancı ailesine mensup olan şahıslar konu edilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171) Ünite, dilbilgisi konusu olan hikaye birleşik zaman, Sabancı ailesi ve şirketleriyle ilgili metinlerde sıkça kullanılmıştır. Bu veya buna benzer başarı öykülerine hemen herkesin bir şekilde aşina olabileceği gerçeğinden hareketle, bu konu temel-yaşam-deneyim alanlarından çalışma/meslek grubuna dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünite, toplam üç kurma metne yer verilmiştir. Bu metinlerde sunulmak istenen dilbilgisi yapısı, Sabancı ailesi bireyleri ve şirketleri hakkında bilgi vermek için araç olarak kullanılmıştır. Veya aynı şekilde Sabancı topluluğu ile ilgili bilgi vermek amacıyla bu dilbilgisi yapısına başvurulduğu söylenebilir. Her iki durumda da net bir şekilde gözlenebilen durum, sunulan bilgi ve dilbilgisi yapısının birbirini tamamlamış oluşu; başka bir deyişle, metinlerin kurma metin olmalarına rağmen akıcı ve doğal olmasıdır. Burada kullanılan dilin doğal oluşu ise kitabın seviyesiyle ilişkilendirilebilir. Metinlerin tamamı hedef kültürü yansıtmaktadır; çünkü, bahsedilen şahıslar Türk’tür. Ünite, yer verilen ilk metin bazı deyimlerle renklendirilmiştir. Örnek: *yaşama dört elle sarılmak, aklının ucundan geçmemek, canını dişine takmak, kulağına küpe etmek*. Bu deyimlere yer verilmesi kültür aktarımı açısından hiç şüphesiz çok önemlidir. Öğrencilerin ilk iki kitapta dilbilgisi

yapılarının çoğunu öğrendikleri varsayıldığı için, zaman zaman çok uzun ve karmaşık yapıda cümleler kullanılışı öğrencinin motivasyonunu kaybetmesine sebep olabilecek niteliktedir.

Örnek:

Hacı Ömer Bey, ömrü boyunca tüm çocuklarına doğruluğun, dürüstlüğün, insanlara adil davranmanın, tasarrufun, canını dişine takarak çalışmanın, doğru bildiği yolda gitmenin insana neler kazandırabileceğini; aile yaşamının önemini ve ailedeki bireylerin sevgi, anlayış ve birlik sayesinde her şeyin üstesinden gelebileceklerini anlatmaya çalışmış, bunun yanı sıra onlara ticaret hayatıyla ilgili altın öğütler de vermiştir: ‘ Aç gözlülüğün, israfın, merhamet ve hatırın ticarete ve siyasette yeri yoktur; ticarete büyük düşünmek gerekir...

(Hitit 3-sayfa 2)

Bunun dışında, üniteye toplam üç özgün metne yer verilmiştir ve bu metinler de Sabancı topluluğu ile ilgilidir. Burada önemli olan nokta, yer verilen özgün metinlerin *the Wall Street Journal*, *Paris Match* ve *Berliner Morgenpost* gibi kaynak kültürlerine ait gazete ve dergilerden alınmış olmasıdır. Bu, kültür aktarımı sürecinde kaynak kültürün ilgisini çekmesi açısından önemlidir. Çoktan seçme, boşluk doldurma ve açık uçlu soru tarzında alıştırmalara yer verilmiştir. Kültür karşılaştırması alıştırması olarak yazma bölümünde ‘ *Sizce gerçek zenginlik nedir? Bu anlamda kendinizi zengin hissediyor musunuz?*’ sorusuna yer verilmiştir.

Görsellik

Üniteye daha çok Sabancı ailesi mensupları ve şirketlerinden bazılarına ait fotoğraflara yer verilmiştir. Bu fotoğraflar metinleri ve alıştırmaları destekler niteliktedir ve kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek görsel öğeler içerilmemiştir.

ÜNİTE 2

Konu Alanı

‘ Gizemli Anadolu’ adı verilen bu üniteye, Anadolu’da bulunan tarihi ve turistik güzellikler konusu rivayet birleşik zaman beraberinde işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171)

Yedi Uyurlar, Nemrut'un Sır Vermeyen Tepesi, Nevşehir'de Yer Altı Şehirleri ve Ayasofya, bu başlık altında işlenen konulardan bazılarıdır.

Metin Türü

Bu üniteye toplam üç kurma metne yer verilmiştir. Metinler incelendiğinde ilk göze çarpan şey, metinlerin çok uzun oluşudur. Konudan da anlaşılacağı üzere metinler büyük ölçüde hedef kültür üzerine kurgulanırken kaynak kültüre ait isim ve din gibi bazı öğeler de içermektedirler. Buna rağmen, ünite bir konu anlatımından çok Türkiye'yi turistlere tanıtmak üzere tasarlanmış bir el broşürünü andırmaktadır. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesinin üzerinde izlenimi uyandırmaktadır ve yine kullanılan uzun cümleler kafa karıştırıcı bir görüntü sergilemektedir.

Örnek:

... Bu höyüğün en önemli özelliği, sakladığı her neyse, açığa çıkarılmasına izin vermemesidir. Bu tepeyi oluşturan taşlar öyle yığılmıştır ki, içine girilmek istendiğinde üstteki taşlar yerinden oynayarak yığını harekete geçirecek ve gizemini çözmek isteyenlere engel olacaktır. Bu höyüğe ne yukarıda girilebilmekte, ne de yerden. Bazı araştırmacılar, bu ve benzeri yapıların gökten gelenlerce oluşturulduğunu ileri sürmektedir.

(Hitit 3-sayfa 14)

Üniteye bulunan metinlerden biri *Tanımlanamayan Gök Cisimleri (UFO)* ile ilgilidir ve içerisinde evrensel kültürden izler taşımaktadır. Dolayısıyla, başka kültürlerden gelen öğrencilerin algılamakta zorlanmayacağı bir konu olması yönüyle kültür aktarımına olumlu katkısı vardır. Metinler genellikle bir konu hakkında bilgi vermeye yönelik olarak oluşturulmuş olduğu için düzyazı şeklindedir ve günlük hayatta kullanılabilecek iletişim kalıpları içermemektedir. Alıştırmalar genellikle boşluk doldurma tarzında mekanik dilbilgisi alıştırmalarıdır. Üniteye bir tane karşılaştırmalı kültür aktarımı sorusuna yer verilmiştir: *Ülkenizde de metinde anlatıldığı gibi gizemli yerler varsa özellikleriyle anlatın.*

Görsellik

Ünitenin konusuyla paralel olarak Anadolu'nun güzelliğinin sergilendiği fotoğraflar metinler ve alıştırmalar beraberinde sunulmuştur. Fotoğraflar hedef kültürü olduğu

gibi yansıtmaktadır. Hikaye ve rivayet ekleriyle ilgili bir alıştırmada geçmişle bağlantılı olarak verilen siyah-beyaz çekilmiş toplu sınıf fotoğrafı büyük gözlükler takan öğretmeniyle, siyah önlük- beyaz yakalı öğrencileriyle tam bir kültür aktarıcısıdır. Çizimlere yer verilmemiştir; görsel öğeler kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek nitelikte değildir.

ÜNİTE 3

Konu Alanı

‘Edebiyat’ adı verilen bu ünite dilbilgisi konusu olan süreklilik ulaçları beraberinde edebiyat konusu işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171) Şüphesiz, kültür aktarımı açısından bakıldığında edebiyat, bir toplumun kültür değerlerini birebir yansıtabilecek bir kültür aktarıcısı niteliğindedir; çünkü ait olduğu toplumda üretilmiştir. Dolayısıyla, bu ünite işlenen konunun başlı başına kültür aktarımına büyük katkısı olduğu söylenebilir.

Metin Türü

Ünite biri kurma diyalog ve diğerleri özgün metin olmak üzere toplam yedi metne yer verilmiştir. İlk metin Nurullah Ataç’ın ‘*Edebiyat bir topluma neler kazandırır?*’ adlı yazısından alınmıştır ve ünitenin de giriş metni olarak daha sonra gelecek olan yazınsal metinlerine adeta ön ayak olmakta ve edebiyatın bir toplum için öneminden bahsetmektedir. Yazı olduğu gibi alınmıştır, basitleştirme yapılmamıştır.

Örnek:

...Bizi bu bencillikten edebiyat kurtarır; şiirler, hikayeler, romanlar, tiyatro eserleri, denemeler kurtarır. Öteki insanların içlerini bize onlar açar, bize başkalarını onlar duyurur. Bir kimseyi görüp de okuduğunuz romanlardan, gördüğünüz oyunlardan birinin bir kişisini hatırlarsanız; ‘ Ah! Bu bir Anna Karanina! Bu bir Julien Sore! Bu bir Tartuffe!’ dersiniz. Başkalarını içlerinden anlıyorsunuz, onları kendi içinizde, hayalinizde gerçekleştiriyorsunuz demektir bu. İlim bize dışı öğretir, onun öğrettikleri bizim dışımızda kalır. Sanat, edebiyat ise öğretmez; sezdirir, kavratır, ahlakın istediği de asıl bu sezme, kavrama gücüdür...

(Hitit 3-sayfa 22)

Bunun dışında, ünite de Sait Faik Abasıyanık'ın bir öyküsü, Atilla İlhan'ın bir şiiri ve Sabahattin Kudret Aksal'ın bir tiyatro oyununa basitleştirilmiş bir şekilde yer verilmiştir. Sunulmak istenen dilbilgisi yapısına metinlerde zaman zaman yer verilmiştir; ancak metinler özgün metin oldukları için dilbilgisi yapısını kullanmak adına gereğinden fazla yapı kullanımı olmamıştır. Dolayısıyla, metinlerin dili oldukça akıcı ve doğaldır. Yine aynı ünite dahilinde Cengiz Aytmatov'un '*Beyaz Gemi*' adlı öyküsü basitleştirilerek ve kısaltılarak verilmiştir.

Örnek:

...Balık olsundu; bacakları yerine kuyruğu, yüzgeçleri, pulları bulunsundu, ama kafası hiç değişmesindi. Çocuk incecik boynunun üstündeki yusuvarlak iri kafasının, kepçe kulaklarının, derisi soyulmuş burnunun olduğu gibi kalmasını istiyordu. Gözleri de aynı kalsındı, ama suyun altında balıklar gibi bakabilsindi. Uzun güzel kirpikler durmadan kıpır kıpır oynardı. Gülcemal onun gözlerinin güzelliğine bakardı da, kızının gözleri de böyle olsun isterdi.. Güzellik ne işe yarardı, bilmezdi çocuk. Gözlerinin güzelliğine aldırın yoktu, yeter ki suyun altında görebilsindi...

(Hitit 3-sayfa 34)

Yukarıda da görüldüğü üzere metin dilbilgisi yapısını sunmaktan çok uzaktır; dolayısıyla, dili gayet doğal ve akıcıdır. Ancak, ünite de yer verilen kurma diyalogda dilbilgisi yapısını sunmak amaç olduğundan, zaman zaman doğallıktan uzaklaşmış, dil yapay bir havaya bürünmüştür:

Örnek:

Nuran: İnsanlara yalan söylemeye devam ettiğin sürece ve bu kötü alışkanlığından vazgeçmedikçe yüzünü görmek istemiyorum Özcan!

Özcan: Bana karşı neden bu kadar acımasısın?

Nuran: Sen sadece benim değil, herkesin sana karşı acımasız olduğunu düşünüyorsun. Kendini eleştirmeksizin kolay yolu seçiyor ve hep karşıdakileri suçluyorsun. Kendini eleştirmeyi öğrenmedikçe de suçlamaya devam edeceksin...

(Hitit 3-sayfa 23)

Örneklerden de anlaşılacağı üzere, ünite de yer verilen metinler daha çok hedef kültür üzerine yoğunlaşmıştır. Dışardan bakıldığında, edebi eserlerle dolu çok zevkli bir

ünite olarak görülmektedir; ancak, edebi eserleri anlamak o dili konuşan insanlar tarafından bile bazen zor olabilir. Ayrıca, altı tane uzun metne yer verilmesi öğrencilerin ilgi kaybına da sebebiyet verebilir. Bunun dışında, özellikle kültür aktarımı açısından kültür karşılaştırması sorularına yer verilmeyişi öğrencilerin metinleri anlasalar da bunları kendi kültürleriyle kıyaslama fırsatı sunmayacağı için öğrenmeyi güçleştirecektir.

Görsellik

Metinlerle birlikte daha çok fotoğraflara yer verilmesi, metinlerin kültür açısından desteklenmesini sağlamıştır. Bunun dışında, dünya edebiyatından *Gogol-Ölü Canlar*, *Gonçarov-Oblomov* ve *Dostoyevski- Suç ve ceza adlı* eserlerin kitap kapaklarına yer verilmesi bile farklı bir kültürü sunması açısından kültür aktarımına olumlu şekilde katkı sağlamaktadır. Üniteye yer verilen çizimler de, kültürel yanlış anlama veya önyargıya sebebiyet verecek nitelikte değildir.

ÜNİTE 4

Konu Alanı

‘ Dünya küçülüyor’ adı verilen bu üniteye geçmişteki zorluklar ve günümüzdeki kolaylıklar dilbilgisi konusu olan yardımcı eylemlerin de kullanımıyla okuyucuya sunuluyor. (bkz. Ek 4-s. 171) Sanal dünya, teknoloji ve iletişim ile ilgili metinler temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşama dahil edilebilecek güncel konular olup herkesin ilgisini çekebilecek niteliktedir ve bu yönüyle konuların genel anlamda kültür aktarımına olumlu yönde katkısı vardır.

Metin Türü

Bu üniteye Yunus Emre’den alına bir dördlük dışında kurma metinlere yer verilmiştir. Bu dördlüğe yer verilisinin sebebi ise ünitenin dilbilgisi konusu olan ‘eylemek’ eylemini içermesidir:

Örnek:

Aşkın beni deyleyedi

Yaktı yaktı kül eyledi

El aleme kul eyledi
Gel, gör beni aşk n'eyledi

(Hitit 3-sayfa 45)

Ünitenin giriş metni olan diyalog, yine içerisinde bol miktarda dilbilgisi yapısını barındırmasından dolayı zaman zaman doğallıktan uzaklaşmıştır:

Örnek:

...

Nezaket Hanım: Hazır postaneye gitmişken şu mektubu da atar mısın? Bugün postaneye gidecek oldum, aniden komşular geldi, çıkamadım dışarı.

Aziz Bey: Yine Nilüfer'e mektup mu yazdın? Kızımız İzmir'e yerleşeli üç ay oldu, hala alışamadın Nezaket!

Nezaket Hanım: Ne yapayım Aziz Bey, birbirimize iki satır mektup yazmazsak nasıl haberleşeceğiz? Özlüyorum kızımı. Telefon da yok ki evinde...

Aziz Bey: Tamam tamam, kızma. Son aylarda çok evhamlanır oldun. Hem Nilüfer yalnız değil ki! Mustafa var...

(Hitit 3-sayfa 37)

Üniteye yer verilen kültür karşılaştırması soruları öğrencilerin konuyu kendi kültürleriyle kıyaslamalarına olanak tanımaktadır. Bu yönüyle, kültür aktarımına katkısı büyüktür:

Örnek:

- İletişime niçin çok önem verilmektedir? Bunun kişiye ve topluma getirdiği veya getireceği yararlar nelerdir?
- 'Sanal dünya' size ne kadar yakın yada uzak? Bu alanda daha neler yapılabilir?

Görsellik

Üniteye yer verilen ilk diyalogun başında 1975 yazmasına rağmen, yer verilen insan figürleri görünüşleri itibarıyla o yılları yansıtmamaktadır. Bunun yerine, fotoğrafın renkli değil de siyah-beyaz verilmesi, o günleri daha iyi yansıtabilirdi. Bunun dışında, üniteye genel anlamda teknoloji konusuna yer verildiği için, bol miktarda internet sayfalarına yer verilmiştir. Başka kültürlerden de insan figürlerine yer

verilmesi, kaynak kültürün ilgisini çekmesi ve dolayısıyla kültür aktarımına katkısı açısından önemlidir. Üniteye yer verilen görsel öğeler, büyük ölçüde metinleri kültürel anlamda desteklemektedir.

ÜNİTE 5

Konu Alanı

Üniteye yer verilen *yol öyküleri*, *GAP treniyle yolculuk*, *GAP'a yolculuk ve Türkiye günlüğü* başlıklı metinler temel-yaşam-deneyim alanlarından turizm, seyahat etme- yer değiştirmeye dahil edilebilir. (bkz. Ek 4-s. 171) Bu yönüyle, kültür aktarımına olumlu katkısı vardır. Ünitinin dilbilgisi konusu olan tezlilik eylemi de metinlere belirli yerlerde yerleştirilmiştir.

Metin Türü

Bu üniteye kurma metinlere yer verilmiştir. Metinler hedef kültür kapsamında olan bazı turistik yerleri turistlere tanıtmak üzere yazılmış izlenimi uyandırmaktadır. Başka bir deyişe, bu metinler aracılığıyla adeta hedef kültür tanıtılmıştır. Yine dilbilgisi konusunu sunmak üzere oluşturulmuş olan diyalog, günlük hayatta çok sık kullanmadığımız ifadeler içermektedir:

Örnek:

Özgür: İyi günler. Sonunda bana yardım edecek birini buldum.

Nuri: Buyurun, soluklanın biraz. Nefes nefese kalmışsınız, ne oldu?

Özgür: Yolda kaldım. Araba aniden duruverdi. Bir oto tamircisi bulabilmek için saatlerdir yürüyorum.

Nuri: Şansınız varmış...

Özgür: Arabayı bırakıp geldim. Gidelim de bir bakıverin.

Nuri: Hemen gidelim o zaman. Oğlum, arabanın anahtarını içeriden getiriver!

Özgür: Sağ olasın usta. Vallahi seni karşıma Allah çıkardı.

...

(Hitit 3-sayfa 51)

Metinler beraberinde veya metinlerden bağımsız olarak yer verilen alıştırmalar genellikle boşluk doldurma türünde mekanik alıştırmalardır:

Örnek:

Aşağıdaki soruları metne göre yanıtlayın.

- Özgür, nereden nereye gidiyor? Bu yolculuğun sebebi ne?
- Tamirci için aşağıdaki sıfatlardan hangisi söylenebilir, niçin?

Tümceleri örnekteki gibi tamamlayın.

- Günlerdir yan gelip yatacağına işlerini bir an önce bitir..... bu kadar sıkışmazdın.
- Ucunda ölüm yokça, bugün de işe git.....
- Bakkala gitmişken bana bir sigara al.....

Bunlar dışında kültür karşılaştırması alıştırmalarına da yer verilmiştir.

Örnek: Sizce tatil nedir? Amacı ne olmalı? Siz nasıl bir tatil tercih edersiniz?

Görsellik

GAP fotoğrafları, Selimiye Camii, İstanbul Boğazı, şile, Sinop, Van Gölü, Nevşehir, Van kedisi, vb. tamamen hedef kültürü yansıtan ve metin ve alıştırmaları destekleyen fotoğraflardır. Metinlerde olduğu gibi fotoğraflarda da sadece hedef kültür üzerine yoğunlaşmış ve öğrenciye başka kültürlerle kıyaslama yapma olanağı sunulmamıştır. Bu da kültür aktarımını olumsuz etkilemektedir.

ÜNİTE 6

Konu Alanı

‘Her işin başı sağlık’ adı verilen bu ünite de organ naklinden yaşama hakkına, acıdan çağımızın vebası AIDS’E kadar geniş bir yelpazede sağlık konusu işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171) Bu konu, temel-yaşam-deneyim alanlarına da dahil edilebileceği için konusu açısından kültür aktarımına olumlu katkısı olduğu söylenebilir. Dilbilgisi konusu olan sürerlilik eylemi de oluşturulan metinlerde sıklıkla kullanılmıştır.

Metin Türü

Ünite de kurma metinlerle birlikte, tıp profesörlerinin görüşlerini içeren özgün metinlere yer verilmiştir. Metinler sadece hedef kültürü yansıtmamaktadır; sağlık konusu evrensel bir konu olduğu için bütün kültürlerle aynı şekilde hitap etmektedir.

Dolayısıyla, bu yönüyle de önemli bir kültür aktarıcısıdır. Üniteye yer verilen metinler sadece dilbilgisi yapısını sunmak amaçlı değildir; daha çok bilgi vermeye yönelik izlenimi uyandırmaktadır. Bu yönüyle de, dili doğal kullanımına daha yakın verdikleri söylenebilir.

Örnek:

..... AIDS'ten korunmanın en önemli ve öncelikli yolu, insanları bu ölümcül hastalık konusunda bilinçlendirmek ve eğitmektir. Son yıllarda giderek çoğalan ve pek çok insanın ölümüne yol açan bu amansız hastalık, bulaşma yolları ve korunma yöntemleri bilindiği takdirde çağımızın korkulu rüyası olmaktan çıkabilir. Dünya üzerinde bu konuya duyarlı bazı dernekler ve eğitim kurumları olduğu biliniyor. Bu kuruluşlar insanları AIDS konusunda bilinçlendiriyor. Tüm dünya AIDS'LE savaşıyor.

(Hitit 3-sayfa 68)

Kültür karşılaştırması sorularına da yer verilmesi bu üniteyi kültür aktarımı açısından önemli hale getiren faktörlerdendir.

Örnek:

- Organ nakli ile ilgili kendi düşüncelerinizi ve ülkenizde bu konuyla ilgili uygulamaların nasıl olduğunu anlatın.
- Ötenazi nedir? Ötenaziye onaylıyor musunuz? Bir insana acı çektirmek ile yaşam hakkını elinden almak konusunda nasıl bir tercih yaparsınız?

Görsellik

Üniteye yer verilen görsel öğeler büyük ölçüde metin ve alıştırma desteklemektedir. Sağlık konusu ele alındığı için, tek bir kültüre yönelik görsel öğelere yer verilmemiştir. Başka bir deyişle, sağlık konusuyla ilgili yer verilen metinler ve alıştırma beraberindeki fotoğraflar her kültürün kendinden bir şeyler bulabileceği tarzıdır. Bu yönüyle de kültür aktarımına katkısı büyüktür.

ÜNİTE 7

Konu Alanı

‘ Ve Çanakkale’ adı verilen ve dilbilgisi konusu olarak zaman ve zıtlık ulaçlarının işlendiği bu üniteye *Gelibolu, Yüreğimizin sesi, Çanakkale'nin hüznünlü konukları ve*

Atatürk hakkında ünlü devlet adamlarının söyledikleri konu edilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171) Adından da anlaşılacağı üzere, bu üniteye yine her milleti ilgilendiren bir konu olan savaş konusu işlenmiştir. Dolayısıyla, herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği ve temel-yaşam-deneyim alanlarından zamanla ilgili deneyimlere dahil edilebilecek nitelikte bir ünite dir.

Metin Türü

Üniteye yer verilen ilk metin bir diyalogdur ve bu diyalogda Josef ve Andrew konuşturulmuştur. Metinde savaşın duygusal yönü, savaşan askerlerin hisleri ön plana çıkarılmıştır ve bu yazı Erich Maria Remarque'nun '*Garp Cephesinde Yeni Bir Şey Yok*' adlı eserinden uyarlamadır. Konunun akıcılığı içerisinde dilbilgisi yapıları adeta kaybolmuştur. Bir yabancı tarafından yazılması ve konuşturulan karakterlerin de yabancı olması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Aynı konunun bir Türk yazar tarafından yazılan metni burada sunulmuş olsaydı, öğrencilere bu kadar ilginç gelmeyebilir; yine hedef kültürü tanıtmak adına bir yöntem olduğu düşünülebilirdi. Bunun dışında, Çanakkale'de şehit düşenlerle ilgili Atatürk ve Lord Casey(Eski Anzak Subayı) tarafından söylenenlerin de bir arada verilmesi farklı bir kültürden öge içermesinden dolayı kültür aktarımı açısından olumlu olmuştur:

Örnek:

Evlatlarınız, Evlatlarımızdır

' Bu ülkenin toprakları üzerinde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağındasınız, huzur ve dinginlik içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlatlarını savaşa gönderen analar, gözyaşlarınızı dizdiriniz; evlatlarınız bizim bağrımızdadır, huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar bu toprakta canlarını verdikten sonra artık bizim evlatlarımız olmuşlardır.'

Mustafa Kemal ATATÜRK

18 Mart 1934

Mehmetçiğe Minnet ve Saygılarımla...

'Biz Gelibolu yarımadasından, Türklerle savaşarak binlerce insanımızı yitirerek Türk ulusuna ve onun eşsiz vatan sevgisine duyduğumuz büyük takdir ve hayranlıkla ayrıldık. Tüm Avusturyalılar Mehmetçiği kendi evlatları gibi sever. Onun

mertliği, vatan ve insan sevgisi, siperlerdeki dayanılmaz heybeti ve cesareti, tüm Anzakları hayran bırakan yurt sevgisi, insanlığın örnek alacağı büyük özelliklerdir. Mehmetçiğe minnet ve saygılarımla.'

Lord CASEY

Eski Anzak Subayı, Avusturalya Genel Valisi

1940

Bunun dışında, M. Kemal Atatürk, Avusturalyalı Yarbay D. M. HORNER, General TAWSHEND, Winston CHURCHIL, İngiliz Başbakanı ASQUITH, General Fahri BELEN ve İngiliz Generali OGLANDER tarafından Çanakkale savaşıyla ilgili söylenenlerin bir arada verilmesi, yine kültür aktarımı açısından olumlu bir yaklaşımdır. Bazı kültür karşılaştırması sorularına da yer verilmiştir:

Örnek:

- Savaşların insan psikolojisi üzerinde yarattığı etkiler konusunda düşündüklerinizi yazın.
- Sizce fedakarlığın sınırı nedir? Bir dostunuz için ne kadar fedakar olabilirsiniz?

Görsellik

Konuyla bağlantılı olarak daha çok siyah-beyaz fotoğraflara yer verilmiştir. Yine konu paralelinde, sadece Türk kültüründen değil başka kültürlerden de insan portrelerine yer verilmesi, kültür aktarımı açısından önemlidir. Üniteye çizimlere yer verilmemiştir ve kullanılan görsel öğeler metin ve alıştırmaları kültürel yönden desteklemektedir.

ÜNİTE 8

Konu Alanı

Bir tekrar ünitesi olan bu üniteye konusuyla paralel olarak 'Neler Öğrendik?' adı verilmiştir. Üniteye *Türk pulları, İstanbul'la özdeşleşmiş bir tat-Simit, Bebeklerin ulusu yok ve Uzun ince bir yoldayım* adlı metinlere yer verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 171) Verilen konulardan da anlaşılacağı üzere, bu üniteye daha önceden işlenmiş olan dilbilgisi yapıları hedef kültürü yansıtan konular beraberinde pekiştirilecektir. Hedef kültür aktarımı üzerine yoğunlaşmıştır.

Metin Türü

Ünitede üçü özgün metin olmak üzere toplam dört metne yer verilmiştir. Metinler büyük ölçüde özgün olduğu için dili doğal ve akıcıdır. Her metin için belirli bir dilbilgisi konusu üzerine yoğunlaşmamıştır; bu da metinleri yapaylıktan uzaklaştırmış ve daha anlaşılır hale dönüştürmüştür. Özgün metinlere yer verilmesinin, özellikle bu metinler yazınsal metinlerse, kültür aktarımı açısından önemi tartışılmaz. Yine üniteye yer verilen bazı atasözleri de hedef kültürü olduğu gibi yansıtan kültür aktarıcılarıdır:

Örnek:

- Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.
- İrmaktan geçerken at değiştirilmez.
- Sütten ağzı yanan yoğurdu üfleyerek yer.
- Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.
- Davulun sesi uzaktan hoş gelir.

...

(Hitit 3-sayfa 88)

Bunlar dışında *göz yummak*, *bildiğini okumak*, *göz açtırmamak*, *kılı kırk yarmak* ve *bir taşla iki kuş vurmak* gibi deyimlere de yer verilmiştir ki bu da kültür aktarımı açısından önemli bir durumdur. Ancak, bu üniteye rahatlıkla yer verilebilecek olan kültür karşılaştırması sorularına yer verilmeyişi, hiç şüphesiz, kültür aktarımını olumsuz yönde etkilemektedir. Halbuki, simitle ilgili olan parçanın ardından *Sizin ülkenize özgü bir yiyecek var mı?* ve üniteye yer verilen atasözleriyle ilgili olarak *Sizin kültürünüzde bu atasözüne benzer bir atasözü var mı? Yoksa acaba bu neden kaynaklanıyor olabilir?* gibi kültür karşılaştırması sorularıyla öğrencilerin konuyu kişiselleştirerek daha da ilgi duyabilecekleri bir hale getirilebilirdi.

Görsellik

Ünitede büyük ölçüde metin ve alıştırma desteklemek için hedef kültürden görsel öğelere yer verilmiştir. Ancak, az sayıda da olsa başka kültürden insanlara da yer verilmesi kültür aktarımını olumlu yönden etkilemektedir. Üniteye yer verilen çizimler ise kültürel yanlış anlamalara ve önyargıya sebebiyet verebilecek nitelikte değildir.

ÜNİTE 9

Konu Alanı

Özel olarak herhangi bir dilbilgisi konusunun işlenmediği bu üniteye daha çok edebiyatımızdan eserlere yer verilmiş olup öğrencilerin okuma ve dinleme becerilerini geliştirmek hedeflenmiştir. Üniteye adını veren ‘tasvir’ ifadesi aslında üniteye işlenen konu olmuş ve okuma parçaları bu konu çerçevesinde belirlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Yazınsal metinler kitaba entegre edildiği için- her ne kadar sadece hedef kültür üzerinde duruluyor olsa da- bu ünite başlıbaşına kültür aktarımına olumlu etki etmektedir.

Metin Türü

Üniteye toplam dört yazınsal metne yer verilmiştir ve bu metinlerin tamamı tasvir sanatı üzerinedir. *Sofa'nın Bana Söyledikleri*-Peyami Safa; *Bir Garip Salih Usta*-Osman Çeviksoy; *Dülger Balığının Ölümü*- Sait Faik Abasıyanık ve *Koku*- Bedri Rahmi Eyüboğlu üniteye yer verilen yazınsal metinlerdir. Dilbilgisi konusu bulunmadığı için bu metinlerde daha çok kelime ve deyimler üzerinde durulmuştur. Yazınsal metinlere yer verilmesi her ne kadar kültür aktarımı açısından önemli olsa da aynı üniteye yer verilen dört tane yazınsal metin, özellikle bu konudan hoşlanmayan öğrenciler için sıkıcı bir hal alarak dili öğrenimini olumsuz yönde etkileyebilir. Bunun dışında yer verilen metinler, sayıca fazla olmalarının yanı sıra aynı üniteye yer almak için oldukça uzundur ve aynı kültürü paylaşan insanlar tarafından algılanabilecek hatta bazen onları da zorlayabilecek benzetmelere yer verilmiştir. Yazınsal metinleri anlamak kurma metinlere göre daha uzun zaman alacağı için de bu öğrencinin motivasyonunu kaybetmesine sebep olabilir.

Örnek:

...Bu sofa yaşlı bir insan yüzü gibidir: Evimizin bütün ruhu, kederleri ve neşesi orada görünür; her günün hadiseleri tavana, duvarlara, döşemeye bir leke, bir çizgi, bir buruşuk ve bazen de ancak bizim görebileceğimiz gizli bir işaret ilave eder. Bu sofa canlıdır: Bizimle beraber kımıldar, değişir; bizimle beraber dağılır, toplanır, bizimle beraber uyur, uyanır...

Peyami Safa- Sofanın Bana Söyledikleri

(Hitit 3-sayfa 96)

Ölçüleri normalin o kadar dışına taşmıştı ki, bana ilk olarak ‘uzaydan yanlışıyla dünyamıza düşmüş bir garip yaratık’ çağrışımı yaptırdı. Boyu iki metreden hayli uzun görünüyordu. Gövdesi, imparatorluk görmüş çınar gövdelerinden ince değildi. Eğilip doğrulabilen, yürüyebilen, çalışabilen bir minare kırığına benziyordu. Hiç şüphesiz, orta büyüklükteki bir ağacı tutsa sökebilecek, beton bir duvarı tekmelese yıkabilecek, bir taşı avucunda sıkıca un ufak edebilecek güce de sahipti. İki torba çimentoyu iki taze ekmek gibi iki koltuğuna kıştırıp taşıdığını kaç kez görmüştüm...

Osman Çeviksoy- Bir Garip SalihUsta

(Hitit 3-sayfa 98)

Bunlar dışında, metinlerle birlikte belirli bir bağlam içerisinde olmayan, anlamaya yönelik mekanik alıştırmalar tercih edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında, üniteye yer verilen alıştırmaların kültür aktarımına herhangi bir katkısı bulunmadığı görülmektedir. Kültür karşılaştırması alıştırmalarına da yer verilmeyişi kültür aktarımını olumsuz olarak etkileyen faktörler arasındadır.

Görsellik

Üniteye metin ve alıştırmaları desteklemek için daha çok kültürü doğrudan yansıtabilen fotoğraflara yer verilmiştir. Bunun dışında, yer verilen karikatür ve çizimlerin de kültürel yanlış anlamalara sebebiyet verme durumu söz konusu değildir. Ortada sofrasıyla, kanaviçe örtüleriyle *eski Türk evleri*, *İstanbul*, *Boğaz ve güller* üniteye yer verilen ve Türk kültürünü yansıtan görsel öğelerden bazılarıdır.

ÜNİTE 10

Konu Alanı

Bu üniteye daha çok tiyatro ve televizyon konuları işlenmiş olup ünite için ‘Sahnedeki Beyazperdeye’ ismi tercih edilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Ünite, belirli bir kültüre hitap etmemekte, hemen bütün kültürlerde farklı şekillerde var olan bir konuya yer vermektedir. Bu, temel-yaşam-deneyim alanlarından günlük yaşam ve serbest zaman değerlendirmeye dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünitede sunulan, pekiştirilen veya test edilen özel herhangi bir dilbilgisi konusu yoktur. Dolayısıyla, metinler daha bağımsız olarak seçilmiştir; başka bir deyişle, dilbilgisi yapısını mümkün olduğu kadar çok kullanarak öğrencinin aklına daha çok girmesini sağlamak gibi bir uğraş söz konusu olmadığı için okuma parçaları daha akıcı ve yapaylıktan uzaktır. ‘Ortaoyunu’ başlığı altındaki ilk metin kurma bir metin içerisine yerleştirilmiş özgün bir diyalogdan ibarettir. Sahne sanatlarından kısaca bahsedildikten sonra bir gazetecinin ünlü bir tiyatro sanatçısı olan Ferhan Şensoy’la yaptığı bir röportaj metin beraberinde verilmiştir. Dilin günlük hayatta kullanıldığı gibi verilmesi, Türk kültüründe var olan sahne sanatlarının ve ünlülerin sunulması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Bunun dışında, ‘Türk tiyatrosu’ adı verilen kurma metin, baştan sona Türk edebiyatının tarihinden bahsetmektedir. Türk kültürü öğelerini içermesi açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Yine sahne bağlamında yer verilen bir diğer metin de gölge oyunu ile ilgilidir. Hedef kültürü olduğu gibi aktaran bir kültür aktarıcısı durumundadır. Ayrıca, oyundaki metinlerden bazı alıntılar verilmesi de özgün metin olmaları açısından kültür aktarımına katkıda bulunmaktadır. Ancak, burada dilin basitleştirme yapılmadan verilmesi öğrencinin konuyu anlamakta güçlük çekmesine sebebiyet verebilecek niteliktedir.

Örnek:

Perde kurduk ışık yaktık, gösteririz zıll-ı hayal.
Bu perde başka perde, sanılmaya martaval.
Bu perde başka perde, Gölgeoyunu perdesi.
Karagözü sevenlere işte Karagöz perdesi.

(Hitit 3-sayfa 109)

Metinler beraberinde verilen alışturmalar kültür öğelerini içermemektedir, daha çok metni anlamaya yönelik doğru-yanlış veya çoktan seçmeli tarzda hazırlanmıştır.

Örnek:

Hem stand-up’ta hem de ortaoyununda.....

- Oyunu sergileyen tek bir kişidir.
- Oyuncuların kıyafeti aynıdır.
- Sahnede dekor kullanılmaz.

(Hitit 3-sayfa 107)

Konuşma bölümünde ise bir kültür karşılaştırması sorusuna yer verilmiştir: *Ülkenizde hangi tür filmler çekilmektedir? (Yerli, yabancı filmler; aksiyon filmleri, komedi vs.)*

Görsellik

Ünitede tiyatro ve sinema tarihsel gelişim süreci içerisinde verildiği için siyah-beyaz ve renkli fotoğraf ve çizimlere yer verilmiştir. Görsel öğeler metin ve alıştırmaları kültürel açıdan destekler niteliktedir. *Ünlü tiyatro ve sinema oyuncularımız, ortaoyunu, gölgeoyunu, eski Yeşilçam filmlerinden bazı kareler* yer verilen görsel öğelerden bazılarıdır ve hedef kültürü olduğu gibi yansıtmaktadır. Ancak, evrensel kültür ve kaynak kültüre ait hiçbir görsel öğeye yer verilmemesi kültür karşılaştırmalarına olanak tanımayacağı için kültür aktarımını olumsuz yönde etkilemektedir.

ÜNİTE 11

Konu Alanı

‘Tarihin Arka Bahçesi’ adı verilen bu üniteye dünyada herkes tarafından bilinen tarihi olaylar sunulmuştur. (bkz. Ek 4-s. 173) *Mors alfabesi, aspirin, televizyon, Mahatma Gandhi’nin öldürülüşü, Çernobil faciası, Genetik mucize Dolly ve Marmara Depremi* üniteye genel olarak sunulan konular arasındadır. Üniteye işlenen herhangi bir dilbilgisi konusu yoktur. Kültür aktarımı açısından incelendiğinde, üniteye dünyanın neresinden olursa olsun kişiyi bir şekilde ilgilendirecek türde tarihi olayların tercih edildiği görülür. Temel-yaşam-deneyim alanlarından zamanla ilgili deneyimlere dahil edilebilir ki bu da üniteye bulunan konuları kültür aktarımı açısından önemli kılar. Ayrıca, herkesin ilgisini çekecek konular olduğundan öğrenci daha ilgili bir şekilde derse yoğunlaşacak ve evrensel kültür öğeleriyle süslenmiş olan üniteye hem bildiği olayları yeni öğrendiği bir dilde okumanın keyfine varacak hem de okurken hedef kültürle ilgili daha fazla bilgi sahibi olacaktır.

Metin Türü

Üniteye işlenen tarihi olaylar kısa paragraflar yoluyla sunulmuştur. Dolayısıyla, hemen her paragraf farklı bir konuyla ilgilidir. ‘İnsanlar ve olaylar’ adı verilen ilk

okuma parçasına dahil edilen ‘Mors alfabesi’, ‘Aspirin’ ve ‘Televizyon’ başlıkları altındaki kısa paragraflar evrensel olarak herkesin ilgisini çekebilecek nitelikte olan kurma metinlerdir. ‘Televizyon’ konulu metnin sonlarına doğru televizyonun Türkiye’ye gelişinden bahsedilmesi kültür aktarımına olumlu yönde etki etmiştir. Ancak, burada yer verilen aspirin ve televizyonla ilgili metinler bir İngilizce ders kitabı olan ‘Headway’ adlı kitapta da benzer şekilde bulunmaktadır. Üniteye yer verilen diğer metin Eser Tutel tarafından yazılan özgün bir metindir. Metne verilen ‘Şu uğursuz 1942 Yılı’ başlığı metnin konusunu yansıtmaktadır. Bu metinde o dönemde Türkiye’de yaşanan sıkıntılardan bahsedilmiştir. Hedef kültürün tarihini içermesi açısından tam bir kültür aktarıcısı olarak değerlendirilebilir.

Örnek:

...Ekmekle birlikte un satışı da yasaklanmıştı. Un olmayınca açma, çörek, simit ve de tatlı çeşitleri de fırınlardan, tatlıcılardan ellerini eteklerini çekmişlerdi.

Zaman zaman Rami ya da Orhaniye Kışlası’nda bazı erlerin Fatih Çarşısında ya da Beşiktaş Pazarında el altından tayınlarını sattıklarını duyulurdu. Bazen de şunun bunun, ekmek karnesi kuponlarını fahiş fiyatla sattıklarını işitirdik. Bir keresinde bizimkiler nasılsa bulabildikleri bir kilo kadar undan evde kol böreği yapmışlardı da onu evimizin karşısındaki fırına gizlice götürüp pişirtmek, inanın bayağı zor olmuştu. Mahalle halkı ekmek haklarını alabilmek için itiş kakış sırada beklerken onların arasından geçerek tepsiyle börek götürmenin yakışık almayacağını sanırım siz de kabul edersiniz...

(Hitit 3-sayfa 118)

Yukarıdaki metinde altı çizili bulunan ifadeler günlük hayatta sıkça karşılaştığımız türdendir ve bu da kültür aktarımı açısından çok önemlidir. Üniteye herhangi bir dilbilgisi konusu işlenmediği için bu tür ifade ve deyimlere ünite içerisinde sıkça yer verilmiştir. *Ayrıcalık tanımak, ramak kalmak, açlığını bastırmak, kayıplara karışmak, işlevini tamamen yitirmek*, vb. bunlardan bazılarıdır. Bu ifadelere metinler içerisinde yer verilmesinin kültür aktarımına katkısı büyüktür. Alıştırmalar genellikle çoktan seçmeli ve boşluk doldurma tarzında anlaşılanı test etmeye yönelik alıştırmalardır. Kültür karşılaştırması alıştırmalarına da yer verilmiştir:

Örnek:

- Sizin ülkenizde televizyon yayınları hangi yıl başladı? Televizyon

yayınları kaç kanaldan yapılıyor?

- Sizin ülkenizde de halkı için her türlü fedakarlığı yapmış bir lider yaşad mı? Bu lideri sınıfta arkadaşlarınıza anlatın.
- Yakın tarihte ülkeniz açısından dönüm noktası sayılabilecek bir olayı anlatın.

Görsellik

Ünitede yer verilen görsel öğeler kültürel açıdan metin ve alıştırmaları destekler niteliktedir. Ünitenin içeriğiyle de alakalı olarak, kaynak kültür ve evrensel kültürden de bazı öğelere yer verilışı, kültür aktarımına olumlu etki etmektedir. *Aspirin metniyle birlikte verilen aspirin fotoğrafı, televizyon metniyle birlikte verilen ilk Türk televizyon haberi fotoğrafı, 1942 yılından kare kare fotoğraflar, o dönemde şeker bulunmadığı için onun yerine kuru üzüm yendiğinin anlatıldığı paragraf beraberinde verilen çay bardağı- kuru üzüm fotoğrafı, Naziler, Gandhi, klonlanan koyun Dolly,* her biri beraberinde kullanıldıkları metinleri kültürel açıdan desteklemektedir. Ayrıca, geçmişe ait bilgi veren metinlerle birlikte siyah-beyaz fotoğraflar kullanılmıştır.

ÜNİTE 12

Konu Alanı

Genel anlamda batıl inançların konu olarak işlendiği bu üniteye ‘İster inan ister inanma’ adı verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Hemen her kültürde farklı şekillerde de olsa var olan bu konu herkesin ilgisini çekebilecek niteliktedir ve bu yönüyle hedef kültür aktarımına uygun bir konudur.

Metin Türü

Uzun bir anlatımdan sonra içerisinde küçük paragraflar bulunan toplam iki kurma metne yer verilmiştir. ‘Boş inançlar’ başlığı altında yer alan ilk metin, öncelikle genel anlamda batıl inançlardan bahsetmiş, daha sonra merdiven altından kırık aynaya bu batıl inançların günümüze nereden geldiği bir tarih örüntüsü içerisinde sebepleriyle birlikte verilmiştir. Metinlerin *Pablo Picasso, Napolyon Bonaparte, Carl Gustav Jung* gibi evrensel isimler içermesinin kültür aktarımına olumlu katkısı vardır. Yine metnin konusu sebebiyle başka başka kültürler de metinlere dahil

edilmiştir ve bu da kültür aktarımı açısından önemlidir. Diğer metin ‘Aman nazar değmesin’ adı altında verilmiştir ve nazardan korunmak için kullanılan nesneleri anlatmıştır. Yine evrensel kültürden öğeler içermektedir ve bunun kültür aktarımına önemli etkisi vardır.

Örnek:

At Nalı

Hristiyanlarda da önemli bir yeri olan at nalı, Türk kültüründe evlerin kapılarında ya da eski kapı tokmaklarında görülmektedir. At nalının koruyuculuğunun olabilmesi için uçlarının yukarıya bakması gerekmektedir. ...

(Hitit 3-sayfa 133)

Alıştırmalar genellikle anlaşılanı test etmeye yönelik boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve açık uçlu soru tarzındadır. Bir kültür karşılaştırması alıştırmasına yer verilmiştir: *Memleketinizde, okuduklarınızdan farklı batıl inançlar var mı? Günlük yaşamınızda uğuruna veya uğursuzluğuna inandığınız sayılar, günler, eşyalar vs. hakkında görüşlerinizi arkadaşınıza anlatın.*

Görsellik

Ünitede batıl inançları resmetmek amacıyla yer verilen fotoğraf ve çizimler metinde anlatılanlarla birebir örtüşmektedir. Dolayısıyla, görsel öğeler metinleri kültürel açıdan desteklemektedir ve kültürel yanlış anlama veya önyargıya sebebiyet verecek bir durum söz konusu değildir.

ÜNİTE 13

Konu Alanı

‘Yazışma’ adı verilen bu ünite de birbirini takip eder şekilde diyalogların arasında iş başvurusu sırasında yapılan yazışmalar konu edilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Temel-yaşam-deneyim alanlarından iş-meslek hayatına dahil edilebilir. Bu yönüyle önemli bir kültür aktarıcısıdır.

Metin Türü

Ünitede yer verilen ilk metin arzuhalciliği anlatan kurma bir metindir. Başlı başına konusu ve metin içerisinde geçen *Beyazıt, Ayasofya Camisi, Sultanahmet Meydanı* gibi İstanbul'a ait yer isimleriyle kültür aktarımına katkısı bulunmaktadır. Ünitede yer verilen diğer metin 'Başvuru' ve 'Hayırlı gelişme' başlıkları altında verilen diyaloglardan oluşmaktadır. Diyaloglarda, iş başvurusu yapmak isteyen bir kişinin geçirdiği aşamalar bölüm bölüm verilmiştir. Aralarda da, kişinin yazdığı ve başvurduğu şirketin ona cevap olarak yazdığı dilekçe ve mektuplar sunulmuştur. Diyalogun dili doğaldır ve dilekçeler de gerçek hayattaki kullanımı yansıtmaktadır. Bu yönüyle de kültür aktarımı açısından önemlidir. Bunlar dışında da günlük hayattaki kullanımı yansıtan bir şikayet mektubu örneği verilmiştir. Bu metinlerin hepsi hedef kültürde mektup ve dilekçenin yazılışıyla ilgili ipuçları sağlamaları açısından önemli kültür aktarıcılarıdır. Alistirmalarda yer verilen bazı deyimler de kültür aktarımına olumlu etki etmektedir. *Arap saçına dönmek, parmakla sayılmak, ekmeğini taştan çıkarmak, mekan tutmak, gününü gün etmek, incir çekirdeğini doldurmamak, kaybolmaya yüz tutmak* ünitede yer verilen deyimlerden bazılarıdır. Öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırma'lara yer verilmemiştir.

Görsellik

Arzuhalcilikle ilgili olan ilk metne Amadeo Preziosi'nin *Arzuhalci* tablosu eşlik etmiştir. Bunun dışında, birkaç bölümden oluşan ikinci metin beraberinde, aynı kişilerin geçtikleri aşamaları yansıtan fotoğraf kareleriyle verilmiştir. Genel olarak, kullanılan görsel öğeler kültürel açıdan metinleri desteklemektedir. Ancak, bir apartman yöneticisi tarafından yazılan şikayet mektubu beraberinde yer verilen bir ofis içerisinde takım elbiseyle oturan bir bey fotoğrafı metinle bağdaşmamaktadır çünkü apartman yöneticilerinin özel büroları yoktur. Bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir.

ÜNİTE 14

Konu Alanı

'Liderlik' adı verilen bu ünitede, isimle paralel olarak liderlik konusu işlenmiştir ve bu konu dahilinde evrensel isimlere yer verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Konu

itibariyle herkese hitap etmekte olup, temel-yaşam-deneyim alanlarından otoriteyle ilişkilere dahil edilebilir.

Metin Türü

Ünitede toplam dört kurma metne yer verilmiştir. Bu metinler farklı liderleri tanıtmaları açısından iyi olsa da çok uzun ve fazla sayıda oldukları için öğrencinin sıkılmasına sebep olabilecek niteliktedirler. İlk metinde genel olarak liderlikten bahsedilmektedir ve Atatürk ve Martin Luther King örnekleri metnin kaynak kültüre de hitap etmesini sağlamış ve kültür aktarımını kolaylaştırmıştır. ‘Edebalı’dan Osmancık’a’ başlığı altındaki diğer metin diyalog biçimindedir ve basitleştirilmiş şekilde Edebalı’nın öğütlerini içermektedir. Ayrıca, bunun devamında da yine basitleştirilmiş özgün metin şeklinde Şeyh Edebalı’nın Osman Bey’e öğütleri de verilmiştir. Hedef kültürün tarihini yansıtması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır.

Örnek:

...

Ey, Osmancık. Gayrı Osman Beysin...

Bundan gayrı öfke bize, uysallık sana.

Güceniklik bize, gönül alma sana.

Suçlama bize, katlanma sana.

Bundan geri yanılğı bize, uyarı sana.

Huysuzluk bize, hoşgörü sana.

Anlaşmazlıklar, çatışmalar bizde, adalet sende.

Kötü göz bize, şom ağız bize, haksız yorum bize, bağışlamak sana.

Ey Osman Bey, bundan geri bölmek bize, bütünlemek sana.

Uyuşukluk bize, uyarmak sana.

Rahat bize, gayret sana.

...

(Hitit 3-sayfa 149)

Ünite yer verilen diğer metin, Atatürk’ü anlatan kurma bir metindir. Hedef kültürden olan ve tüm dünya tarafından bilinen bir lider oluşunun kültür aktarımına katkısı

büyüktür. Bunun dışında, ünite de Mahatma Gandhi ve Ömer Muhtar ile ilgili metinlere de yer verilmesi evrensellik açısından kültür aktarımında önemli rol oynamaktadır.

Örnek:

.....İtalyan general Gratsiyani'nin böyle tanımladığı, Libya'nın bağımsızlık mücadelesinin anıtı olan ölümsüz lider Ömer El Muhtar 1861 yılında doğar. Kendisi dahil henüz hiç kimse bilmiyordur bir gün ülkesi ve halkı için canı pahasına gireceği mücadelenin onu, tarihe adını Çöl Aslanı olarak yazdıran büyük bir kahraman, cesur bir lider yapacağını.

(Hitit 3-sayfa 154)

Alıştırmalar kapsamında bir kültür karşılaştırması alıştırmalarına yer verilmiştir: *Ülkenizde yetişen en ünlü lider kimdir? Bu lider ile Atatürk ve Gandhi arasında ne gibi farklar görüyorsunuz? Sınıfta arkadaşlarınıza anlatın.*

Görsellik

Konu olarak verilen liderlerin hepsi fotoğraflarıyla desteklenmiştir. Genel anlamda, ünite de yer verilen resim ve çizimler metin ve alıştırmalarla birebir örtüşmektedir ve kültürel önyargı veya yanlış anlamaya sebebiyet verecek nitelikte değildir.

ÜNİTE 15

Konu Alanı

'Dans ve Müzik' adı verilen bu ünite de ünitenin adıyla paralel olarak hem Türk hem de evrensel çeşitli dans ve müzik konuları işlenmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Bu konu, her kültürde farklı şekillerde de olsa bulunması açısından herkesin bir şekilde aşına olduğu bir konudur ve dolayısıyla temel-yaşam-deneyim alanlarından serbest zaman değerlendirmeye dahil edilebilir.

Metin Türü

Özgün ve kurma metin biçiminde toplam beş metne yer verilmiştir. İlk metinde, Türk kültüründe bulunan *çiftetelli*, *horon*, *zeybek* gibi farklı dans türlerini içeren 'Dansın Sultanları' dans grubu konusu işlenmiştir. Hedef kültürün içinden doğması ve de dolayısıyla hedef kültürü yansıtmaması, aynı zamanda da dünya çapında tanınan bir

topluluk olması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır.

Örnek:

...Dansın Sultanları işte böyle çıktı yola. ‘Bir Türkiye dansı istiyoruz.’ diyerek bir araya gelen yüz kişi Anadolu folklorunu harmanlayarak dev bir gösteriye dönüştürdü. Çiftetelli, Horon ve Zeybek gibi dansları sergilerken Anadolu’yu rehber kabul eden, her duygunun bir dansı olduğunu bilen, çağlar öncesini bugünlere taşıyarak izleyenleri kendinden geçiren, onlara Anadolu’yu adım adım gezdiren Dansın Sultanları’nda amaç; sıradan bir gösteri sahnelemekten çok, bastığımız topraklardaki kutsal emanetleri, en eski sanat olan dansla görünür kılmak ve bir anlamda Anadolu tarihinin özetini sunmaktır...

(Hitit 3-sayfa 157)

‘Müziğin Mistik Sazı Ney’ adı verilen ikinci metinde Türk müziğinin en önemli sazlarından olan ‘Ney’ konusu işlenmiştir. Bu metin, bir neyzen olan Yrd. Doç. Dr. Süleyman Erguner’e ait özgün bir metindir. Türk müziğinde kullanılması ve dolayısıyla Türk kültürünün bir parçası olması açısından önemli bir kültür aktarıcısıdır. Üniteye yer verilen diğer metin ise semazenleri anlatan ‘Tanrı’nın huzurunda dans’ başlığı altındaki özgün bir metindir. Yine semazenler de Türk kültürünü yansıttıkları için bu metnin kültür aktarımına katkısı büyüktür. Aşık Veysel Şatıroğlu’nun hayat hikayesini anlattığı ‘Ben Veysel’ isimli metin de kültür aktarımı açısından büyük önem taşımaktadır.

Örnek:

...Sazım kalmıştı elimde bir tek. Çalıp söylüyordum işte. Ankara’ya gittim. Atatürk’e yazdığım bir şiir Ankara gazetelerinde çıktı. Köy enstitülerinde saz öğretmenliği yaptım. Şiirimi de geliştirdim bu arada. Evet, dünya karanlıktı, ama ben her şeyi gönül gözüyle görüyordum. Sazımdan başka, çalıp söylediğim türküden başka bir şeyim olmadı.

Bir gün olur da sadık yarım toprağa kavuşursam dostlar beni hatırlasın!

Aşık Veysel Şatıroğlu

(Hitit 3-sayfa 162)

Ünitede yer verilen diğer metinde, ünlü İngiliz müzik grubu ‘The Beatles’ konusu işlenmiştir. Dünyada hemen herkes tarafından bilinen bir grup olmaları ve dolayısıyla evrensel kültür öğeleri içermesi açısından, bu metnin de kültür aktarımına önemli katkısı vardır. Alıştırmalar genellikle metinleri anlamayı test eden boşluk doldurma, çoktan seçmeli ve doğru-yanlış alıştırmaları şeklindedir. Alıştırmalar dahilinde başka kültür öğelerine yer verilmemiştir. Ancak, kültür karşılaştırması alıştırmalarına yer verilmiştir ki bu da kültür aktarımının en önemli öğelerinden biridir.

Örnek:

- Ülkenize ait özel bir müzik aleti var mı? Özellikleriyle yazarak anlatın.
- Sizin kültürünüzde de mistik yönü olan bir dans var mı? Arkadaşlarınıza bu dansı özellikleriyle tanıtmaya çalışın.

Görsellik

Ünitede yer verilen *Dansın Sultanları dans grubunun dansçıları, Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Semazenler, Aşık Veysel, Beatles grubunun üyeleri, Moğollar müzik grubunun üyeleri, vb.* fotoğrafları beraberinde bulundukları metinleri destekler niteliktedir. Bunun dışında, kültürel önyargı veya yanlış anlamaya sebebiyet verebilecek görsel öğelere yer verilmemiştir.

ÜNİTE 16

Konu Alanı

Genel tekrar niteliği taşıyan bu ünite için her tekrar ünitesine olduğu gibi ‘Neler Öğrendik?’ ismi verilmiştir. (bkz. Ek 4-s. 173) Ünitede genel olarak Orta Asya Türki Cumhuriyetler konusu işlenmiştir. Kültür aktarımı boyutundan incelendiğinde, konunun hedef kültürle tarihsel bağlantısı açısından kültür aktarımına olumlu katkısından söz edilebilir. Ayrıca, kitap genelinde işlenen belirli bir dilbilgisi konusu olmadığı için aslında bu ünite Orta Asya kültürünü öğrencilere tanıtan farklı metinlerin bulunduğu bir ünite olarak da değerlendirilebilir.

Metin Türü

Ünitede özgün ve kurma metin biçiminde toplam beş metne yer verilmiştir. İlk metin Azerbaycan ve Türkmenistan’la ilgili bilgi veren bir diyalogdur. Buralarda bulunan

önemli tarihi yerler, iki ülkenin benzer yönleri ve önemli turistik yerler bu ülkeleri ziyaret eden bir öğretmen ve öğrenci konuşturularak okuyucuya sunulmuştur. İkinci metin, Özbekistan’la ilgili düzyazı biçiminde kurma bir metindir.

Örnek:

...Özbekler çok sıcakkanlı insanlar. Türk konukseverliğini yalnızca Türkiye’de görebileceklerini düşünenler, Özbekistan’a gelince bu fikirlerini değiştireceklerdir mutlaka. Ortak bir tarihi ve kültürü paylaştığımız Orta Asya halkı bize o kadar benziyor ki!...

(Hitit 3-sayfa 171)

Ünitede yer verilen diğer metin Türkistan’la ilgili bir diyalogdur. Burada hedef kültür ve kaynak kültürün konuşturulması önemli bir kültür aktarıcısıdır. Türk dünyası tarihindeki önemli şairlerden biri olan Kazak şair Abay Kunanbay ise diğer metinde işlenen konudur. Bu da kurma bir metindir ve şair hakkında bilgi vermektedir. Kırgızistan Cumhurbaşkanı Askar Akayev’in tarihi Manas Destanı hakkında söyledikleri ise okuma bölümünde özgün metin olarak sunulmuştur. Metinler genel olarak değerlendirildiğinde, her birinin Türk kültürüyle yakın ilişkilerini yansıtması açısından önemli kültür aktarıcıları olduğu söylenebilir. Metinler sonrasındaki alıştırmalarda genellikle okuyucunun anlayıp anlamadığını test etmeye yönelik açık uçlu sorular sorulmuştur. Bunun dışında, öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği bir soruya yer verilmiştir: *Ülkenize ait bir destanla ilgili bilgileri içeren (Destanın konusu, kahramanları ve hangi zamanda geçtiğini de belirterek) bir kompozisyon yazın.*

Görsellik

Bişkek, Bakü, Nizami’nin türbesi, Fuzuli, Türkmen pazarı, Semerkent, Hive, Abay Kutanbay heykeli, Kırgızistan Başkanı Askar Akayev, Cengiz Aytmatov ve Bişkek’teki Manas Heykeli fotoğrafları üniteye metinler beraberinde sunulan ve metin ve alıştırmaları görsel ve kültürel açıdan destekleyen görsel öğelerdir. Bunların başlı başına birer kültür aktarıcısı olduğu da söylenebilir.

4.3.6 Hitit 3 İleri Seviyede Kültür Aktarımı Sürecinin Değerlendirilmesi

‘HİTİT 3’ ders kitaplarının konu alanı, metin türü, görsellik başlıkları altında incelenmesi sonucunda, herşeyden önce ilk iki kitaptan farklı olarak 16 üniteden oluşan kitabın ilk sekiz ünitesinde dilbilgisi konularına yer verildiği ve dokuzuncu üniteden itibaren dilbilgisini alıştırma ve metinler yoluyla işlemeyi tamamen bir kenara bırakıp, dilin günlük hayatta kullanımı, okuma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik konuları ünitelere dahil ettiği görülmektedir. Bunun dışında, işlenen konuların içeriği açısından bakıldığında, iş hayatı, edebiyat, teknoloji ve iletişim, sağlık, tiyatro ve televizyon, tarihi olaylar, liderlik, dans ve müzik, ve edebiyat gibi yabancı dil dersleri ve kültür aktarımı konusunda sözü geçen (bkz. s. 16) herkesin ilgisini çekebilecek nitelikte olan ve temel-yaşam-deneyim alanlarına dahil edilebilecek konuların işlendiği görülmektedir. (Otoriteyle ilişkiler, iş-meslek hayatı, zamanla ilgili deneyimler, serbest zaman değerlendirme, günlük yaşam, seyahat etme-yer değiştirme, vb.) Kitabın ikinci bölümü olarak değerlendirilebilecek olan dokuz-on altıncı üniteler arasında ise genellikle hedef kültürü bazı evrensel kültür öğelerini de duruma dahil ederek tanıtmaya yoluna gidilmiştir. Bu bölümlerde, ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda da sözü edilen (bkz. s. 34) yazınsal metinlere yer verilmiştir. (*Sofa’nın Bana Söyledikleri*-Peyami Safa; *Bir Garip Salih Usta*- Osman Çeviksoy; *Dülger Balığının Ölümü*- Sait Faik Abasıyanık ve *Koku*- Bedri Rahmi Eyüboğlu gibi). Herhangi bir dilbilgisi yapısını sunmak veya pekiştirmek kaygısının bulunmayışı, etkisini işlenen konularda da ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla, işlediği konular açısından ele alındığında, HİTİT 3 ders kitabının daha önce yabancı dil dersleri ve kültür aktarımı konusunda sözü geçen (bkz. s. 16) temel-yaşam-deneyim alanlarıyla ilgili konulara büyük ölçüde yer verdiği ve bu sayede ders kitaplarıyla kültür aktarımında önemli unsurlardan birini kitaba dahil ederek kültür aktarımına olumlu katkısı olduğu söylenebilir.

Metin türü açısından incelendiğinde, özellikle dokuzuncu ünite itibarıyla her bir ünite için ortalama 3-4 metin sunulduğu ve bu metinlerin zaman zaman çok uzun olduğu; hem diyalog veya düzyazı biçiminde kurma metinlere hem de özgün metinlere yer verildiği görülmektedir. Özgün metin kullanımıyla ilgili bu kitapta göze çarpan ve kültür aktarımını olumlu yönde etkileyebilecek olan şey, yer verilen

özgün metinlerin sadece Türk kültürüne ait öğeler içermemesi, kaynak kültüre ait bazı kaynaklardan da özgün metinlere yer verilmiş olmasıdır. Ancak, daha önce ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda bahsettiğimiz (bkz. s. 34) kültür aktarımında önemi inkar edilemez bir gerçek olan özgün metin kullanımına yeteri kadar önem verilmediği görülmüştür. Başka bir deyişle, kitabın seviyesi göz önünde bulundurulduğunda, o ana kadar öğrenmeleri gereken dilbilgisi konularını öğrendikleri varsayılan öğrencilere onları bir adım daha ileriye götürebilecek olan özgün metinlerin sayısı, diğer iki kitapla karşılaştırıldığında daha fazla olsa da ileri seviye bir kitapta olması gerekenden azdır. Özgün metinlerde büyük ölçüde basitleştirme yapılmamıştır; başka bir deyişle ufak tefek basitleştirmeler yapıldıysa da bu belirtilmemiştir. Bazı ünitelerde, öğrenciyi yoracak kadar fazla sayıda özgün metne yer verilmiştir; bazıları ise sadece kurma metinlerden oluşmaktadır. Daha önce ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda yer verildiği gibi (bkz. s. 33) kurma metinler daha çok bir dilbilgisi yapısının kullanımını öğrencilere sunmak amacıyla yazılmış metinlerdir; dolayısıyla, ileri seviye olarak kabul edilen bu kitapta bu denli çok kurma metnin tüm dilbilgisi yapılarını bildikleri varsayılan öğrenciler için gerekli değildir. Yine ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda yer verildiği gibi (bkz. s. 33) kurma metinlerin dilinin yapaylığı konusu bu kitap için geçerli değildir, çünkü metinler yoluyla sunulmaya çalışılan belirli bir dilbilgisi konusu yoktur. Metinler genellikle Türk kültürü üzerine kurulmuştur fakat zaman zaman evrensel kültürden bazı öğelere de yer verilmiştir ki bu da kültür aktarımını sağlamak açısından önemlidir. Alıştırmalar genellikle metni anlamaya yönelik boşluk doldurma ve çoktan seçmeli soru tarzındadır. Ünitelerde daha önce kaynak kültür konusunda da sözünü ettiğimiz (bkz. s. 20) öğrencilerin kültür karşılaştırması yapabileceği alıştırmalara yer verilmiştir; ancak yine seviye göz önünde bulundurulduğunda, bunlar sayıca yeterli değildir. *Memleketinizde, okuduklarınızdan farklı batıl inançlar var mı? Günlük yaşamınızda uğuruna veya uğursuzluğuna inandığınız sayılar, günler, eşyalar vs. hakkında görüşlerinizi arkadaşınıza anlatın. Sizin ülkenizde de halkı için her türlü fedakarlığı yapmış bir lider yaşadı mı? Bu lideri sınıfta arkadaşlarınıza anlatın. Ülkenizde hangi tür filmler çekilmektedir?, ‘Sanal dünya’ size ne kadar yakın yada uzak? Bu alanda daha neler yapılabilir?* gibi sorular kitapta yer verilen ve iki kültürün etkileşimine yer verilen alıştırmalar

niteliğindedir.

Görsellik açısından incelendiğinde, kitapta yer verilen görsel öğelerin büyük ölçüde metin ve alıştırmaları görsel ve kültürel yönden destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Ders kitapları yoluyla kültür aktarımı konusunda yer verildiği gibi (bkz. s. 35) kültür aktarımında görsel öğelerin kullanımı ölçütlerine büyük ölçüde uyulmuştur. Kitapta genellikle fotoğraflara yer verilmiştir. Aynı zamanda, görsel öğeler sadece hedef kültürü yansıtmamaktadır; evrensel kültürden de öğelere yer verilmesiyle öğrenciler kendilerini konuya daha yakın hissedeceklerdir. Bunların yanında, Hitit 3 ders kitabında diğer iki kitaptan farklı olarak TÖMER fotoğrafları ve örneklerine yer verilmemiştir.

Kitap genel olarak kültür aktarımı açısından değerlendirildiğinde, kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğelerin öğrencileri hedef kültürle ilgili büyük ölçüde bilgilendirdiği görülmüştür. Ancak, her ne kadar kitapta hedef kültür yanında iki kültürün etkileşimini vurgulayan metin, alıştırma ve görsel öğelere de yer verilmişse de, bunlar sayıca yeterli değildir. Dolayısıyla, öğrencilerin karşılaştırma yapmasına çok fazla olanak tanınmadığı için öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştirmede ve sosyal/kültürel konulara ilgili ve eleştirel bir tutum geliştirmelerine yardımcı olmada kitabın yetersiz kaldığı söylenebilir.

5. HİTİT SERİSİ DERS KİTAPLARININ KÜLTÜR AKTARIMI AÇISINDAN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Hitit serisi ders kitapları daha önceden belirlenen ölçütler doğrultusunda incelenerek aşağıdaki sonuçlara varılmıştır:

- Her üç kitapta da hangi kültüre ait olursa olsun herkesin ilgisini çekecek olan temel-yaşam-deneyim alanlarına yer verilmiştir, ancak bu konuların yoğunluğu seviyelere göre değişmiştir. Başlangıç seviyesi olan birinci kitapta konular büyük ölçüde herkesin ilgi duyduğu bu alanlardan seçilmiştir. Orta seviye olarak adlandırabileceğimiz ikinci kitapta da daha çok dilbilgisi ön planda tutulmuş, ancak yine temel-yaşam-deneyim alanlarından konular tercih edilmiştir. İleri seviye öğrencileri için olan üçüncü kitapta ise yine bu alanlara gerektiği gibi hemen her üniteye yer verilmesi kültür aktarımı açısından şüphesiz çok önemlidir. Çünkü, daha önceden de bahsedildiği gibi, kültür aktarımını sağlayabilmek için herşeyden önce öğrenciyi konuya motive etmek gereklidir. Aksi takdirde, öğrencinin hiç bilmediği, tamamen bir kültüre ait bir konuyla başbaşa kaldığında derse ilgisini kaybetmesi ve dolayısıyla dili öğrenirken kültür aktarımının da gerçekleşmemesi neredeyse kaçınılmazdır.
- Kültür aktarımının vazgeçilmez ögesi olan özgün metinlere özellikle ilk iki kitapta yeteri kadar yer verilmemiştir. Bu, ilk kitapta öğrencilerin dili öğrenmeye henüz başladıkları dikkate alınarak özellikle kaçınılan bir durum izlenimi yaratmaktadır. İkinci kitapta da her ne kadar özgün metin kullanımına önem verilmiş olsa da bu sayıca yeterli değildir; aynı zamanda yer verilen özgün metinler basitleştirilmiştir ve dilbilgisi yapısının sunulması aşamasında değil kullanım yoluyla pekiştirilmesi aşamasında karşımıza çıkmaktadır. Burada önemli olan nokta, az sayıda da olsa yer verilen özgün metinlerin sadece hedef kültürü yansıtmamasıdır; başka bir deyişle, az da olsa başka kültürlere ait özgün metinlere de yer verilmesi öğrenciyi motive ederek kültür aktarımını kolaylaştıracak niteliktedir.
- Kitaplarda yer verilen özgün metinlerin çoğu basitleştirilmiştir ve şeklinin korunması ilkesine sıkı sıkıya bağlı kalınmamıştır. Her üç kitapta da kullanım

işlevli, bilgi iletici veya yazınsal metinlere yer verilmiştir, ancak çoğunlukla yazınsal metinler tercih edilmiştir. Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının yazınsal metinler yoluyla gerçekleşmesi önemlidir, ancak kitaplarda yer verilen yazınsal metinler genellikle çok uzun ve öğrenci tarafından anlaşılmakta güçlük çekilebilecek niteliktedir. Bu durum, kültür aktarımını olumsuz yönde etkileyebileceği gibi öğrencinin konuyu anlayamadığı için derse ilgisini kaybetmesine de sebep olabilecek niteliktedir.

- Kitaplarda diyalog ve düzyazı biçiminde kurma metinlere yer verilmiştir. İlk kitapta, birçok yapı henüz öğrenildiği için bu yapıları öğrencilere mümkün olduğunca tekrarlayan çok sayıda kurma metin bulunmaktadır. Her üç kitapta da dikkat çeken durum, diyalogların bazılarında olumsuz ifadeler bulunmasıdır ki bu da kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek niteliktedir. Metinlerin dili büyük ölçüde öğrenci seviyesine uygun izlenimi uyandırmaktadır; ancak bu tabiki kitapta sunulan konuların öğrenci tarafından anlaşılmasıyla ilgili bir durumdur. Kurma olan bu metinlerin çoğu hedef kültür olan Türk kültürünü yansıtmaktadır. Metinlerde kullanılan dil büyük ölçüde günlük hayata kullanılabilir öğeler içermektedir; ancak belirli bir dilbilgisi yapısını pekiştirmek amaçlı olduğundan çoğunlukla doğallıktan uzaktır. Her üç kitapta da kurma metinler büyük ölçüde hedef kültür öğeleri içermekle beraber bazı ünitelerde az da olsa evrensel kültür öğeleri ve hedef kültür ve kaynak kültürün bir araya getirilip konuşturulduğu diyaloglar mevcuttur. Bu da kültür aktarımı açısından önemli bir etkinliktir.
- Metinlerle birlikte yer verilen alıştırmalar daha çok metni anlamaya yönelik boşluk doldurma, çoktan seçmeli veya metinle ilgili açık uçlu sorular şeklindedir. Başka bir deyişle, metin öncesi veya sonrasında yer verilen alıştırmalar genellikle kültür öğelerini içermemektedir. Karşılaştırmalı kültür aktarımının öngördüğü biçimde öğrencinin kültür karşılaştırması yapabileceği nitelikte alıştırmalara daha çok yazma ve konuşma bölümlerinde yer verilmiştir. Dolayısıyla, öğrenciye kültür karşılaştırması yapabileceği durumların yeterli derecede sunulmadığı söylenebilir.
- İletişim kalıplarının kullanımına başlangıç seviyesi olan ilk kitap dışında çok fazla yer verilmemiştir. Kültürlerarası iletişim yetisinin kazandırılması

açısından büyük önemi olan bu tür etkinliklere az yer verilmiş olması, hiç şüphesiz, kültür aktarımını olumsuz yönde etkileyebilecek niteliktedir.

- Kitaplarda kullanılan görsel öğeler büyük ölçüde metinleri görsel ve kültürel açıdan desteklemektedir. Ancak, özellikle ‘Hitit 1 ve 2’de kitabı görsellik açısından daha zengin göstermek amacıyla gereğinden fazla görsel öğeye yer verilmiştir. Öyle ki, zaman zaman sayfada yer verilen fotoğraf veya çizimin neyi resmetmek amacıyla verildiğini anlamak güçtür. Her üç kitapta da, görsel öğeler genellikle hedef kültürü yansıtmaktadır; ancak zaman zaman evrensel kültür ve kaynak kültürden de görsel öğelere yer verilmiştir. Daha çok fotoğraflara yer verilmiştir ve metin ve alıştırmaları desteklemek amacıyla kullanılan resim, çizim veya karikatürler büyük ölçüde kültürel önyargı veya yanlış anlamalara sebebiyet verebilecek nitelikte değildir.
- Kitaplarda yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendirmektedir. Ancak özellikle ilk iki kitapta, az sayıda da olsa kültürel önyargı veya yanlış anlamalara neden olacak nitelikte metin, alıştırma veya görsel öğeler bulunmasının öğrencilerin önyargılarını kırma ve hedef kültüre karşı hoşgörülü olmalarını sağlamada yetersiz kaldığı söylenebilir. Bunun yanında, özellikle üçüncü kitapta hedef kültür ve kaynak kültür öğelerine zaman zaman yer verilse de, öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek ve sosyal/kültürel durumlara eleştirel bir tutum geliştirmelerini sağlayabilecek yeterlilikte değildir.

Hitit serisi ders kitaplarında konu alanı, metin biçimi ve görsellik başlıkları altında üniteler doğrultusunda yapmış olduğum kültür aktarımı çözümlemeleri ve değerlendirmeleri ışığında ulaştığım sonuçları oluşturduğum bir tablo içerisinde sunmanın sonuçların daha belirgin görülebilmesi açısından daha yararlı olacağını düşünüyorum. Sonuçların genel bir değerlendirmesi olarak niteleyebileceğimiz bu tablo, sayfa 43-44’te bulunan ölçütlerle örtüşmektedir. Ancak, yeterli/yetersiz ölçütü üzerine kurulduğu için açık uçlu sorulara yer verilmemiştir. Yapılan çözümleme ve değerlendirmeler doğrultusunda, Hitit serisi ders kitaplarında kültür aktarımı süreci şöyle bir dökümle değerlendirilebilir:

Hitit 1 Hitit 2 Hitit3

• Kitaptaki konular temel-yaşam-deneyim alanlarından seçilmiş mi?	**	**	**
• Kitapta özgün metinlere ne derece yer veriliyor?	*	*	**
• Özgün metinlerde basitleştirme yapılmış mı?	*	*	**
• Kitapta kullanım işlevli, bilgi iletici veya yazınsal metin şeklinde farklı türlerde özgün metinlere yer verilmiş mi?	**	*	**
• Kurma metinlere ne kadar yer veriliyor?	**	**	**
• Kullanılan kurma metinler hedef kültürü ne ölçüde doğru yansıtıyor?	**	**	**
• Betimlenen karakterler (cinsiyet, yaş, meslek, sosyal sınıf, vb.) hedef kültürü ne derece doğru yansıtıyor?	**	**	**
• Özgün ve kurma metinler kültürel yanlış anlamalara sebep oluyor mu?	*	*	*
• Metinlerde kaynak kültür ve evrensel kültür öğelerine ne derece yer verilmiş?	*	*	**
• Alıştırmalar hedef/kaynak kültür öğesini yansıtıyor mu?	**	**	**
• Alıştırmalar öğrencilerin kültür karşılaştırması yapmasına olanak tanıyor mu?	*	**	**
• Kişisel duyguların ifadesi hedef/kaynak kültürü ne derece yansıtıyor?	**	**	**
• Sözsüz iletişim ve iletişim kalıplarına ne derece yer veriliyor ve bunlar hedef/kaynak kültürü ne derece doğru yansıtıyor?	*	*	*
• Kitapta yer verilen resim, çizim, fotoğraf ve karikatürler metni kültürel açıdan destekliyor mu?	**	**	**
• Kullanılan görsel öğeler kültürel yanlış anlamalara sebebiyet veriyor mu?	*	*	*
• İki kültür arasındaki etkileşime ağırlık veren metin ve alıştırmalar var mı?	*	*	*
• Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencileri hedef kültürle ilgili bilgilendiriyor mu?	**	**	**
• Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin ülkeler arasındaki fark ve benzerlikleri görme becerilerini geliştiriyor mu?	*	*	*
• Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin sosyal/kültürel durumlara ilgili ve eleştirel bir tutum geliştirmesinde yardımcı oluyor mu?	*	*	*
• Kitapta yer verilen konu, metin, alıştırma ve görsel öğeler öğrencilerin kendi kültürlerinin farkına varmalarını sağlıyor mu?	*	*	*

** Yeterli * Yetersiz

SONUÇ

Bu çalışma çerçevesinde, öncelikle her alanda adından sıkça söz edilen kültür kavramı, özellikle yabancı dil öğretimi boyutunda ele alınmıştır. Bu bağlamda, yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının yeri ve önemi, ders kitapları, öğretmen ve ek malzemeler yoluyla kültür aktarımı ve bu sürecin öğrencilere kazandırdığı beceriler ayrıntılı olarak sunulmuştur. Son olarak da ülkemizde yabancılara Türkçe öğretirken kullanılmakta olan Hitit ders kitapları, kültür aktarımı açısından belirli ölçütler çerçevesinde incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Yabancı dil öğretiminde kültür aktarımının gerekliliği inkar edilemez bir gerçektir. Öğrenci, dil öğrenim süreci içerisinde deneyim edindiği kültür değerleri yoluyla, hem kendi kültürünün daha iyi farkına varacak hem de yabancı kültürlerle karşı önyargısız yaklaşmayı öğrenecektir. Başka bir deyişle, farklı kültürlerde var olan aynı kültürel değerin farklı şekilde işleyişi, öğrencinin artık bunu doğru veya yanlış olarak değerlendirmesini engelleyecek ve her toplumun kendine özgü kültürel değerleri olduğunu ve bu değerlerin içinde yaşadığı kültür çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiğini öğrenecektir. Dolayısıyla, aynı zamanda bir kültürlenme süreci olarak görülen yabancı dil öğrenimi sürecinde, öğrenci sadece o dili öğrenmekle kalmayacak, aynı zamanda çevresinde gelişen olaylara karşı daha hoşgörülü bir tutum sergilemeyi öğrenecektir.

Yabancı dil derslerinde kültür aktarımı, kendiliğinden gelişen bir süreç değildir; başka bir deyişle, kültür aktarımının gerektirdiği bazı durumlar söz konusudur. Öğretmenler bu konuda derste birebir iletişim içerisinde bulunan kişiler oldukları için çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Öğretmenlerin kültür aktarımının gerçekleşmesi için öğrencilerin her şeyden önce kendi kültürel değerlerinin farkına varmalarını ve hedef kültür değerlerini kendi kültür değerleriyle kıyaslayarak kültürlerarası iletişim yetisi geliştirmelerini sağlayacak, daha sonra öğrenilen dilin kültürüne aynı mesafeden bakabilmelerine yardımcı olacak bir tutum benimsemeleri kültür aktarımına olumlu etki edecektir. Tabii ki burada öğretmen başlı başına yeterli bir öge değildir. Derste kullanılan materyallerin de kültür aktarımını sağlamak için elverişli olması gerekmektedir. Ders kitapları bu noktada büyük önem taşımaktadır. Yabancı dil öğretiminde kullanılan ders kitaplarının hassas bir konu olan kültür aktarımını gerçekleştirmede başarılı olabilmesi için bazı ölçütlere göre titizlikle

seçilmesi gerekmektedir.

Karşılaştırmalı kültür aktarımı, çağımızda yabancı dil öğretiminde kültür aktarımında önemle üzerinde durulması gereken bir konudur. Bu yaklaşıma göre, öğrenciye sadece öğrendiği dilin kültürü sunulmamalı; konular öğrencinin kendi kültürüyle kıyaslamalar yapabileceği durumlardan seçilmelidir. Aksi takdirde, hedef kültür değerlerine aşırı şekilde maruz kalan bir öğrenci, o dilin kullanıldığı yerdeki kültür yapısını kavrasa da, önünde bunu kıyaslayabileceği bir durum olmadığı için konuyu içselleştirmeyecektir. Bu da, hiç şüphesiz, kültür aktarımını olumsuz yönde etkileyecektir. Dolayısıyla, ders kitapları seçilirken kültür aktarımı boyutunda hedef kültürden olduğu kadar kaynak kültür ve evrensel kültürden öğelerin bir arada öğrenciye sunularak öğrencinin karşılaştırmalar yapmasına olanak tanıyan öğeler içermesi özellikle üzerinde durulması gereken bir konudur.

Hitit serisi ders kitapları kültür aktarımı açısından incelendiğinde, içerisinde hedef kültür olan Türk kültürünün öğrencilere farklı yönleriyle sunulduğu birçok öğe içerdiği ve bu şekilde Türkçe öğretmeyi hedeflediği öğrenci kitlesine Türk kültürünü aktarmada başarı sağlayabilecek nitelikte olduğu görülmüştür. Ancak, bu durum her ne kadar kültür aktarımı açısından gerekli olsa da, kitapta kaynak kültür ve evrensel kültür öğelerine gerektiği kadar yer verilmediği görülmektedir. Kültürlerarası iletişime dayanan yaklaşım çerçevesinde ele alındığında, bu durumun öğrencinin kültürel farkındalık geliştirmesi ve kültürlerarası iletişimsel yeti kazanması açısından bazı eksiklikler içerdiği ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ‘Hitit’ serisi ders kitaplarındaki kültür aktarımı üzerine yapılan çözümleme ve değerlendirmelerle konuya dikkat çekmek ve bu kitapları kullanan öğretmenlere ipuçları vererek çalışmalarına katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Aksan, Doğan. (1977). *Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları

Aşıcı, Murat ve diğerleri. (2005). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayınları.

Byram, Michael ve Peter Grundy. (2002). *Content and Culture in Language Teaching*. GB: Short Run Press.

Byram, Michael ve Karen Risager. (1999). *Language Teachers, Politics And Cultures*. GB: WBC Book Manufacturers Ltd.

Çotuksöken, Yusuf. (2002). *Türkçe Üzerine Denemeler Ve Eleştiriler*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Demirel, Özcan. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi- İlkeler, Yöntemler, Teknikler*. Ankara: Usem yayınları.

Erişkon, Binnur. (1996). *Yabancı Dil Olarak Almanca Ders Kitaplarında Ülkebilgisi ve Kültür Aktarımı*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Güvenç, Bozkurt. (1997). *Kültürün ABC'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Haley, Marjorie Hall ve Theresa Y. Austin. (2004). *Content-Based Second Language Teaching and Learning- An Interactive Approach*. USA: Pearson Education Inc.

Hinkel, Eli. (1999). *Culture In Second Language Teaching and Learning*. New York: Cambridge University Press.

Holme, Randal. (2002). Carrying a Baby in the Back: Teaching with an Awareness of the Cultural Construction of Language. Michael Byram ve Peter Grundy (Ed.). *Context and Culture in Language Teaching and Learning*. (18-30). GB: Short Run Press Ltd.

Jin, Lixian ve Martin Cortazzi. (1998). *Language Learning in Intercultural Perspective- Approaches Through Drama And Ethnography*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kalkan (Işık), Şehnaz. (1996). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültür Bağlamı ve Aktarımı*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaplan, Mehmet. (2006). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Kongar, Emre. (2005). *Kültür Üzerine*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Özışık, Cem. (2004). *Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Farkındalık: New Headway Ders Kitaplarının Kültür Aktarımı Açısından İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pehlivan, Filiz. (2007). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Kültürlerarası Etkileşim Odaklı Yaklaşım Uyarınca Metin Çalışmaları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sever, Sedat ve diğerleri. (2006). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi*. İstanbul: MORPA Kültür Yayınları Ltd.

Tomalin, Barry ve Susan Stempleski. (1993). *Cultural Awareness*. Oxford: Oxford University Press.

Uygur, Nermi. (1996) *Kültür Kuramı*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

İncelenen Kitaplar

Çiçek, Ali ve diğerleri. (2005). *Hitit 1*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Çiçek, Ali ve diğerleri. (2002). *Hitit 2*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Çiçek, Ali ve diğerleri. (2002). *Hitit 3*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.

Makaleler

Aktuna, Seran Dogancay. (2005). Intercultural Communication in English Language Teacher Education. *ELT Journal*, 59/2, 99-107.

Alptekin, Cem. (2002). Towards Intercultural Communicative Competence in ELT. *ELT Journal*, 56/1, 57-64.

Gilmore, Alex. (2004). A Comparison of Textbook and Authentic Interactions. *ELT Journal*, 58/4, 363-371.

Gray, John. (2000). The ELT Coursebook as Cultural Artefact, *ELT Journal*, 54/3, 274-283.

Guest, Michael. (2002). A Critical Checkbook for Culture Teaching and Learning, *ELT Journal*, 56/2, 154-161.

Guariento, William ve John Morley. (2001). Text and Task Authenticity in the EFL Classroom. *ELT Journal*, 55/4, 347-353.

Jiang, Wenying. (2001) Handling Culture Bumps. *ELT Journal*, 55/4, 382-390.

Jiang, Wenying. (2000) The Relationship between Culture and Language. *ELT Journal*, 54/4, 328-334.

Leather, Sue. (2001) Training Across Cultures: Content, Process And Dialogue. *ELT Journal*, 55/3, 228-237

Logie, Nur Nacar. (2004) Yabancı Dil Öğretiminde Kültürel Becerinin Oluşturulmasının Önemi ve Budunbilimsel Boyut. *HAYEF*, 1, 173-180.

Mishan, Freda. (2004) Authenticating Corpora for Language Learning: A Problem and its Resolution. *ELT Journal*, 58/3, 219-227.

Polat, Tülin. (1990) Kültürlerarası Bildirişimde Etkin Bir Süreç: Yabancı Dilde Okuma-Anlama. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII*, 69-90.

Rasekh, Zahreh Eslami. (2005) Raising the Pragmatic Awareness of Language Learners. *ELT Journal*, 59/3, 199-208.

Tapan, Nilüfer. (2006). Kültürlerarası İletişime Giden Bir Yol: Yabancı Dil Öğretimi. Sevim Korkmaz Dinç (Ed.). *Türkiye’de Felsefenin Kurumlaşması*. (312-319). İzmir: İLYA İzmir Yayınevi.

Tapan, Nilüfer. (1995) Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Yeni Bir Yöneliş: Kültürlerarası-Bildirişim Odaklı Yaklaşım. *Alman Dili Ve Edebiyatı Dergisi XI*, 149-167.

Tapan, Nilüfer. (1990)Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Kültür Bağlamının Değerlendirilmesi. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi VII*, 55-68.

Tapan, Nilüfer. (1989) Yabancı Dil Olarak Almanca Öğretiminde Özgün Metinlerin İşlevi. *Dilbilim VIII*, 184-192.

Tseng, Yueh-Hung. (2002). A Lesson in Culture. *ELT Journal*, 56/1, 11-21

Elektronik Kaynaklar

Ağar, Mehmet Emin. (t.y.) Türkçe Öğretiminin Tarihçesi. Erişim: 07.10.2006, (Çevrimiçi) [http:// www. İnsanbilimleri.com/makaleler/turk-dili/turkce-ogretiminin-tarihçesi.htm](http://www.İnsanbilimleri.com/makaleler/turk-dili/turkce-ogretiminin-tarihçesi.htm)

Aktaş, Tahsin. (t.y.) Yabancı Dil Öğretiminde İletişimsel Yeti. Erişim: 10.09.2006, (Çevrimiçi) www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/makaleler

Akdoğan, Gürser ve diğerleri. (t.y.) Türkiye’de Türkçe’nin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Ankara Üniversitesi TÖMER. Erişim: 10.09.2006, (Çevrimiçi) www.study-turkce.com/M/

Demir, Hilal. (t.y.) Özel Okullarda ve Devlet Okullarında Kullanılan Ders Kitaplarında Kültür Aktarımı. Erişim: 13.09.2006, (Çevrimiçi) [http:// www. ingilish.com/hd6.htm](http://www.ingilish.com/hd6.htm)

Demircan, Ömer. (t.y.) Türk Dil Devrimi’nin Yeni Boyutu Güneş Dil Teorisi ve Yabancı Dil Olarak Türkçe- Güneş Dil Teorisi. Erişim: 10.10.2006, (Çevrimiçi) <http://www.abcturkish.com/akademik2.html>

Taş, Nedim. (t.y.) Ders kitaplarında kültür bilgisi. Erişim: 15.10.2006, (Çevrimiçi) [www. ingilish.com/ned1.htm-42k](http://www.ingilish.com/ned1.htm-42k)

Uygarlık, Kültür ve İnsanlık. (t.y.) Erişim: 03.09.2006, (Çevrimiçi) www.historicalsense.com/archieve/Fener64-2.htm

EK-1:
HİTİT SERİSİ DERS KİTAPLARINDA KÜLTÜRÜ YANSITAN ÖZGÜN
ÖĞELER

‘ Hitit 1’ Temel Seviyede Türk Kültürünü Yansıtan Özgün Öğeler:

Özgün Metinler

- Yahya Kemal- Endülüs’te Raks (sayfa 62)
- Orhan Veli- İstanbul’u Dinliyorum (sayfa 91)
- Türk Atasözleri (sayfa 125)
- Orhan Veli- İllüzyon (sayfa 125)
- Gazete ilanları (sayfa 133-134)
- Sportif Doğa Yürüyüşleri Broşürü (Sayfa 173)
- Nasreddin Hoca Fıkraları (Sayfa 185)

Fotoğraflar

- İstanbul (sayfa 7)
- Otobüs Durağı (Sayfa 20)
- Beyoğlu (sayfa 22)
- Sümela, Akçaabat, Uzungöl (sayfa 35)
- Türk Kredi Kartı Örneği(sayfa 38)
- Antalya (sayfa 39)
- Türk lirası (sayfa 44)
- Türk Temizlik Malzemeleri (sayfa 46)
- Türk Kahvaltısı (sayfa 47)
- Balık Tabağı(sayfa 52)
- TV Program Listesi (sayfa 54)
- Ressamlar Sokağı (sayfa 61)
- Turşu (sayfa 65)
- Seri İlanlar (sayfa 66)
- Yahya Kemal- İnce Memed Kitap Kapağı (sayfa 69)
- Galatasaray Futbol Takımı (sayfa 70)
- Atatürk (sayfa 71)
- Türk ve Yabancı Cumhurbaşkanı (sayfa 72)
- Sait Faik (sayfa 73)
- Eski Türk Lirası (sayfa 75)
- Temizlik Malzemeleri Örnekleri(sayfa 79)

- İstanbul, Yerebatan (sayfa 80)
- Çay tepsisi (sayfa 81)
- Çırağan Sarayı (sayfa 82)
- Mısır Çarşısı, Fenerbahçe Futbol Takımı (sayfa 83)
- Türk Mutfağı (sayfa 89)
- Çırağan Sarayı (sayfa 90)
- İstanbul (sayfa 91)
- Türk Manavı, Börek (Sayfa 97)
- Fatih Sultan Mehmet (sayfa 98)
- Kuşadası, Çeşme (sayfa 107)
- Sema Gösterisi (sayfa 109)
- Kuşadası (sayfa 110)
- Bursa (sayfa 112)
- Kuşadası (sayfa 115)
- İstanbul Trafiğı, Eskiden Ankara (sayfa 120)
- Mantı (sayfa 124)
- Türk Atasözleri (sayfa 125)
- Akdamar Adası- Van (sayfa 126)
- Türk Ünlüler (sayfa 127)
- Palandöken, Termal Göl, Türk futbolu (sayfa 130)
- Türk Politikacılar (sayfa 136)
- İzmir-Kordon, Palandöken (sayfa 138)
- Ressam Naci Kalmukoğlu resmi (sayfa 139)
- Doğan Kardeş Çocuk Dergisi (sayfa 140)
- Avanos (sayfa 144)
- Naim Süleymanoğlu (sayfa 145)
- Çay İkramı (sayfa 147)
- Bakır Sanatı (sayfa 148)
- Türk Ünlüler (sayfa 149)
- Düğün Davetiyesi (sayfa 152)
- Kapadokya (sayfa 157)

- TBMM (sayfa 158)
- Türk Polisi (sayfa 159-160)
- Kartalkaya (sayfa 166)
- Balıklı Göl (sayfa 168)
- Nemrut Dağı (sayfa 170)
- Türk Mutfağı (sayfa 171)
- Nasuh Mahruki (sayfa 172)
- Amasya (sayfa 179)
- Balıkçılık (sayfa 181)
- Bodrum (sayfa 184)
- Nasreddin Hoca (sayfa 185)

‘ Hitit 2’ Orta Seviyede Türk Kültürünü Yansıtan Özgün Öğeler:

Özgün Metinler

- Tarkan-Unutmamalı (sayfa 8)
- F. Ragıp Tuncar-Süleymaniye Camisi (sayfa 9)
- Rudgard Kipling-Bir Babanın Evladına Öğütleri (sayfa 62)
- Türkü Metni-Urfa’nın Etrafı (sayfa 90)
- Şiirler-C. Safi,A.Karakoç,N. Fazıl,Y. Erdoğan (sayfa 101)
- Ferhat ile Şirin (sayfa 101)
- Leyla ile Mecnun (sayfa 101)
- Posta Gazetesi Köşe Yazısı Uyarılama (sayfa 107)
- Burçlar (sayfa 108)
- Gazete Haberleri (sayfa 117-118)
- Özcan Köknel’in Yazısı (sayfa 120)
- Umur Bugay-Sanat Olayı Dergisi (sayfa 134)
- Oya Ayman-Skylife Dergisi (sayfa 155)
- Türk Atasözü (sayfa 156)

Fotoğraflar

- Tema Vakfı (sayfa 63-64)
- Doğan Gıda Pazarı (sayfa 82)
- Gençlik Bayramı Gösterisi (sayfa 84)
- Bağ Bozması (sayfa 85)
- Akdeniz, Başak, Traktör (sayfa 86)
- Lale (sayfa 88)
- Urfa (sayfa 89)
- Türk Mutfağı, Tıp Fakültesi (sayfa 104)
- Sinop (105)
- Futbol, Parktaki Belediye Uyarısı (sayfa 2)
- Bodrum (sayfa 4)
- Metro İstasyonu (sayfa 5)
- Mağaza-Alışveriş (sayfa 7)

- Tarkan (sayfa 8)
- M. Sinan Heykeli, Süleymaniye Camisi (sayfa 10)
- Futbol (sayfa 11)
- Eski Türk Filmleri Tarzında Fotoğraflar (sayfa 14)
- Halı Dokuma (sayfa 15)
- A. Necdet Sezer (sayfa 15)
- İnsan figürleri (sayfa 16-19)
- Marmaris,Muğla (sayfa 17)
- Tartışma (sayfa 22)
- Yaylalar (sayfa 24)
- Kitap Kapakları (sayfa 29)
- Türk Tiyatrosu (sayfa 30)
- Topkapı Sarayı (sayfa 31)
- Ankara Devlet Tiyatrosu (sayfa 34)
- Pamuk Tarlası (sayfa 48)
- Halıcılık, Boğaz (sayfa 49)
- Çiçekçi, Market (sayfa 55)
- Gelin-Damat (sayfa 59)
- Güveç, Kekova, Artvin (sayfa 60)
- Ayçiçeği Tarlası (sayfa 91)
- Yalı (sayfa 96)
- Zeus Tapınağı (sayfa 98)
- Kamyon, Kütüphane, Polis (sayfa 100)
- Türkiye Büyük Millet Meclisi (sayfa 114)
- Politikacılar (sayfa 115)
- Gazeteler (sayfa 117)
- İlk Türk Hippisi (sayfa 120)
- Manavgat Nehri (sayfa 122)
- Tatlı, Balık (sayfa 126)
- Türk Kahvesi,Bale (sayfa 127)
- Gözleme (sayfa 128)

- İnternet sayfası (sayfa 129)
- Türk Düğünü (sayfa 131-132)
- Ayakkabıcı, Marangoz (sayfa 137)
- Ambulans (sayfa 138)
- Havaalanı (sayfa 139)
- Köyler (sayfa 140)
- Mozart (sayfa 141)
- Toplantı (sayfa 142)
- Tren (sayfa 144)
- Tarihi Yerler (sayfa 146-147)
- Tarihi Kişiler (sayfa 147)
- Döner, Yayla, Atakule (sayfa 148)
- Kebap (sayfa 149)
- Boğaz (sayfa 151)
- Boğa Güreşi (sayfa 152)
- Gül, Fındık (sayfa 154)
- Efes, Meryem Ana Kilisesi (sayfa 156)
- Gesi Bağları (sayfa 163)
- Telefon Faturası (sayfa 170)
- Semazenler (sayfa 172)

‘ Hitit 3’ İleri Seviyede Türk Kültürünü Yansıtan Özgün Öğeler:

Özgün Metinler

- Sabancılarla İlgili Gazete Haberleri (sayfa 9)
- Nurullah Ataç Yazısı (sayfa 22)
- Sait Faik- Hişşt Hişşt (sayfa 25)
- Atilla İlhan- Sisler Bulvarı (sayfa 29)
- TDK Güzel Yazılar, Romanlar (sayfa 33)
- Cengiz Aytmatov- Beyaz Gemi (sayfa 34)
- Ömer Seyfettin- Kaşığı (sayfa 36)
- Yunus Emre- Gel Gör Beni (sayfa 45)
- Prof. Dr. Nusret Tarlak (sayfa 64)
- Prof. Dr. İ. Hakkı Tayfur (sayfa 65)
- Atatürk (sayfa 82-83)
- Simit-Skylife Dergisi (sayfa 86-87)
- Deyim ve Atasözleri (sayfa 88)
- Ataol Behramoğlu-Bebeklerin Ulusu Yok (sayfa 91)
- Aşık Veysel-Uzun İnce Bir Yoldayım (sayfa 92)
- Deyimler (sayfa 95)
- Peyami Safa- Sofanın Bana Söyledikleri (sayfa 96)
- C. Şakir Kabaağaçlı (sayfa 98)
- Osman Çeviksoy-Bir Garip Salih Usta (sayfa 99)
- Sait Faik-Dülger Balığı (sayfa 100)
- Bedri Rahmi Eyüboğlu (sayfa 102)
- Tan Sağtürk ile Söyleşi (sayfa 114)
- İş Başvuru Dilekçesi (sayfa 138-139-140)
- Şikayet Dilekçesi (sayfa 144)
- Yrd. Doç. Dr. Süleyman Erguner (sayfa 159)
- Ayşe Önal-Tanrı Huzurunda Dans (sayfa 161)
- Yunus Emre-Gel (sayfa 161)
- Aşık Veysel-Ben Veysel (sayfa 162)

- Manas Destanı (sayfa 174)
- Ali Yörük-Türkmen Düğünü (sayfa 176)
- Atasözleri, Öğütler (sayfa 176)

Fotoğraflar

- Sabancı Vakfı (sayfa 4)
- Ambulans (sayfa 7)
- İkiz Kuleler, Akbank (sayfa 8)
- Sabancı Market ve Ürünleri (sayfa 9)
- Dedeşen Köyü (sayfa 19)
- Nurullah Ataç (sayfa 22)
- Kitap Kapakları (sayfa 33)
- Türkçe İnternet Sayfaları (sayfa 40)
- Güreş, Orkestra (sayfa 42)
- Türkcell (sayfa 46-47)
- GAP (sayfa 53-54)
- Sinop, Şile, Edirne (sayfa 58)
- Van Kedisi, Erzurum, Van Gölü (sayfa 59)
- Bülent Ecevit (sayfa 66)
- Anadolu'nun Gizemi (sayfa 67)
- Gelibolu Savaşı (sayfa 75-76-77)
- Çanakkale (sayfa 81-82)
- Türk Ordusu (sayfa 84)
- Tren (sayfa 103)
- Ortaoyunu (sayfa 105-106-107-108-109)
- Hacivat-Karagöz (sayfa 110)
- Türk Sinemasından Siyah-beyaz Resimler(111-112-113)
- Tan Sağtürk (sayfa 114)
- Aspirin (sayfa 116)
- Gaz Lambası, Semaver (sayfa 121)
- Tiyatrocu Tekin Siper (sayfa 122)
- Marmara Depremi, Çernobil (sayfa 123)

- Evliya Çelebi (sayfa 125)
- Nazar Boncuğu (sayfa 129-132-134)
- Amasra (sayfa 135)
- Arzuhalci (sayfa 137)
- Dansın Sultanları (sayfa 157-158)
- Ney (sayfa 159)
- Pir Sultan, Yunus Emre (sayfa 160)
- Semazenler (sayfa 161)
- Aşık Veysel (sayfa 163)
- Moğollar (sayfa 166)
- Taş Plaklar (sayfa 167)
- Nizami'nin Türbesi, Mahtumkulu Heykeli (sayfa 169)
- Türkmen Pazarı (sayfa 170)
- Manas Türbesi (sayfa 174)
- Türkmen düğünü (sayfa 176)

EK-2:
ALTERNATİF METİN VE ALIŞTIRMA ÖRNEKLERİ

Bu bölümde ‘Hitit’ serisi ders kitaplarında bulunan ve kültür boyutunda eksiklikleri olan metin ve alıştırmaları desteklemek amacıyla metin ve alıştırma örnekleri sunulacaktır. Bu örnekler, bu ders kitabını işleyen öğretmenlere yeni seçenekler sunmak için tarafımdan hazırlanmıştır. İlk örnek, ‘Hitit 1’de bulunan ve şimdiki zamanı öğretmeyi hedefleyen ‘Karşılaşma’ adlı diyaloga (bkz. s. 46) alternatif olabileceğini düşünerek hazırladığım ‘Misafir’ adlı diyalogdur.

OKUMADAN ÖNCE

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. İstanbul’da arkadaşınız var mı?
2. Arkadaşınızla genellikle neler yapıyorsunuz, nerelere gidiyorsunuz?
3. Türk kahvesi yapmayı biliyor musunuz?

OKUMA SIRASINDA

Aşağıdaki diyalogu okuyun ve bildiğiniz kelimelerin altını çizin.

MİSAFİR

Gamze ve Sarah arkadaşlar ve dışarıda sık sık görüşüyorlar. Bugün Gamze ilk kez Sarah’ın evine gidiyor.

Gamze: Merhaba Sarah.

Sarah: Merhaba Gamze, hoş geldin..... Hayır, ayakkabıları çıkarmıyorsun Gamze çünkü biz eve ayakkabıyla giriyoruz.

Gamze: Gerçekten mi? Ama dışarıda yağmur yağıyor ve ayakkabılarım kirli.

Sarah: Sorun değil Gamze, içeri gel.

Gamze: Loubna da mı burada? Merhaba Loubna.

Loubna: Selam Gamze.

Sarah: Evet, bugün öğleden sonra okul yok, biz de birlikte yemek yiyoruz. Sen de yemek ister misin?

Gamze: Hayır, aç değilim, teşekkürler.

Sarah: Tamam...Biz kola içiyoruz Gamze sen ne içiyorsun?

Gamze: Şimdi istemiyorum, sağ ol ama yemekten sonra bir Türk kahvesi içeriz.

Sarah: Ama ben Türk kahvesi yapmayı bilmiyorum.

Gamze: Peki, o zaman ben yaparım beraber içeriz.

Uygun kelimeleri diyalogdan bulun.

buluşmak:

problem:

içeri gelmek:

beraber:

pis:

şu anda:

OKUDUKTAN SONRA

Aşağıdaki cümleler doğru mu yanlış mı?

1. Sarah eve ayakkabıyla giriyor.	D	Y
2. Gamze'nin ayakkabıları temiz.	D	Y
3. Loubna şu anda okulda.	D	Y
4. Sarah ve Loubna yemekte ayran içiyorlar.	D	Y
5. Yemekten sonra Sarah kahve yapıyor.	D	Y

Aşağıdaki durumlarda ne diyorsunuz?

1. Yemek yemek istiyor musun?.....
2. Sana da çay koyuyorum.....
3. İstanbul'da yedi tepe var.....
4. Kahve içer misin?.....

Uygun cümle veya sorular yazınız.

1.
..... Hayır, aç değilim.
2.
..... Teşekkürler.
3.
..... Şimdi istemiyorum.
4.
..... Gerçekten mi?

Cümleleri tamamlayın.

1. Bugün Gamze
2. Ama dışarıda yağmur
3. Öğleden
4. Biz kola
5. Ama yemekten sonra

Uygun cümleler yapın.

İngilizler

Türkler

ayakkabıyla

Fransızlar

eve

giriyorlar

çünkü

.....

Araplar

ayakkabısız

Ruslar

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Siz ülkenizde eve ayakkabılı mı ayakkabısız mı giriyorsunuz? Neden?
2. Sizin ülkenize özel bir yemek veya içecek var mı? Ne?

Bu örnekte, 'Hitit 3'te bulunan 'Bir Garip Salih Usta' adlı yazınsal metnin (bkz. s. 106) alıştırmalarında kültür boyutunda bazı eksiklikler bulunduğunu düşündüğüm için hazırlamış olduğum 'Okumadan Önce' ve 'Okuma Sırasında' alıştırmaları ve kültür aktarımının vazgeçilmez ögesi olarak nitelendirebileceğimiz 'Kültür Karşılaştırması' alıştırmaları sunulacaktır.

OKUMADAN ÖNCE

1. Başlığı okuyun ve metnin ne ile ilgili olduğunu tahmin edin
2. Başlıkta bulunan 'Garip' kelimesi size neyi çağırıyor?
3. Resme bakın ve resimde verilen adamı kendi cümlelerinizle tasvir edin.

OKUMA SIRASINDA

1. Aşağıdaki metni okuyun ve okurken aşağıdaki kelimelerin karşılıklarını bulun.

Örnek: İnşaatta kullanılan malzeme:...çimento.....(1. paragraf)

- Çok fazla gelmek:(1. paragraf)
- Normal değil, sıra dışı:(1. paragraf)
- Camide ezan okunan yer:(1. paragraf)
- Bir yere sıkıştırmak:(1. paragraf)
- İnşaatta çalışan kişi:(2. paragraf)
- Birbirine yaslanan, yapışık:(2. paragraf)
- Karıştırmak:(2. paragraf)
- Hiç durmadan, sürekli:(2. paragraf)
- Utanarak, sıkılarak:(3. paragraf)
- Çok az, sık olmayan: (3. paragraf)
- Söylenenin, yapılanın aksine:(3. paragraf)
- Büyük kaşık:(3. paragraf)
- Kısa, bodur:(4. paragraf)
- El veya ayaklardaki sertlik:(4. paragraf)

- Parçalara ayrılmak:(4. paragraf)
- Bir şeyi hatırlatarak üzme:(4. paragraf)

OKUDUKTAN SONRA

- A.** Aşağıda verilen cümlelerle anlatılan özellikleri kutudaki hangi sözcükler karşılamaktadır?

Kaba, narin, biçimsiz, kambur, iriyarı, çok uzun boylu, topal, vahşi, güçlü, çirkin

1. Gövdesi, imparatorluk görmüş çınar gövdelerinden ince değildi.
2. Eğilip doğrulabilen ve çalışabilen bir minare kırığına benziyordu.
3. İki torba çimentoyu iki taze ekmek gibi iki koltuğuna sıkıştırıp taşırdı.
4. Kulakları, kışla mutfaklarında kullanılan kepçeler kadar büyüktü.
5. Küt parmaklı kocaman elleri, yıllar yılı kullanılmaktan parmakları kısalmış saman yabalarını hatırlatıyordu.

- B.** Metinden seçilmiş aşağıdaki sözcükleri uygun cümlelere yerleştirin

Un ufak etmek, seyrek, gür, okkalı, çekinerek

1. sesi ve uzun sarı saçlarıyla o dönemin aranan sahne sanatçılarındandı.
2. Ağızındaki dişler neredeyse sayılabilecek kadar
3. Şöyle bir kahve içip sohbete devam ettik.
4. Araç üzerinden geçtiği kaya parçalarını
5. yanına yaklaştım ve özür diledim.

C. Aşağıdaki sözcükler hangi cümlede metindeki anlamıyla kullanılmıştır?

1. **küt**

- a. Hatırlasana, selvi boyu, yemyeşil gözleri ve *küt* saçlarıyla okulun en güzel kıızıydı.
- b. Acemi şoförmüş; park ederken arabayı duvara *küt* diye vurdu.
- c. Gece yarısı kapıyı *küt küt* vuranın kim olduğunu anlamadık.

2. **çatlamak**

- d. Terfi ettiğimi duyunca hasetinden *çatladı*.
- e. O kadar çok yiyor ki bir gün *çatlayıp* ölecek.
- f. Aylardır yağmur yağmadığı için toprak kuruyup *çatladı*.

3. **çalmak**

- g. Rakip şirket son kampanyada fikrimizi *çalmış*.
- h. Griye *çalan* gökyüzü fırtınayı önceden haber veriyordu.
- i. Güzel sözler söyleyerek kalbini *çaldı*; sonra da bırakıp gitti.

D. Aşağıdaki soruları kendinize göre cevaplayın.

1. ‘ Adamın nasırlı elleri, bana, şimdi toprak olmuş başka benzer elleri düşündürüyor, yüreğimde bir hassas noktayı sızlatıyordu.’ Size ne ifade ediyor, anlatın.
2. Sizin ülkenizdeki inşaat ustalarıyla ‘ Salih Usta’ arasında benzerlikler/farklılıklar var mı? Varsa bu benzerlik ve/veya farklılıkları anlatın.

Bu örnekte ise, ‘Hitit 1 Ünite 7’de bulunan ‘İstanbul’u Seviyorum’ adlı metni kültürel açıdan desteklemek amacıyla tarafımdan hazırlanan ‘Okumadan Önce’, ‘Okuduktan Sonra’ ve kültür karşılaştırması alıştırmaları sunulacaktır.

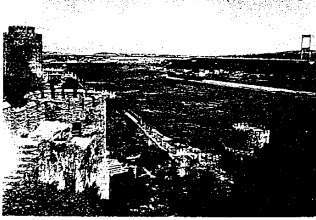
Aşağıdaki soruları cevaplayın.

1. İstanbul hakkında ne biliyorsunuz?
2. İstanbul'da nerede yaşıyorsunuz? Yaşadığınız yeri seviyor musunuz?

İSTANBUL'U SEVİYORUM

İstanbul, Türkiye'nin en büyük şehri. İstanbul'da yaklaşık on iki milyon insan yaşıyor. Bu şehirde iki büyük köprü var. Bunlar Boğaz Köprüsü ve Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'dür. Bu köprüler, iki kıtayı birbirine bağlıyor.

Yıl boyunca birçok yerli ve yabancı turist İstanbul'a geliyor, İstanbul'u geziyor ve tarihî yerleri görüyor. İstanbul'da pek çok tarihî eser var. Bunların en önemlileri Sultan Ahmet Camisi, Ayasofya Müzesi, Topkapı Sarayı, Kız Kulesi, Dolmabahçe Sarayı, Yerebatan Sarayı, Çırağan Sarayı'dır. Özellikle yaz aylarında Boğaz ve ada gezileri turistlerin çok ilgisini çekiyor. Turistler İstanbul'dan birçok hediye alıyorlar ve bu hediyeleri arkadaşlarına ve ailelerine götürüyorlar.

Aşağıdaki tümceleri metne göre işaretleyin.

Yerebatan

	Doğru	Yanlış
1. Fatih Köprüsü ve Boğaz Köprüsü iki kıtayı birbirine bağlıyor.	☐	☐
2. İstanbul'un nüfusu on milyon.	☐	☐
3. Kız Kulesi, Çırağan Sarayı ve Topkapı Sarayı önemli tarihî eserlerdir.	☐	☐
4. Turistler İstanbul'a sadece yaz aylarında geliyor.	☐	☐

Aşağıdaki cümleleri metne göre tamamlayın.

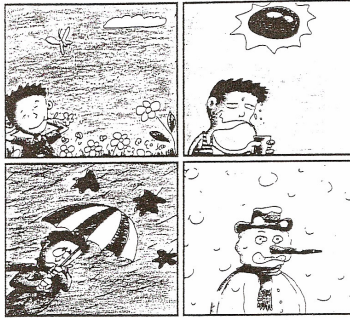
1. İstanbul'da iki
2. Turistleralıyorlar.
3. on iki milyon insan
4. Yaz aylarında ada gezileri
5. Hediyeleri arkadaşlarına

Aşağıdaki soruları cevaplayın.

1. Siz hangi ülke/şehir/kasaba/köyden geliyorsunuz?
2. Ülke/şehir/kasaba/köyünüzü seviyor musunuz? Neden?

Dinlene

Türkiye'de Dört Mevsim

Türkiye'de bir yılda dört mevsimi de yaşıyoruz. İlkbahar, yaz, sonbahar ve kış. İnsanlar genellikle yazın denizlere, kışın dağlara gidiyorlar. İlkbaharda ağaçlar çiçek açıyor ve havalar ısınıyor. Çok soğuk veya çok sıcak olmuyor. Yazın ise Antalya, Bodrum ve Kuşadası gibi yerler çok sıcak ve nemli oluyor. Sonbaharda yapraklar dökülüyor ve yavaş yavaş hava soğuyor. Sonbaharda, Abant ve Yedigöller çok harika oluyor. Kapadokya ise, her mevsimde çok güzel.

Aşağıdaki tümceleri metne göre işaretleyin.

	Doğru	Yanlış
1. İlkbaharda hava çok soğuk oluyor.	☐	☐
2. İnsanlar kışın dağlara gidiyorlar.	☐	☐
3. Kapadokya her zaman çok güzel.	☐	☐
4. Sonbaharda hava çok sıcak oluyor.	☐	☐
5. İlkbaharda yapraklar dökülüyor.	☐	☐

Sizin ülkenizde sonbahar/kış/ilkbahar/yaz mevsimlerinde neler oluyor?

EK 3:
HİTİT SERİSİ DERS KİTAPLARINDA GÖRSELLİK

İNSANLIK ADINA

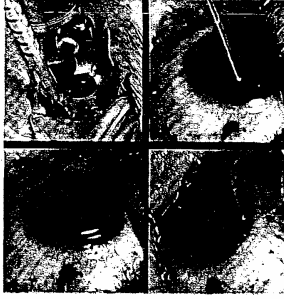
Her İşin
Başı Sağlık

KONU BAŞLIKLARI

- İnsanlık Adına
- Yazılım
- Süretililik Eylemi
- Konuşma
- Zıtlık Ulaçları
- Okuma
- Dinleme

İNSANLIK ADINA

A. Organ nakli nedir? Siz organlarınızı bağışlamayı düşünüyor musunuz, niçin?

Tarihler 10 Ekim 2000'i gösterirken Konya-Antalya yolu üzerinde meydana gelen trafik kazasında 43 yaşlarında bir erkek ağır yaralanmıştı. Yaralı, kaldırıldığı hastanede tüm müdahalelere rağmen kurtanlamadı. Cebinden çıkan ve ölümü durumunda organlarını bağışladığını gösteren kart, tüm hastaneyi harekete geçirdi.

Sağlık Bakanlığı aracılığı ile gerekli girişimler büyük bir hızla tamamlandı. Antalya Devlet Hastanesi yetkililerinin araştırmaları sonucunda; Ankara İbn-i Sina Hastanesi'nde yatmakta olan bir hastaya böbrek, yine Ankara Hacettepe Hastanesi'ndeki bir hastaya karaciğer ve İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'ndeki bir hastaya göz nakli yapılabileceği öğrenildi.

Çok hızlı hareket edilmesi, organların en kısa sürede ve hiçbir zarar görmeden taşınması gerekiyordu. Antalya'daki hastanede bu çalışmalar devam ededursun, Ankara İbn-i Sina Hastanesi Beviye bölümünün yoğun bakım ünitesinde bir başka koşturma başlamıştı. Diyaliz makinesine bağlı 28 yaşında hayat dolu, gözleri ışıltılı gülümseyen bir delikanlı, odasına giren doktorun "Müjde, senin için uygun bir böbrek bulundu, hadi hazırlan bakalım." sözleri üzerine donup kaldı. Yıllardır süren acılar, yatağa bağlı hayat artık sona erecekti. Askeri bir helikopterle getirilen böbrek, zaman kaybetmeden ameliyathanede, altı yıldır bu anı bekleyen yeni sahibinin vücuduna yerleştirildi.

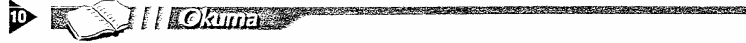
Ameliyat sonrası böbreğin vücuda uyum sağlayıp sağlamayacağı me-

Aralık 1999'da, ISO (Uluslararası Standartlar Birliği) tarafından hizmet kalitesi ve kalite yönetiminde "ISO 9001 Belgesi" verilmeye layık bulunan Turkcell, bu alanda kendisini güvenilir kılan bu belgeyi Türkiye'de almayı hak ilk operatördür.

Kurulduğu günden bu yana Turkcell nitelikli ve eğitilmiş insan kaynağının artırılmasına ve toplumun sosyo-kültürel hayatını desteklemeye önem Bu sebeple, kalkınmada öncelikli illerde, okumak için maddi gücü olmayan beş bin genç kıza "Çağdaş Türkiye'nin Çağdaş Kızları" adlı projesiyle burs Bilişim, sanat etkinlikleri, eğitim seminerleri vb. faaliyetlerin sponsorluğunu da Turkcell, uluslararası dolaşım ortakları ile Amerika'dan Asya'ya, Rusya'dan Güney Afrika Cumhuriyeti'ne ve Avustralya'ya kadar yayılmış iletişim ağıyla yurt dışı seyahatlerinde abonelerine hizmet

İletişim

Duygu, düşünce ve bilginin; tekil ya da çoğul, gerçek ya da kurmaca, soyut ya da somut, kısacası her yolla diğer kişilere aktarılmasına "iletişim" diyoruz. Dilimizde iletişim yerine "haberleşme", "komünikasyon" veya "bildirişim" sözcükleri de kullanılıyor.

İletişim sözcüğü, bir anlamıyla kişiler arası haberleşmeyi, karşılıklı ilişkileri ve beden dilini; bir anlamıyla da kitle iletişimini ifade eder.

İletişimi; sözcükler; el, kol, yüz hareketleri, bedenini durumu gibi ayrı ayrı ele alıp yalnızca sözcükler veya hareketler olarak değerlendirmek yanıltıcı olur. Zira iletişim, bir bütündür. Örneğin; ellerimizi bir masaya dayamak, sözsüz iletişim açısından güvensizliğin ya da bir dayanak aramanın işareti olabileceği gibi, tamamen vücudumuzu dinlendirme gereksiniminden doğan bir davranış biçimi de olabilir.

Kişisel iletişimimizde kullandığımız dil, hareketler, jest ve mimikler, toplumsal veya toplumlararası iletişimde de önemini korumaya devam eder. Örneğin, televizyonda seçim öncesi konuşma yapan siyasetçinin jest ve mimiklerinde, beden duruşunda da bu tür iletişim yollarını gözlemlemek mümkündür.

Kızıldillerlerin dumanla haberiştikleri, hükümdarların komşu ülkelerle atlı haberciler gönderdikleri, mektup göndermek için posta güvercinleri nin kullanıldığı dönemlerin üzerinden çok zaman geçti. Yakın tarihimizden anımsadığımız haberleşme araçları ise artık müzelerde, kitaplarda kısmını za çıkıyor. Çok değil, bundan 20-25 yıl öncesine kadar, internetin hayatı

Aşk Budur İşte...

KONU BAŞLIKLARI

- ▶ Truva (Troia)
- ▶ Ortaklar
- ▶ Dinleme
- ▶ Konuşma
- ▶ Okuma
- ▶ Yazılım

TRUVA (TROİA)

Truva Atı

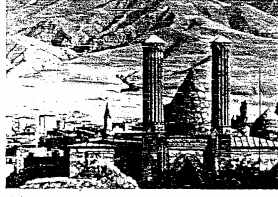

Assos

▶ Kavga tanrıçası, yapılan bir düğüne çağılmaz. Buna kızarak altın bir elmanın üzerine "En güzel kadına" sözlerini yazıp düğündeki konukların arasına atar. Tanrıların kraliçesi ve Zeus'un kansı Hera, aşk ve güzellik tanrıçası Aphrodite, akıl ve savaş tanrıçası Athena "Ben daha güzelim," diyerek elmayı almak için kavga etmeye başlarlar. Bunun üzerine Zeus, Truva (Troia) kralı Priamos'un oğlu Paris'in bu kavgada hakemlik etmesini buyurur. Tanrıçalardan her biri onu etkileyerek yarışmayı kazanmaya çalışır. Hera ona güç ve üstünlük (yetki), Athena ün ve şeref, Aphrodite dünyanın en güzel aşkını vermeyi vadeder. Paris, oyunu sevgi tanrıçasına verir ve onun yardımıyla Yunanlı güzel Helene'ye âşık olur. Yine Aphrodite'in yardımıyla Helene'yi Truva'ya kaçıtır. Böylece bir kahinin on yıl süreceğini bildirdiği, Yunanlılar ve Truvalılar arasındaki savaş başlar. Aphrodite ve Apollon Truvalılara; Paris'e kızan Hera ve Athena ise Yunanlılara yardım ederler. Savaş gerçekten on yıl sürer.

Savaşın sonunda Yunanlılar, Truvalıları yenmeye ve bu savaşı artık bitirmeye karar verirler. Yunanlı askerler tahtadan bir at yapıp içine en güçlü ve en güvenilir elli asker gizlerler. Yunanlılar bir oyunla bu atı Truva kentine sokarlar. Gece, bu elli asker atın içinden çıkıp bütün Truvalı erkekleri öldürür. Böylece savaş biter ve Yunanlılar, Paris'e âşık olarak savaşın başlamasına sebep olan Helene'yi yurduna geri götürürler.

Truvalıların yenilmesine sebep olan bu tahta at Türkiye'de, Canakküle şehrindeki Truva antik kentinde bulunmaktadır.

Çifte Minareli Medrese, Erzurum

Van Kedis

Van Gölü

Nevşehir

gün yine uzun bir yol bizi bekliyordu. Sahili izleyerek Karadeniz'in sonuna kadar gidip oradan Doğu Anadolu'ya geçecektik.

Bir gün sonra Trabzon'dan ayrıldık. Rize'ye kadar hiç mola vermedik. Öğleyin Rize'deydik. Türkiye'nin en lezzetli çayının yetiştiği bu şehir de en az diğer Karadeniz şehirleri kadar güzeldi. Öğle yemeğinden sonra ikram edilen çaylanımızı da içip tekrar yola koyulduk. Üç saat daha sahil boyunca yolumuza devam ettikten sonra bir dağ yoluna tırmanmaya başladık. Artık denizden uzaklaşmıştık. Başlı bulutlara değen dağların üzerindeki yemyeşil yaylalarda yol alıyorduk. Karadeniz Bölgesi'ndeki son durağımız olan Artvin'e geldik. Geceyi orada bir yayla evinde geçirdik.

Sabah Erzurum yolundaydık. Akşam üzeri ulaştığımız Erzurum'da bir gece konakladık. Öğleye doğru uygarlıklar beşiği Van'a vardık. Türkiye'nin en büyük gölüne adını veren Van şehri, tarihî kalıntıları ve doğal güzellikleriyle beni büyülemişti.

Van'daki misafirliğimiz iki gün sürdü. Birinci günün sabahında meşhur "Van Balı" ve Van'ın özel "Otlı Peyniri"yle güzel bir kahvaltı yaptıktan sonra tarihî Van Kalesi'ni gezdik. M. Ö. 900-600 tarihleri arasında bu bölgede hüküm süren Urartular, o zamanki adı Tuşba olan bu şehri başkent ilan etmişler. Van, Orta Anadolu'yu Orta Asya ülkelerine bağlayan İpek Yolu üzerinde bulunduğu için tarihte önemli bir merkez olmuş.

İkinci gün Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'ndeydik. Kıyıdan bir tekne kiralayıp "Akdamar Adası"'na çıktık. Van Gölü'nün ortasında bu adada tarihî Akdamar Kilisesi'ni gezdik. 900 yılının başında Kral Gagik tarafından yaptırılmış olan bu kilise, Ermeni taş işçiliğinin en seçkin örneklerindendir. Bu gezimiz sırasında hayvanları çok seven çocuklarımla üzen bir durum oldu. Van'da bu şehrin adıyla anılan çok sevimli bir kedi türü var. Bir gözü mavi, diğer gözü yeşil olan bu kedileri gören çocuklarımla bir kedi almak istediler. ama "Van Kedis"nin bu bölgeden başka bir yerde yaşamadığını öğrenince çok üzüldüler.

Yolculuğumuz devam ediyordu. Bu seferki rotamız İç Anadolu'ydü. Van'dan sabah erkenden ayrılp Bingöl, Elazığ, Malatya ve Kayseri üzerinden Nevşehir'e geldik.

Tarihi M. Ö. 7000 yıllarına kadar uzanan Nevşehir'in eski adı Nissa'yımış. Bu bölgeye tarihte sırasıyla Hititler, Frigler, Asurlular, Lidyalılar, Persler ve Romalılar hakim olmuşlar. Peribacaları ve yer altı şehirlerinin bulunduğu Ürgüp ve Göreme yöresini gezerken kendimizi apayrı bir gezegende gibi hissetmiştik. Gezimizin son durağı burasıydı. Hem uzun süren yolculuğumuzun yorgunluğunu atmak hem de Peribacaları, yer altı şehirleri, yeşil vadileri, tarihi kiliseleri ve kaleleriyle bu bambaşka dünyayı tanımak için dört günümüzü Nevşehir'e ayırdık.

Bir dahaki yıl, aynı tarihlerde Ege ve Akdeniz kıyıları boyunca bir yolculuk yapmak üzere Türkiye'den ayrıldık.

BAĞ BOZUMU

Kim
Tarafından

KONU BAŞLIKLARI

- Bağ Bozumu
- Edilgen Eylem
- Dinleme
- Okuma
- Konuşma
- Bitim Ulaçları
- Zaman Ulaçları
- Yazalım

BAĞ BOZUMU

Karadeniz'in yeşiliyle Akdeniz'in mavisi arasına sıkışmış Orta Anadolu bozkırına yaz geç, kış ise erken gelir. Orta Anadolu köylerinde kısa süren sıcak yaz günlerinde zaman en iyi şekilde değerlendirilerek uzun sürecek soğuk kış günleri için hazırlık yapılır.

Ekmeğ. Türk sofralarının vazgeçilmez gıda maddesidir. hemen hemen her öğünde yenir. Ekmeğin ham maddesi buğdayın çoğu. Orta Anadolu'daki çiftçiler tarafından üretilir. Bu yüzden bu bölgeye "Türkiye'nin tahıl ambarı" denir.

Anadolu bozkırında buğday başaklarının yeşilden sarı renge dönüşmesi, hasat mevsiminin ve sonbaharın habercisidir. Buğdaylar bu olgun rengini alır almaz hasata başlanır. Sabah güneş doğmadan kalkılıp gece yarılarna kadar çalışılır. Buğdayların biçilip harmanlanmasından sonra sıra "bağ bozumuna" gelir. Yine sabah güneş doğmadan kalkılıp bağlara üzüm toplamaya gidilir. Üzümler özenle toplanarak tahtadan yapılmış teknelere doldurulur. Bu üzümler, özellikle genç kızlar tarafından ayakla çiğnenerek ezildikten sonra üzüm şıraları ocaklar üzerindeki kocaman kazanlara dökülür. Ocaklar yakılır. Bağ bozumu işinin en zevkli bölümüne gelinmiştir. Kazanlardaki şıralar kaynamaya başlayınca, koyulaşarak pekmeze dönüşen üzüm suyunun mis gibi kokusu çevreye yayılır. Bu koku herkesi kendine çeker ve ocağın etrafında toplanılıp sabahlara kadar sürecek türkölü, manili, tatlı bir sohbete başlanır.

*Asmadan üzüm aldım
Sapını uzun aldım
Verin benim yârımı
Annemden izin aldım*

*Kara üzüm asması
Yeşil olur yazması
Ben yârımdan ayrılmam
Kara yazı yazması*

Gece, göz açıp kapayıncaya kadar gecmiştir. Güneşin ilk ısıkları ufukta belirirken kazanlardaki şıralar kaynaya kaynaya kan kırmızı pekmeze dönüşmüştür artık. Kıs sofralarının bu vazgeçilmez yiyeceği kazanlarda kaplara doldurulup kilerlerde saklanır. Böylece kış hazırlıklarının önemli bir bölümü daha tamamlanmış olur.

- ▶ Nasreddin Hoca Fıkraları
- ▶ Dinleme
- ▶ Okuma
- ▶ Konuşma

Neler Öğrendik?

NASREDDİN HOCA FIKRALARI

▶ Nasreddin Hoca, Türklerin en meşhur fıkra tiplerinden birisidir. Çok eskiden beri onunla ilgili yüzlerce fıkra anlatılmaktadır. Bu fıkralarla Türk halkı, toplumdaki çarpıklıkları, bazı insanların eksikliklerini ve kötü yönlerini Nasreddin Hoca'nın diliyle alaya alarak eleştirmiştir.

Nasreddin Hoca'da her sorunun esprili ve pratik bir cevabı vardır. Buna şu fıkra güzel bir örnektir:

Hocaya sormuşlar:

— *Cenaze götürürken tabutun önünde mi, sağında mı, solunda mı, ardında mı gitmek daha sevaptır?*

Hoca şöyle cevap vermiş:

— *Her tarafında gidebilirsiniz, yalnız içinde gitmeyin...*

Nasreddin Hoca fıkraları, insanları sadece güldürmez. Aynı zamanda düşündürür.

Nasreddin Hoca'yı resimlerde hep eşeğine ters binmiş olarak görürüz. Bununla ilgili bir fıkra şöyledir:

Bir gün Hoca, öğrencileriyle kırlarda dolaşmak istemiş. Eşesine ters binip öğrencilerinin önüne geçmiş. Öğrenciler çok şaşırılmış ve Hoca'ya, "Hocam, neden eşeğe ters bindin?" diye sormuşlar. Nasreddin Hoca ise, "Düz binsem siz arkamda kalacaksınız. Siz benim önümde

! onlarca ≠ onlara göre / onlarca : 20, 35, 45...90.

5. Üniversitede İngilizce öğrendim.
6. Türkçede Arapça ve Farsça sözcük çoktur.

! Türkçe ≠ Türke göre / Türkçe : Türk Dili

7. Bu konuyu bana kısaca anlatır mısın?
8. Zayıfca bir adam içeri girdi.
9. Zili çaldım, kapıyı güzelce bir kız açtı.

! zayıfca ≠ zayıfa göre / zayıfca : zayıfa yakın, az zayıf.

Palandöken, Erzurum

10. Ali'ye göre en büyük takım Fenerbahçe.
11. Meltem'e göre Erzurum, Türkiye'nin en soğuk şehridir.
12. Bilim adamlarına göre buzullar hızla eriyecek.

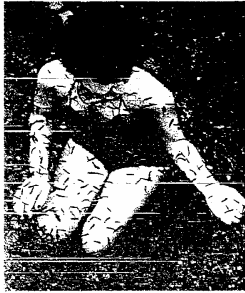
! Ali'ye göre ≠ Ali'ye

Bilim adamlarına göre ≠ Bilim adamlarınca /

Bilim adamlarınca: Bilim adamları tarafından

Alıştırmalar

A. Aşağıdaki tümceleri uygun biçimde tamamlayın.

Termal Göl, Sivas

1. Ben..... kırmızı sana çok yakışıyor. Sen..... de öyle değil mi?
2. Doktorlar..... sedef hastalığının tek çaresi Sivas Termal Göl'deki balıklarmış .
3. Evimizin küçük..... bir bahçesi, bahçemizde de büyük..... bir çınar ağacı var.
4. Sonunda kızım gelin oluyor, yıllar..... bu anı bekledim.
5. Kulağıma sessiz..... birşeyler söyledi, ama anlamadım.
6. Mehmet, aylar..... bu proje üzerinde çalıştı, ama projesini hiç kimse beğenmedi; zavalının bu..... emeği boşa gitti.
7. Berna Hanım..... İstanbul dünyanın en güzel şehriymiş.
8. Aysel İngiliz..... Alman..... ve Fransız..... biliyor, ama Arap..... bilmiyor.
9. Turizmciler..... Türkiye'ye bu yıl 15 milyon turist gelecek.
10. Ben..... bize yalan söylüyorsunuz.

EK 4:
HİTİT SERİSİ DERS KİTAPLARININ ÜNİTE İÇERİKLERİ

İçindekiler

	ÜNİTE ADI	KONU
1	Merhaba	• Tanışma (1-2) • Sayılar (13) • Telefon Numaraları (14)
2	Nereden... Nereye?..	• Karşılaşma (18) • Ülke-Milliyet-Dil (27)
3	Ailemiz ve Şehrimiz	• Ailem (30) • Öğrenci İşlerinde (34)
4	Alış Veriş Saat Kaçta?	• Markette (40) • Arkadas Ziyareti (43) • Tüketicinin Dikkatine (46)
5	Havalar Nasıl?	• Klinikte (56) • Dedikodu (62)
6	Dün, Bugün	• Hangi Film (67) • Film Gibi (77)
7	İnsanlar ve Yerler	• İstanbul'u Seviyorum (80) • Çırağan'ı Ziyaret (82) • Çırağan'da Öğle Yemeği (87) • İstanbul'u Dinliyorum (90)
8	Neler Öğrendik?	• Eşimle Nasıl Tanıştık? (92) • Beş Yüz Milyar İster misiniz? (94) • Zaman Tüneli (100)

DİL BİLGİSİ

- Alfabe (3)
- Bu ne?/ Bu kim (5)
- Bu ... mı? (7)
- Bulunma Durumu (8)
- Kaç? (14)
- Burası neresi (17)
- Şimdiki Zaman (19)
- Ad Durumu Ekleri
- (-A°/-D°A°/-D°A n) (22-24)
- -D°A°n önce sonra (29)
- İyelik Ekleri (31)
- -mA°k iste- (36)
- Belirtili Ad Tamlaması (36)
- Belirtisiz Ad Tamlaması (38)
- Emir-İstek Kipi (41)
- Ne zaman/Ne yapıyoruz? (48)
- Sıra Sayı Sıfatları (51)
- Üleştirme Sayı Sıfatları (52)
- Karşılaştırma (53)
- Ad Tümceleri (57)
- Sıfat Ekleri (62-63)
- ile (63)
- -II°k (65)
- Belirli Geçmiş Zaman (68)
- Ad Tümcelerinde Belirli Geçmiş (72)
- -ki ilgeci (77)
- Pekiştirme Sıfatları (79)
- Geçişli ve Geçişsiz Eylem (81)
- Belirtme Durumu (83)

DİNLEME

- Tanışma (3)
- Amblemler (4)
- Bu ne? (8)
- Sesler (10)
- Neler? (12)
- Partide (28)
- Sevcan'ın Ailesi (37)
- Zeynep'in Evi Nerede? (39)
- Cem'in Dişi Ağrıyor (49)
- Hava ve Yol Durumu (61)
- Sait Faik (73)
- Reklamlar (79)
- Piknikte (91)
- Şebnem ve Engin'in Bir Günü (93)
- Hırsız (96)

OKUMA

- TÖMER'de (17)
- Türkiye'de 4 Mevsim (27)
- Duygu'nun Bir Günü (28)
- Benim Şehrim Bir Harika (35)
- İnsanlar Nasıl Alış Veriş Yapıyorlar? (45)
- Bir Günü Nasıl Geçiyor? (47)
- Zeyno (51)
- Seri İlanlar (66)
- Mustafa Kemal Atatürk (71)
- Çırağan Sarayı (90)
- Büyük ve Mutlu Bir Aile (101)
- Karşılaştırma (103)

9

Haydi Tatile!

KONU

- Tatil (106)
- Kuşadası'nda (110)
- İki Kardeş (113)

10

Bir Varmış, Bir Yokmuş

- Yeni Komşu (116)

11

Sizce...

- Karakolda (128)
- Burada Ağaç Oldum (131)
- Ayakkabı Mağazasında (132)

12

Neyi Ne Kadar Yapabilirsiniz?

- Doğan Kardeş (139)
- Hediyelik Eşyalar (144)

13

Kurallara Uymak

- Trafik Kuralları (153)
- Trafik Canavarı Olmayın (159)
- Davranış Biçimleri (162)

14

Doğayla İç İçe misiniz?

- Hafta Sonu Tatili (166)
- Bir Gezegen Doğuyor (174)

15

Yaşamdan Alıntılar

- Gümrük Kontrolü (176)
- Toplantıda... (180)
- Yatılı Okul (181)
- Mektup (184)

16

Neler Öğrendik?

- Nasreddin Hoca Fıkraları (185)
- Piknik Planı (188)

DİL BİLGİSİ

- Gelecek Zaman (107)
- Ad Tüm. Gelecek (111)
- Karşılaştırma (114)

- Belirsiz Geçmiş Z. (117)
- Ad Tüm. Bsz. Geç. (120)
- diye (124)

- -C°A° eki (129)
- -D°I°r eki (133)

- Geniş Zaman (140)
- Yeterlilik Eylemi (145)
- Bağlaçlar (151)

- Adlaştırma (154)
- Dolaylı Anlatım (160)
- Adlaştırma (-I°ş) (163)

- Ulaçlar (167-170)

- Ulaçlar (177-178)
- -mA°ktA°/-mA°k üzere (180)
- çünkü/için/bunun için/
onun için/bu sebeple (182)

DİNLEME

- Yazlık Ev (109)

- Pamuk Prenses ve Yedi
Cüceler (123)
- Magazin Haberleri (127)

- Resim Sergisinde (131)
- Eda ve Cenk
Konuşuyor (138)

- Masa Başı Sohbeti (143)

- Kim Kiminle
Konuşuyor? (161)
- Sinemaya Gidebiliriz (165)

- Alın Gelin Kazanın! (175)

- Nerede? (183)

- Ne Söylüyorlar? (187)
- Sıfatlar (191)
- Sözcükler ve Sesler (193)

OKUMA

- Kuşadası (115)

- Ah Tamara! (126)

- Teknoloji ve İnsan (137)

- Portreler, Alışkanlıklar,
Hobiler (149)

- Öğretmenlik (164)
- Komik Bir Anı (164)

- Adrenalininizin
Yükselmesinden
Hoşlanıyor musunuz?
(172)

- Çevre Bilinci (179)

- Aşk ve Zaman (194)

İçindekiler

	ÜNİTE ADI	KONU
1	Şimdi Ne Yapmalı?	• Misafirlikte (1) • Turizm Nedir? (3) • Babam Nerede Acaba? (7)
2	Tamam Anlaştık!	• Şampiyonluk Maçı (11) • Karşılaşma (16)
3	Hayaller Gerçek Olsa!	• Yalnızlık (23) • İstekler Hiç Bitmez (26) • Tiyatro Dünyasına Girerken (30)
4	Yaşamdan Kesitler	• Sahnenin Büyüsü (34) • Şehir Kurma (39)
5	Eskiden Beri...	• Tek Dileğim (43) • Tartışma (47)
6	Eğer...	• Ailemizin Hayalleri (53) • Berna ile Can Evleniyor (59) • Bir Babanın Evladına Öğütleri (62)
7	Doğayı Yaşatmak	• Dünyamız Çöl Olmasın! (63)
8	Neler Öğrendik?	• Televizyon (74)

DİL BİLGİSİ

- Gereklilik Kipi (2)
- Gereklilik Kullanımları (5)
- İşteş Eylem (12)
- Durum Ulaçları (17)
- Dilek Kipi (24)
- Dilek Kipinin Hikayesi (27)
- -ken ulacı (31)
- Dönüşlü Eylem (36)
- kendi (40)
- Zaman Belirteçleri (44)
- Başlama Ulaçları (48)
- Şart Eki (54)
Ad Tümcelerinde Şart (56)
ise/öyleyse/o zaman/yoksa (60)
- Ettirgen Eylem (64)
- Ettirgende Anlam (70)

DİNLEME

- Nerede
Konuşuyorlar? (6)
- Unutmamalı (8)
- Hayatın İçinden (15)
- İş Yerinde (19)
- Keşke Hiç İş Olmasa! (25)
- Taşınıyoruz (32)
- Hava Korsanı (42)
- Aynılık (51)
- Şans (61)
- Denizleri
Kirlletmeyin! (73)
- Gençlik Bayramı (84)

OKUMA

- Minare Doğruldu (9)
- Kelimelerin Ötesinde
Sözsüz İletişim (19)
- Kitabın Büyüsü (29)
- Mağara Adamından
Günümüze (38)
- İç Hesaplaşmalar (50)
- Ben Küçük Bir
Çocukken (51)
- Bir Karakter
Analizi (55)
- Doğa Hak Ettiğimiz
Sürece Bizimle
Olacak (71)
- Gençler Nelere
Sinirlenir? (79)

	ÜNİTE ADI	KONU
9	Kim Tarafından?	• Bağ Bozumu (85) • Ortaklar (92) • Davet (94)
10	Aşk Budur İşte...	• Truva (Troia) (97)
11	Medya Medya	• Medyanın Önemi (110) • Söyleşi (113) • Yaşamın Olağandışı Olayları (118)
12	Ne Söyledi?	• İlk Türk Hippisi (120) • Doktor Ne Söyledi? (123) • Sevgi Yükleme (129)
13	Ne Zaman?	• Gıyotin (133) • Bir Günü Öyküsü (137)
14	Olmaz Olmaz!	• Türkiye'ye Hoş Geldiniz (145) • Anıtkabir (146) • Lületaş (150)
15	Neden? Niçin?	• Sonumuz mu Geliyor? (157)
16	Neler Öğrendik?	• Şehri Tanıyorum (166)

DİL BİLGİSİ

- Edilgen Eylem (86)
- Bitim Ulaçları (93)
- Zaman Ulaçları (95)
- Ortaçlar (98)
- Ortaçlar (112)
- Dolaylı Anlatım (121)
- Zaman Ulaçları (135)
- Ortaçlar (148)
- Birleşik Çatılar (151)
- Sebep Ulaçları (158)

DİNLEME

- Lale (88)
- Aşk Öyküsü (100)
- Çocuklarımızın Can Dostları (115)
- Çöpçatan (131)
- Trende Korku (144)
- Bir Gezginin Anı Defterinden (156)
- Ses Kirliliği (165)
- Şaşırtan Fatura (170)

OKUMA

- Urfa'nın Etrafı (89)
- Ferhat ile Şirin (101)
- Leyla ile Mecnun (102)
- Medya Dünyamızdan Yüzler (111)
- Aileler Yanışmasında En Kuvvetli Türkiye (131)
- Özlüm (139)
- Kuşak Çatışması (143)
- Lületaş (150)
- Cadı Kazanı (159)
- Gesi Bağları'nda Dolanıyorum (163)
- Bir Toplumun Kirliliği (175)

İçindekiler

	ÜNİTE ADI	KONU
1	Bir Başarı Öyküsü	• Sakıp Sabancı (1) • Hacı Ömer Sabancı Holding (8)
2	Gizemli Anadolu	• Yedi Uyurlar (11)
3	Edebiyat	• Edebiyat ve Ahlak (22) • Yalandan Vazgeçmediğin Sürece... (23) • Sisler Bulvarı (29) • Bay Hiç (30) • Cengiz Aytmatov (34)
4	Dünya Küçülüyor	• Şimdi Daha Kolay (37) • Sanal Dünyadan Gerçek Haberler (40) • Devir Teknoloji Devri (43)
5	Yol Öyküleri	• Yolda Kaldım (51) • GAP Treniyle Yolculuk (52) • GAP'a Yolculuk (55)
6	Her İşin Başı Sağlık	• İnsanlık Adına (61) • Kurtuluş Hangisi? (64) • Ve İnsan Çözüldü! (69)
7	... Ve Çanakkale	• Gelibolu (Gallipoli) (73) • Gerçek Olamaz! (75) • Yüreğimizin Sesi (79) • Ne Dediler? (83)
8	Neler Öğrendik?	• Türk Pulları (85) • Şiir Dünyasından (91-92)

DİL BİLGİSİ

- Hikaye Birleşik Zamanı (3)

- Rivayet Birleşik Zamanı (12)

- Süreklilik Ulaçları (24)
- Olumsuzluk Ulaçları (28)
- Belirteç Ekleri (32)

- Yardımcı Eylemler (39-41-44)

- Tezlik Eylemi (52)
- Benzetme Ulaçları (54-56)

- Süreklilik Eylemi (63)
- Zıtlık Ulaçları (54-56)

- Zaman Ulaçları (75)
- Zıtlık Ulaçları (78)
- Benzetme Ulaçları (80)

DİNLEME

- Bir Söyleşi (10)

- Gizemli Topraklar (19)

- Keşke Hiç İş Olmasa! (25)
- Taşınıyoruz (32)

- İnternette Sohbet (50)

- Yaşayan Müze (60)

- Radyo Programı (71)

- Mehmetçik (84)

- Deyimler (95)

OKUMA

- Gerçek Zenginlik (4)

- Anadolu'nun Gizemi (13)
- Tanımlanamayan Gök Cisimleri UFO (20)

- Kitabın Büyüsü (29)

- İletişim (47)

- Türkiye Günlüğü (58)

- Çağımızın Vebası AIDS (68)

- Çanakkale'nin Hüzünlü Konukları (81)

- İstanbul'la Özdeşleşen Bir Tat Simit (86)

	ÜNİTE ADI	KONU
9	Tasvir	• Sofanın Bana Söyledik (96) • Edebiyatın Resmi Tasvir (97) • Dülger Balığının Ölümü (100) • Koku (102)
10	Sahneden Beyazperdeye	• Ortaoyunu (105) • Stand-up (106) • Gölgeoyunu (Karagöz) (109) • Türk Sineması (111)
11	Tarihin Arka Bahçesi	• İnsanlar ve Olaylar (115) • Yakın Tarihten Birkaç Olay (120) • 20. Yüzyıla Bakış (122)
12	İster inan ister inanma...	• Boş İnançlar (126)
13	Yazışma	• Arzuhalde Dilekçeye (136) • Başvuru (138) • Hayırlı Gelişme (140) • Şikayetim Var! (144)
14	Liderlik	• Yüreğinden Konuşan Lider (145) • Liderlik ve Devlet Adamlığı (147) • Mahatma Gandhi (153)
15	Dans ve Müzik	• Dansın Sultanları (157) • Müziğin Mistik Sazı Ney (159) • Tanrının Huzurunda Dans (161) • The Beatles (164) • Moğollar Efsanesi (166)
16	Neler Öğrendik?	• Orta Asya İzlenimleri (168) • Özbekistan Notları (171) • Kazakistan Günlüğü (172) • Abay Kunanbay (173)

DİNLEME

- Bir Söyleşi (10)
- Bir Baletle Söyleşi (114)
- Evliya Çelebi (125)
- Nazar ve Uğur (135)
- Yönetici Sekreterlik (143)
- Kendinin Lideri Olmak (156)
- Taş Plaktan Günümüze (167)
- Türkmen Düğünü (176)

OKUMA

- Gerçek Zenginlik (4)
- Türk Tiyatrosu (108)
- Şu Uğursuz 1942 Yılı (117)
- Aman Nazar Değmesin! 132
- Zaferin Sahibi Atatürk (150)
- Ben Veysel (162)
- Manas Destanı (174)